

Onsdagen den 29 mars

Kl. 09.00–17.45

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2016/17:375

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:375 Missvisande statistik

av Christian Holm Barenfeld (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 april 2017.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 27 mars 2017

Finansdepartementet

Ardalan Shekarabi (S)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Departementsråd

§ 2 Anmälan om faktrapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott: 2016/17:FPM78 Slutrapport från Högnivågruppen för egna medel (Monti-rapporten) till finansutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2016/17:142 till skatteutskottet

2016/17:145 och 153 till socialutskottet

Redogörelse

2016/17:RR3 till utbildningsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkande
2016/17:FiU39 Riksrevisionens rapport om internationella jämförelser av
inkomstskillnader

Justitieutskottets betänkande
2016/17:JuU19 Kriminalvårdsfrågor

*Skärpta straff för brott
mot tillståndsplikten
för explosiva varor*

§ 5 Skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor

Försvarsutskottets betänkande 2016/17:F6U10
Skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor (prop.
2016/17:92)
föredrogs.

Anf. 1 MATS GREEN (M):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till försvarsutskottets förslag till beslut, förutom i den del som omfattas av reservation 4 från Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna, till vilken jag också yrkar bifall.

Herr talman! På senare år har det skett en kraftig ökning av den illegala användningen av explosiva varor, och då främst av handgranater. Vid flera tillfällen har handgranater använts av kriminella individer och grupper vid attentat, ofta på offentliga platser där risken är stor att allmänheten drabbas. Vi minns exempelvis alla den åttaårige pojke i Biskopsgården i Göteborg som dödades när en handgranat slängdes in i en lägenhet i augusti förra året.

Det är, herr talman, relativt lätt att få tag på handgranater på den svarta marknaden. Enligt statistik från Nationella operativa avdelningen inom Polismyndigheten har antalet ärenden där handgranater har beslagtogs fler än dubbelt bara de senaste tre åren. Den stora förekomsten av handgranater gör också att Sverige skiljer ut sig från andra jämförbara länder.

Det är i och för sig positivt att regeringen nu föreslår straffskärpningar när det gäller brott mot tillståndsplikten för explosiva varor och att det också harmoniseras med den lagstiftning som gäller för vapenbrott. Men de förslag som nu läggs fram, herr talman, är tyvärr otillräckliga.

Polismyndigheten pekar i sitt remissvar när det gäller den här propositionen på att straffskärpningen upp till ett års fängelse, vilket föreslås bli minimistraffet för grovt brott mot tillståndsplikten för handgranater och andra militära explosiva varor, inte är tillräcklig och begränsar möjligheterna för polisen att ingripa. Om minimistraffet för brott mot tillståndsplikten i stället skulle sättas till två år skulle polisen kunna använda sig av

tvångsmedel, som inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation. Dessutom, herr talman, skulle häktning i det närmaste bli obligatoriskt vid denna typ av brott.

Det är därför glädjande, herr talman, att försvarsutskottet, bland annat till följd av en följdmotion från Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna, i enighet har beslutat att föreslå ett tillkännagivande till regeringen om att man nu bör utreda ett minimistraff på just två år.

Det finns även, herr talman, anledning att se över lagstiftningen när det gäller privatpersoners innehav och användande av krigsmateriel. Om detta handlar den reservation som Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna har. Vi föreslår helt enkelt att man ska bryta ut hantering av krigsmateriel som helt saknar legalt civilt användningsområde och kriminalisera detta.

Handgranater är ett tydligt exempel på en produkt som bara tillverkas i militärt syfte och som inte har något civilt användningsområde. Dessutom kan handgranater orsaka stor skada även utan uppsåt, då flera av de illegala handgranater som finns i Sverige är både gamla och instabila. Enligt Polismyndighetens förslag bör det därför göras en översyn av möjligheten att införa ett särskilt straffstadgande som gör innehav och användande av krigsmateriel som tillverkas i syfte att skada eller döda människor förbjudet för privatpersoner. Det är, herr talman, en inställning som vi delar.

I sammanhanget är det dessutom viktigt – låt mig få avsluta med det, herr talman – att beakta och hantera den gränsdragningsproblematik som finns mellan civilt och militärt bruk för att produkter som har ett tydligt civilt användningsområde och som inte utgör ett problem ur brottsynpunkt inte ska förbjudas.

Anf. 2 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1. I vår reservation 1 har vi ett lagförslag om en skärpning av straffet för grovt brott mot tillståndsplikten för brandfarliga och explosiva varor. Tyvärr får vårt lagförslag inte majoritet.

I andra hand har vi gett vårt stöd till en liberal motion om ett tillkännagivande till regeringen om en sådan straffskärpning. Det gäller alltså en skärpning av minimistraffet för grovt brott mot tillståndsplikten för brandfarliga och explosiva varor till två år. Det ger möjlighet för polisen att använda andra underrättelseverktyg, och det kan vara viktigt när det gäller att genomföra operationer mot dem som handhar denna typ av materiel på ett illegalt sätt.

Bakgrunden till att vi i kammaren är eniga om detta är de senaste årens gängvåld. Det är skjutningar så gott som varje dag, vilket skapar en otrygghet i våra bostadsområden – det är det minsta man kan säga. Det är allt vanligare att det används automatkarbiner. På senare tid används alltså också handgranater i våra bostadsområden, mer eller mindre regelbundet.

Det är bra att vi i kammaren nu är eniga om att skärpa regeringens förslag i propositionen om ett minimistraff på ett år för grovt brott mot denna lag. Vi är eniga om ett minimistraff på två år. Det tycker vi är väldigt bra.

Det rimliga vore också att klassificera handgranater som vapen och inte som explosiva varor. De är både och, men de är tillverkade som vapen och används som vapen. Det vore alltså den riktiga klassificeringen.

Anf. 3 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 4 i dagens betänkande. Detta är frågor som det är viktigt att vi har en konstruktivitet kring. Det är också viktigt att vi hittar långsiktiga förhållningsätt och tydliga riktlinjer. Det handlar även om en lagstiftning som möter de utmaningar som finns för dagen men också framöver i takt med att utvecklingen ibland går åt fel håll.

Ett uppsåtligt brott när det gäller explosiva varor renderar sex månader. Det är positivt att regeringen har föreslagit höjningar av straffen och att man jobbar med frågorna. Risken att de explosiva varorna skulle kunna komma till brottslig användning måste beaktas. Det handlar också om vilken grad av farlighet det är och vilken omfattning det är på det olagliga innehavet.

Ibland döms det inte till något ansvar. I takt med att de kriminella använder denna typ av explosiva varor, och det ökar, är det viktigt att göra det som går att göra för att bekämpa det.

Dessa varor är minst lika farliga som skjutvapen. Den effekt som en handgranat skulle kunna få på en öppen yta i ett tätbefolkat område är oerhört allvarlig. Det är viktigt att det här får en jämställd behandling i vår tillämpning.

Det är bra att regeringen föreslår högre straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor och att lagstiftningen harmoniseras med den lagstiftning som gäller för vapenbrott. Men jag delar uppfattningen att man från regeringens sida hade kunnat gå betydligt längre och att det finns skäl att driva på längre.

I Polismyndighetens remissvar ser vi att man lyfter fram problematiken att den föreslagna åtgärden med straffskärpning inte är tillräcklig och begränsar polisens möjlighet att ingripa. Om minimistraffen i stället skulle vara två år skulle, som vi hört, polisen kunna hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas under rättelseverksamhet. Det skulle vara rätt steg att ta. Jag vill tacka för och tycker att det är positivt att ett enigt utskott, och även det ytterligare partiet, ställer sig bakom våra tre partiers motion om att ytterligare utreda minimi-straffet upp till två års fängelse.

Det finns också anledning att se över lagstiftningen om privatpersoners innehav och användning av krigsmateriel och handgranater som bara tillverkas i militärt syfte, inte har något civilt användningsområde och verkligen kan göra stor skada. Vi menar att regeringen bör utreda att införa ett särskilt straffstadgande, som gör det förbjudet för privatpersoner att inneha och använda sig av krigsmateriel som tillverkas i syfte att skada eller döda människor. Jag vill också poängtera vikten av att beakta gränsdragningsproblematiken som finns mellan civilt och militärt bruk.

Anf. 4 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Jag tänker koncentrera mitt anförande till vår motion som handlar om en begränsning av användandet av fyrverkerier och yrkar med anledning av det bifall till Vänsterpartiets reservation nr 6.

Raketattacker, ansiktsskador, nedbrunna skolor och vettskrämda djur är några av resultaten från förra årets nyårsfirande i Sverige. På Möllevångstorget i Malmö uppstod en närmast kaosartad situation i samband med nyårsfirandet 2017, enligt flera nyhetskällor. Raketer riktades mot människor, hus och bilar. Men situationen i Malmö är långt ifrån unik, utan larm om fyrverkeriattacker kom in från olika orter runt om i landet. Bland annat tändes fyrverkerier i en buss i Göteborg. I Borås blev en fyra-årig flicka beskjutet av fyrverkerier. I Gävle fick polisen flera larm om allvarliga händelser med fyrverkerier under nyårshelgen; bland annat avfyrades en raket inne i en butik.

Visst kan fyrverkerier också vara till stor glädje och stort nöje för en del människor. Vänsterpartiet vill därför inte förbjuda fyrverkerier, men det behövs uppenbart en bättre tillsyn och reglering av hur fyrverkerier får användas.

Några av de negativa konsekvenser som fyrverkerier kan föra med sig är att de höga smällarna kan upplevas som mycket skrämmande för både människor och djur. Vi vet att fyrverkerier innebär ett stort lidande hos djur. I synnerhet hundar och hästar kan bli extremt stressade av de höga smällarna. När det inte går att förutsäga när skjutandet ska pågå är det givetvis extra svårt att skydda sig själv och vidta försiktighetsåtgärder, som att till exempel resa bort eller tillfälligt flytta djur i samband med firande.

För exempelvis människor med demenssjukdomar och människor, särskilt barn, som flytt undan krigssituationer och i många fall lider av post-traumatiskt stressyndrom kan fyrverkerier skapa stor oro och mycket obehag. Även många andra störs av fyrverkerierna och upplever obehag när de avfyras i närheten av bostäder.

Herr talman! Vi vet att människor skadas allvarligt och till och med dör på grund av fyrverkerier. Enligt polisen och MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, skadas varje år omkring 100 människor så allvarligt av fyrverkerier att de behöver uppsöka en akutmottagning. Drygt 20 av dessa har så allvarliga skador att de behöver läggas in på sjukhus för vård.

En av dessa var Tranåsbon Johann, som fick en raket rakt i ansiktet i samband med nyårsfirandet i centrala Tranås, vilket ledde till att han fick uppsöka sjukhus och sy ihop näsan med ett stort antal stygn, enligt SVT Jönköping. Det var en olycka som hade kunnat sluta ännu värre om raket-pjäsen exploderat något tidigare. De vanligaste skadorna från fyrverkerier är bränn- och sårskador. Skador på händer och fingrar är vanliga liksom skador på huvudet, där framför allt ögonen är utsatta.

En annan problematik är alla de bränder som orsakas av fyrverkerier. Enligt polisen och MSB fördubblas antalet insatser vid bränder under nyår jämfört med andra dagar under jul- och nyårshelgen. Fyrverkerier står för en stor andel av denna ökning. Kopplingen mellan insatser vid bränder orsakade av fyrverkerier på nyårsafton och tidpunkt är tydlig. Vid tolvslaget och timmen efter sker flest insatser vid bränder som orsakats av fyrverkerier. De kemikalier som ingår är en belastning på miljön. Det handlar också om spridande av giftiga ämnen i naturen.

Herr talman! Det finns med andra ord många skäl för att reglera användandet av fyrverkerier – miljöskäl, personskyddsskäl, djurskyddsskäl och så vidare. Det handlar bland annat om att begränsa användandet till vissa

anvisade platser och tidpunkter samt att reglera vem som får sälja och köpa fyrverkerier och när detta ska få ske.

Det är bra att det under senare år skett en skärpning när det gäller användande, import och försäljning av fyrverkerier. Det är också bra att MSB genomför olika former av informationsinsatser angående riskerna med fyrverkerier, men vi menar att det tyvärr inte är tillräckligt utan att fler åtgärder behövs. Flera kommuner har försökt genomföra hårdare restriktioner för användandet av fyrverkerier, bland annat Växjö, Nynäshamn, Mörbylånga och Strängnäs, men inte haft stöd för det i lagstiftningen. Det måste vara möjligt för kommuner att fatta den typen av beslut.

Den nuvarande lagstiftningen är uppenbarligen inte tillräcklig. Det behövs därför göras en översyn av lagstiftningen för att förbättra tillsynen, skärpa regleringen kring användningen av fyrverkerier samt öka efterlevnaden av lagstiftningen. En skärpt lagstiftning om användandet av fyrverkerier är efterlängtat av många och skulle innebära en stor lättnad för både utsatta människor och djur runt om i landet. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Vi debatterar i dag försvarsutskottets betänkande som gäller skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor. Tyvärr är det ett problem som är alltmer uppenbart. Användandet av exempelvis handgranater bland kriminella i Sverige saknar enligt rapport från polisen motstycke i världen bland länder som inte är i krig. Användandet av handgranater bland kriminella har ökat med 170 procent 2015–2016, enligt samma rapport från polisen.

Låt mig bara ta ett exempel. Sommaren 2015 var det flera granatattacker i Malmös innerstad. Flera bilar blev totalförstörda av en granat som exploderade utanför Malmö stads kontor för individ- och familjeomsorg. Detta är någonting som har flyttat in i Sverige och måste bekämpas. Det handlar om att ge polisen verktyg att kunna göra någonting åt det. Det är också skälet till den reservation som Kristdemokraterna har tillsammans med Moderaterna och Centerpartiet, där vi anser att det finns anledning att se över lagstiftning vad gäller privatpersoners innehav och användande av krigsmateriel.

Herr talman! Handgranater är gjorda för ett enda syfte, nämligen för att användas i krig. Det är någonting som tyvärr har flyttat in på svenskt territorium. Förra året fick polisen in över 50 ärenden som gällde handgranater i Sverige. Handgranater orsakar stor skada. I enlighet med Polismyndighetens uppfattning anser vi att det bör utredas om man kan införa en särskild straffreglering som förbjuder privat innehav och användande av krigsmateriel tillverkad för att skada och döda människor.

Herr talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till reservationerna 3, 4 och 5.

Anf. 6 PETER JEPPSSON (S):

Herr talman! Som har framkommit av tidigare talare handlar debatten om skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor. Den innehåller många delar.

Det finns explosiva varor som är vapenlika och dessvärre lika farliga som skjutvapen. Förekomsten av explosiva varor har i kriminella kretsar

tyvärr ökat. Med detta i åtanke och eftersom straffen för vapenbrott har höjts föreslår regeringen att straffen skärps för allvarliga brott mot tillståndsplikten för explosiva varor. Regeringens förslag innebär bland annat att minimistraflet för grovt brott mot tillståndsplikten ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

Vidare föreslår regeringen att det ska införas en särskild straffskala för brott som är att anse som synnerligen grova. Straffet ska vara fängelse i lägst tre och högst sex år. Vissa ändringar ska också göras när det gäller de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott ska anses som grovt.

Herr talman! Utskottet välkomnar att regeringen vidtar åtgärder för att stävja den ökande förekomsten av explosiva varor i kriminella kretsar, inklusive innehav och användning av handgranater i brottsligt syfte. Därför tillstyrker också utskottet regeringens förslag om skärpta straff.

Utöver detta anser utskottet att regeringen bör utreda möjligheten att höja minimistraflet för grovt brott mot tillståndsplikten till två års fängelse, vilket också regeringen har flaggat för. Det är också viktigt och positivt i sammanhanget att regeringen kommer att gå vidare med ett förslag om att höja minimistraflet både för grovt vapenbrott och för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor till två års fängelse.

När det gäller frågan om innehav och användande av krigsmateriel – i motionerna handlar det mycket om skyddsvästar – kan utskottet konstatera att införandet av ett särskilt straffstadgande som gör innehav och användning av krigsmateriel förbjuden för privatpersoner inte har omfattats av det utredningsuppdrag som har legat till grund för propositionen.

Användandet av fyrverkerier tycker utskottet är förenat med stort personligt ansvar avseende både egen och andras säkerhet och trivsel. Mycket riktigt har det visat sig att det har varit problem med smällare speciellt dagarna före nyårsafton, och kanske till och med efter. Jag har själv djur – en hund och två katter – så jag känner till problemet med att ha djur. Självfallet far även människor illa, som tidigare talare har tagit upp. Utskottet anser ändå att det finns möjligheter att inom gällande ram och lagstiftning begränsa och ingripa om så behövs. Vi följer frågan, och det är viktigt att inse att det finns problem som måste åtgärdas så att inte någon, djur eller människor, behöver fara illa.

Herr talman! Med anledning av det anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 7 ANDERS SCHRÖDER (MP):

Herr talman! Vi diskuterar i dag brott mot tillståndsplikten för explosiva varor.

Användningen av vapen som handgranater och liknande har ökat de senaste åren, och det har blivit alltmer av ett problem för polisen. Förutom de exempel som redan har nämnts kastades exempelvis 2015 en handgranat mot en polisbil i Tumba och lämnade över 100 hål i polisbilen. Att ingen av poliserna skadades i attacken får mer ses som en lycklig slump än något annat.

Användningen av granater bland kriminella verkar dessutom ha ökat, vilket också har konstaterats tidigare, från tio fall 2015 till 27 förra året. I ljuset av detta har regeringen gått fram med förslag till en straffskärpning

för att markera allvaret i den typen av brottslighet och för att göra det möjligt för polisen att ge frågan mer prioritet.

Utskottet enades i slutändan om att föreslå ett minimistraff på två år. Vi har haft en del samtal om strafflängden, men i slutändan har vi varit överens om att frågan måste prioriteras. Det är positivt att det nu görs.

Beslutet kommer att göra det möjligt för polisen att häkta misstänkta personer och att använda olika typer av signalspaning för att komma åt den typen av verksamhet och därmed stoppa den innan någon skadas allvarligt.

I betänkandet tas också upp förslag om att begränsa användningen av fyrverkerier. Användandet av fyrverkerier måste ske med varsamhet, men här finns ett befintligt regelverk på plats där det är möjligt för kommunerna att sätta upp begränsningar för var och hur fyrverkerier ska användas.

Min bedömning är att nuvarande regelverk fungerar acceptabelt i dagsläget. Alla problem kan inte regleras bort. I slutändan finns också ett personligt ansvar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 6 En handräckningsbestämmelse i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU7

En handräckningsbestämmelse i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (prop. 2016/17:86)
föredrogs.

Anf. 8 JENNIE ÅFELDT (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag betänkandet *En handräckningsbestämmelse i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.* Jag tänker hålla mig kort. Jag börjar med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 2 i betänkandet.

Sverigedemokraterna ställer sig överlag positiva till propositionen. Vi välkomnar införandet av möjligheten att vända sig till Polismyndigheten för att vid snabbt behov verkställa beslut mot personer som förlorat sin rätt att vistas vid asylboenden.

Migrationsverket har informerat om att många av de personer som inte längre har rätt till bistånd inte självmant lämnar sina platser vid boenden. Det gäller framför allt de som har blivit av med sin rätt till bistånd till följd av att beslut om avvisning eller utvisning har vunnit laga kraft. Det händer dock också att personer som inte längre har rätt till bistånd eftersom de har fått uppehållstillstånd och har anvisats till kommun inte frivilligt lämnar boendet.

Beslut om avvisning och utvisning ska följas. Man ska respektera ett beslut. I denna proposition gör regeringen bedömningen att statens utgifter kommer att minska till följd av att boenderesurserna inte längre tas i anspråk. Polisen lider redan av resurs- och personalbrist. Detta förslag kom-

mer att innebära ytterligare merarbete och kostnader för Polismyndigheten. Regeringen har varit tydlig med att det har varit svårt att bedöma omfattningen av merarbetet, men regeringen kommer passande nog till slutsatsen att ökade kostnader är begränsade. Det är en slutsats som Polismyndigheten ifrågasätter.

Herr talman! Sverigedemokraterna anser därmed att regeringen inte tar tillräcklig hänsyn till de ökade kostnaderna och den arbetsbelastning som dessa extra arbetsuppgifter kommer att leda till för Polismyndigheten. Det är därför vår mening att regeringen snarast, företrädesvis redan i kommande ändringsbudget, bör överföra resurser från Migrationsverket till Polismyndigheten.

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD).

Anf. 9 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Den handräckningsbestämmelse som vi i dag debatterar är en konsekvens av de ändringar i lagen om mottagande av asylsökande, förkortad LMA, som infördes den 1 juni 2016. Jag vill först säga ett par ord om kopplingen mellan dessa två.

Syftet med ändringen av LMA var att öka incitamenten för medverkan i verkställighet av av- och utvisningsärenden, frigöra boendeplatser och minska statens kostnader för bistånd till utlänningar. Lagförslaget byggde på migrationsöverenskommelsen mellan regeringen och Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Det är ingen hemlighet att Vänsterpartiet inte står bakom denna överenskommelse eftersom den utgår från en felaktig verklighetsbeskrivning och innebär att asylrätten och rättssäkerheten undergrävs.

Vänsterpartiet anser, precis som övriga partier här i kammaren, att den som får avslag på sin asylansökan ska respektera beslutet. Beslut om av- och utvisning ska såklart följas. Det är en viktig del av rättsordningen, likaså att beslut fattas rättssäkert och på korrekta grunder. Att dra in biståndet för dem som inte följer dessa beslut kan därför vid en första anblick anses rimligt.

Vänsterpartiet ifrågasatte dock om denna lagändring skulle få de effekter som regeringen sa sig vilja få. Även i de fall där det saknas grund för asyl flyr människor från hemska och osäkra förhållanden. Att tro att ett indraget bistånd skulle vara nog för att få dessa människor att vilja återvända är lite naivt.

Det finns en hel del gedigen, dokumenterad erfarenhet om vilken typ av återvändandearbete som funkar, inte minst från Svenska Röda Korset, som har jobbat med detta sedan andra världskriget. Dessa erfarenheter har regeringen konsekvent ignorerat.

Vår bedömning när förslaget lades fram var att förändringen i lagen skulle resultera i att fler skulle leva som papperslösa i Sverige och att situationen för människor som redan var väldigt utsatta skulle bli ännu svårare. Vissa kostnader minskar i och med att rätten till bistånd och boende försvinner för den aktuella gruppen, men vi ser att andra kostnader uppstår till följd av de utsattas levnadssituation. Det är kostnader som belastar kommunerna, ideella organisationer och lokalsamhället.

Herr talman! Vi kan redan nu konstatera att mycket pekar på att vi hade rätt i vår bedömning. Svenska Röda Korset har gjort en nulägesanalys av

konsekvenserna av ändringen i LMA så här långt. Man uppmärksammar ökad oro och utsatthet bland de personer som berörs av lagändringen och att allt fler asylsökande med avslag har kontaktat Röda Korset för att få stöd och hjälp. Det handlar om behov av hjälp med basala saker som mat, hälsa och boende.

Även Rådgivningsbyrån lyfter fram flera fall där personer avhysts trots att de gjort allt de kunnat för att medverka vid avvissning eller utvisning. Röda Korsets erfarenheter stärker den bilden. Mer än 50 procent av de personer Röda Korset har mött uppger att de inte förstår varför rätten till bistånd har upphört och att de inte har fått något skriftligt beslut om att biståndet har upphört. De har inte heller fått information om möjligheten att överklaga, och detta är ju centralt.

Lagförslaget om handräckning innebär att Migrationsverket ska kunna begära att Polismyndigheten lämnar den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut att någon ska lämna sin plats på ett anläggningsboende. Syftet med förslaget är att snabbare avhysa personer från ett boende de inte har rätt att vara kvar i. Men förslaget innebär att regelverket för personer som enligt migrationsmyndigheternas beslut ska lämna landet blir helt annorlunda än för samtliga andra grupper i samhället. Det sänder olyckliga signaler om att asylsökande är en speciell grupp som kräver speciella åtgärder och har svagare rättigheter.

Både Lagrådet och Advokatsamfundet riktar skarp kritik mot lagförslaget utifrån rättssäkerhetsperspektivet. Lagrådet skriver bland annat: ”Sammanfattningsvis anser Lagrådet att det lämnade förslaget om handräckning av Polismyndigheten när en utlänning ska lämna sitt boende kan ifrågasättas ur rättssäkerhetssynpunkt. Det är uppenbart att en ytterligare bedömning i detta avseende krävs.”

Det finns regler till skydd för den enskilde i utsökningsbalken. Flyttas ansvaret för avhysningar över till Polismyndigheten finns det inga motsvarande bestämmelser. Polisens beslut går inte att invända mot eller överklaga. De innefattar inte heller någon motiveringsskyldighet, vilket gör att den som anser att polisens beslut är felaktigt eller oproportionerligt hänvisas till att klaga i efterhand hos JO.

Herr talman! Även Polismyndigheten är kritisk mot förslaget, delvis på grund av att det skulle innebära en större arbetsbelastning för myndigheten, som redan är under stort tryck. Det vet vi alla.

Vänsterpartiet instämmer i Polismyndighetens kritik och ställer sig frågande till att belasta myndigheten ytterligare i detta skede, dessutom med arbetsuppgifter som det finns goda skäl att låta andra aktörer hantera.

Även frånvaron av beskrivning och analys av vilka skyldigheter Sverige har i förhållande till internationella konventionsåtaganden kritiseras av Lagrådet och Advokatsamfundet. De menar att förslagen kan vara i direkt strid mot Sveriges folkrättsliga konventionsåtaganden och att man inte har tagit hänsyn till artikel 8 i Europakonventionen, som stadgar rätt till respekt för hem, privatliv, familjeliv med mera. Begreppet ”hem” ska tolkas utifrån de faktiska omständigheterna och helt oberoende av om boendet är tillåtet eller inte. Enligt Europadomstolens praxis krävs att varje person som riskerar avhysning har rätt att få prövat om åtgärden är både proportionerlig och rimlig i förhållande till ändamålet. Vänsterpartiet instämmer helt i detta.

Advokatsamfundet pekar också på att en överflyttning till Polismyndigheten skulle vara oförenlig med Europakonventionens krav på rättsmedel och rätten att invända mot beslut. Dessa principer är viktiga i en rättsstat. De handlar om att båda parterna i en process ska ges möjlighet att motsätta sig motpartens argument och ta del av grunderna.

Sammantaget, herr talman, har detta lagförslag så många brister – allvarliga sådana för rättssäkerheten – att Vänsterpartiet inte kan ställa sig bakom det. Vi yrkar därför avslag på propositionen och bifall till reservation 1.

Anf. 10 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Det här ärendet handlar om en handräckningsbestämmelse i lagen om mottagande av asylsökande.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Sedan juni 2016 har vi bestämmelser i LMA som säger att rätten till bistånd upphör när ett avvisnings- eller utvisningsbeslut vunnit laga kraft och en eventuell tidsfrist för frivillig avresa har löpt ut. Med bistånd räknas också boende på anläggningsboende. LMA-bestämmelserna gäller för vuxna utan barn.

Ibland händer det dock att den enskilde inte vill flytta ut från boendet. Men det är ju ett boende man inte längre har rätt till. Den som förlorar sin rätt till bistånd i form av logi kan få sin sak prövad i domstol, men beslutet gäller omedelbart. Domstolen kan dock inhibera beslutet.

Den nu föreslagna handräckningsbestämmelsen innebär att när Migrationsverket gjort vad det kunnat för att få den enskilde att lämna boendet, eller om det finns särskilda skäl för att polisens medverkan behövs, får Migrationsverket begära hjälp av polisen för själva avhysningsdelen – inget annat, bara avhysningsdelen. Handräckningen kan bara användas när det finns särskilda omständigheter.

Handräckningsbestämmelsen gäller också familjer med barn som har fått uppehållstillstånd och en kommunplacering. Jag kan förstå att det kan kännas skrämmande med ytterligare ett uppbrott, men att bo kvar på anläggningsboendet är inget alternativ. Nu är det ju dags att på riktigt börja sitt nya liv i Sverige, och det innebär att komma ut i det svenska samhället, att få ett eget boende och möjligheter till skolgång, språkstudier, utbildning och arbete.

Detta kan inte alltid erbjudas på alla orter, speciellt inte på alla de orter där vi i dag har små asylboenden.

Integration i samhället sker bäst i ett vanligt boende. Våra nya svenskar behöver spridas i hela landet. Det är nämligen den bästa integrationen.

Asylboendena är till för dem som väntar på att få sin sak prövad. När vi fick många asylsökande under kort tid upphandlades många och olika asylboenden, både i städer och i små byar. Nu när flyktingströmmen till Sverige har minskat är det helt naturligt att Migrationsverket ska minska sina kostnader. I det ligger att minska antalet anläggningsboenden, först de tillfälliga och upphandlade boendena. Målet är att de flesta ska vara i Migrationsverkets egen regi.

Att förfarandet går direkt mellan Migrationsverket och polisen tror jag är det bästa. Att blanda in Kronofogdemyndigheten, som ibland också tar

*En handräcknings-
bestämmelse i lagen
om mottagande av
asylsökande m.fl.*

handräckningshjälp, förlänger hela processen. Jag har stor tilltro till att poliskåren har både kompetens och kunnande för att hjälpa till med avhysningsprocessen.

När det gäller resurserna för handräckningen är det omöjligt att förutspå hur stora de behöver vara och hur många ärenden som kommer att bli aktuella för avhysning. Det kan också spridas över hela landet. Vi kommer, från regeringshåll, att följa detta noga. Ifall kostnaderna blir alldeles för stora får vi försöka rätta till det, genom ytterligare resurser till polisen. Men vi ger inte extra pengar innan vi vet om merkostnaderna blir stora.

Uppgiften om att det finns människor som inte har fått beslut i sin hand och som är helt oförstående till detta får vi titta närmare på. Jag tror att de allra flesta har fått sina beslut i handen. Men ibland vill man kanske inte riktigt förstå det beslut man har fått.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 7 Ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU13
Ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet (prop. 2016/17:76)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

*Offentliggörande
av uppgifter om
ekologiska aktörer*

§ 8 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17:MJU18
Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer (prop. 2016/17:80)
föredrogs.

Anf. 11 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Sedan den 1 januari 2013 ska medlemsstaterna i EU ge allmänheten lätt tillgång till vissa uppgifter om ekologiska aktörer som är underställda kontroll. Tillgången ska vara konsumentvänlig så att allmänheten lätt kan orientera sig och hitta de uppgifter man eftersöker.

Det finns i dag sex företag som är godkända att certifiera ekologisk produktion i Sverige. Tillsammans kontrollerar de i dag ca 5 000 olika ekologiska aktörer.

Enligt förslaget i propositionen om offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer, som regeringen har lagt fram, vill regeringen inte att dessa aktörer ska samlas i ett nationellt register. Konsumenterna förväntas i stället vända sig till de sex olika certifieringsföretagens hemsidor och själva söka efter informationen.

Flera av certifieringsbolagen har redan börjat integrera och omprogrammera sina databaser för att kunna offentliggöra uppgifter om offentliga aktörer. Det skulle därför finnas stora möjligheter att överföra uppgifterna från certifieringsföretagen till ett gemensamt register hos en nationell myndighet. Det har gjorts i vissa europeiska länder, till exempel Tjeckien. Ett samlat nationellt register skulle alltså inte innebära något extra regelkrångel för enskilda ekologiska producenter.

Herr talman! Att låta alla uppgifter om ekologiska aktörer vara spridda på flera olika register försämrar konsumentvänligheten, jämfört med om alla uppgifter skulle finnas samlade i ett register som tillhandahålls av en myndighet. Det går helt emot EU-lagstiftningens grundsyfte. Tanken är att det ska vara konsumentvänligt och lätt för konsumenten att hitta de uppgifter man vill ha.

Ett samlat register skulle även kunna ge utländska kunder bättre möjlighet att orientera sig bland svenska producenter.

Därför vill Centerpartiet och Kristdemokraterna yrka avslag på regeringens proposition. Vi vill i stället uppdra åt regeringen att utse en myndighet som ska upprätta och underhålla ett gemensamt nationellt register för offentliggörande av ekologiska aktörer.

Jag vill därmed yrka bifall till reservationen.

Anf. 12 MARIANNE PETERSSON (S):

Herr talman! Vi behandlar nu miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU18 *Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer*. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Sverige anklagas ofta för att gå betydligt längre än EU kräver. Här ställer regeringen inga krav utöver förordningens minimikrav. Det är också värt att notera att Lagrådet inte har haft några synpunkter.

När det gäller kontrollorganen är det viktigast att det finns en uppföljning av hur de sköter sitt uppdrag. Både Swedac och Livsmedelsverket kontrollerar att kontrollorganen sköter sina uppgifter.

En fördel med att det är kontrollorganen som publicerar uppgifterna är att de uppdaterar sina listor varje dag.

För en intresserad konsument är det också ganska lätt att lära sig vilket certifieringsinstitut som gäller eftersom de är numrerade från 01 till 07.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 9 Ombud vid stämma i kollektiva förvaltningsorganisationer

Näringsutskottets betänkande 2016/17: NU15
Ombud vid stämma i kollektiva förvaltningsorganisationer (prop.
2016/17:117)
föredrogs.

Tal mannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 10 Handelspolitik

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU13
Handelspolitik
föredrogs.

Anf. 13 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Världen är sig inte riktigt lik, så som vi är vana vid att se den. Det är bra. Det är bra att utvecklingen inte står stilla. Om världen hade varit sig lik hade det varit en indikation på att vi står stilla, på att vi inte går framåt – vilket vi måste göra. Men världen ser inte ut som vi önskar. Och det är inte bra.

Vi lever i en tid då tidigare sanningar ställs på ända och ifrågasätts. Nya teser dyker upp och gör anspråk på våra sanningar men är i själva verket fake news. Faktaresistensen har tagit ett järngrepp om vår tillvaro, och det påverkar oss alla – i hela världen. Det påverkar våra möjligheter att dra nytta av varandras styrkor. Att avstå från det goda samarbetet leder i stället till svaghet. När misstron mot etablerade värden och normer växer sig stark tar den med sig inte bara det dåliga och det inte fungerande i fallet. Även mycket av det goda rämnar och går förlorat.

Tilliten och samarbetsförmågan, som så väl tar sig uttryck genom frihandeln, är just nu satta under press. Nationalister och isolationister på den högra sidan gör i ohelig allians gemensam sak och krokas arm med den i grunden handelsskeptiska och mot marknadsekonomi fullkomligt miss- troende vänstern. De mörka krafterna – svarta och röda – har tagit flera kliv framåt.

I detta har alla vi frihetsvänner en utmaning att möta. Om detta måste vi tala i dagens handelsdebatt.

Herr talman! När mörka krafter gör vad de kan för att fördröja, krångla till och skjuta ned frihandelsavtal mellan öppna och toleranta länder i världen är det läge att fundera över vilken nytta den fria rörligheten har gjort för människors vardag. Den har skapat flöden av varor och tjänster över de av människan konstruerade gränserna. Den har ökat välståndet i världen och lyft upp fattiga till självförsörjande medelklass. Nu kan de planera sina liv över tid och har dessutom förmågan att förverkliga sina planer. Det är vad handeln har gjort i världen och för världen.

I lördags var det Earth Hour, detta märkliga påfund där västvärlden i missriktad välvilja mörklägger sig själv till ingen nytta för dem i andra delar av världen, som bara längtar efter mer ljus, mer upplysning och värme och fler möjligheter. Världen behöver inte mer av tomma symbolhandlingar utan mer av aktiv handling. Mer av öppen frihandel vore en välgärning för världens mörkaste vår.

Vad skulle en trade hour kunna göra för att förbättra världen? Tänk er en timme, en dag, en vecka eller kanske ett helt år, där vi befrias från dyra tullar, begränsande standarder och handelskvoter, utan diskriminerande skatter och protektionistiska strömningar! En trade hour året runt skulle få världen att må så mycket bättre.

Herr talman! Nya begrepp möter oss i strida strömmar. För fem år sedan hade ingen hört talas om TTIP, CETA, TPP, brexit eller Trump. För fem år sedan var dessa begrepp helt okända. I dag är de realiteter, onda som goda.

Vi ser att världshandeln i dag är inne i ett mycket märkligt skede. Sedan några få år tillbaka minskar världshandeln, detta i en tid då världen behöver ha mer handel och handlingskraft, och vi behöver det bättre än någonsin.

Handel är på många sätt ett redskap för utveckling, inte minst för mindre välutvecklade länders ekonomier. Genom att man handlar växer ekonomierna, och utvecklingsländernas medborgare får större möjligheter att påverka sin framtid. Här spelar den nya tidens mönster, med ökat inslag av e-handel, stor roll. För Sveriges och Europas del är detta särskilt angeläget, då 80 procent av tillväxten nu sker utanför Europa.

Att en vara exporteras från Sverige betyder de facto inte att den är enbart svensk. Så mycket som 40 procent av exporten från tillverkningsindustrin har i själva verket producerats i andra länder. Export är beroende av import, och därför är ökad frihandel i världen prioriterad då den utvecklar kompetens över gränserna. Därför blir det alldeles för begränsat att i handelspolitiken fokusera enbart på exporten. Jag har sagt det tidigare och kommer förhoppningsvis inte att behöva säga det så ofta framöver, men Sverige behöver inte en exportstrategi utan en samlad handelsstrategi som beaktar både export och import som delar av en utvecklad handel.

Protektionism är nog en av de mörkaste krafter som vandrar genom världen i dag. Det är ett av de största hoten mot en välfungerande världshandel. Sedan 2008 ökar protektionismen i världen. Kampen mot protektionism och för ökad frihandel är och måste vara Sveriges viktigaste mission i handelspolitiken.

I ett handelsberoende land som Sverige hotas den inhemska tillväxten om marknaderna sluts och etablerade handelspartner alltmer drar sig undan från yttre konkurrens. Om handel är världens universella språk är protektionismen närmast att likna vid dess munkavle – inte mycket blir sagt, och inga affärer blir gjorda.

Här har vi utmaningar. Vi ser att Storbritannien vill lämna Europeiska unionen. Detta kommer att påverka Sverige, vilken form upplösningen än kommer att ta. Sverige har Storbritannien som en av sina viktigaste handelspartner, framför allt i tjänstehandeln.

Kommerskollegium har gjort ett antal scenarier för att se hur det kommer att gå om vissa saker faller ut och andra inte faller ut. I samtliga dessa exempel visar det sig att det blir till nackdel för Sverige. Därför har Sveriges regering en stor uppgift i att se till att de här förhandlingarna kommer att gå i en riktning där man bevarar så mycket som möjligt av frihandeln och ser till att det blir så lite negativa konsekvenser som möjligt. Detta är ett tryck som Sveriges regering ska ställa på Europeiska unionen och dess förhandlare.

Men vi ser också att Sveriges regering har problem på handelsområdet. Jag har stor respekt för Sveriges handelsminister Ann Linde. Hon har i och för sig ett svårt uppdrag, och hon arbetar på halvtid med det och är EU-minister resten av tiden. Men regeringskonstellationen är byggd så att det finns ett miljöparti som gör vad de kan för att sätta gröna käppar i hjulet – att bromsa, utreda och se till att vi lägger in en massa mindre angelägna faktorer i diverse utredningar för att helt enkelt bromsa, förhindra och förhåla.

Regeringens stödparti i riksdagen är Vänsterpartiet. Där är man i grunden handels skeptisk. Man är i grunden mot marknadsekonomi. Jag är inte

förvånad över att man i Vänsterpartiet gör vad man kan och höjer sina röster för att stoppa det ena frihandelsavtalet efter det andra och så vidare. Det är inte förvånande, för det ligger i grundideologin. Men det är en svår uppgift för en regering att bygga sitt regeringsunderlag på stöd från så svaga rön som vajar för vinden vid minsta nysning.

Herr talman! Sverige måste verka för att minska tullar och andra handelshinder. Vi måste verka för fler bi- och plurilaterala handelsavtal och funktionella tvistlösningsmekanismer i världen. Vi måste fortsätta stimulera företagande bland kosmopoliter och utveckla handelns möjligheter till export. Vi måste också se till att stimulera exporten av svenska välfärdstjänster. Vi måste motverka protektionismen och vara en tydlig röst för global frihandel.

Herr talman! Sverige har en liten röst, men även en liten röst kan låta i ett stort rum. Det handlar om att formulera sig rätt, och det handlar om att artikulera tydligt. Det handlar om att säga vad vi verkligen står för.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 13.

Anf. 14 JOHAN NISSINEN (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

År 2016 och början av 2017 har varit en händelserik tid, särskilt när det kommer till sådant som påverkar internationell handel. Vad är det då som har hänt? Jo, TTIP, Transatlantic Trade and Investment Partnership, verkar ha avstannat, och CETA, Comprehensive Economic and Trade Agreement, har röstats igenom i Europaparlamentet. Donald Trump blev president i USA, och en av de första saker han gjorde var att lämna TPP, Trans-Pacific Partnership, och Storbritannien röstade för brexit och förbereder sig nu för att lämna EU. Premiärminister Theresa May har tydligen uttryckt att hon är beredd på en hård brexit, och i dag utlöser hon artikel 50.

Alla dessa händelser påverkar givetvis Sverige både direkt och indirekt, då vi är ett exportberoende land som gynnas av frihandel. Men varför påverkar då detta Sverige? Jo, i och med att USA kommer att vara utanför TPP-avtalet går de miste om ett stort frihandelsavtal som troligtvis i stället kommer Kina till del. Både Australien och Nya Zeeland har varit tydliga med att de vill ha med Kina nu när USA har dragit sig ur. En försämrad eller minskad handel i USA ger också en försämrad handel i Sverige, då USA var Sveriges tredje största exportland 2016 med en andel som motsvarar 7,4 procent av Sveriges totala export.

Storbritannien är vårt femte största importland och vårt sjätte största exportland och därmed en viktig handelspartner för Sverige. Brexit är och kommer att vara förödande för Sveriges import och export om inte EU förhandlar fram ett ömsesidigt frihandelsavtal med Storbritannien.

Storbritanniens premiärminister Theresa May har släppt en handlingsplan – jag har den här – som heter *The United Kingdom's exit from, and new partnership with, the European Union*. Den innehåller tolv mål för ett utträde ur EU. I handlingsplanen är Mays regering tydlig med att man vill vara transparent i processen. Tidigare EU-lagstiftning ska vara tillämplig. Man vill stärka samarbetet inom Storbritannien och med Irland. Man vill ha reglerad invandring. EU-medborgare och brittiska medborgare som arbetar och studerar inom unionen ska kunna fortsätta göra det utan komplikationer.

Man vill inte begränsa rörligheten helt och hållet. Man vill skydda brittiska arbetares rättigheter. Man vill arbeta för ett frihandelsavtal med EU och upprätta frihandelsavtal med nya länder. Storbritannien ska också vara ledande inom företags- och innovationsutveckling. Man vill fortsätta att ha ett samarbete med EU inom rättssäkerhet och terrorism. Man vill på ett lugnt och säkert sätt lämna EU utan att skada någon part.

Mot bakgrund av dessa mål ser vi inga problem med att tillmötesgå kraven, och vi ser inte heller att man försöker plocka russin ur kakan.

Herr talman! Den svenska regeringen har haft en tydlig ställning gentemot Storbritannien: Man accepterar inte en hård brexit. Statsminister Stefan Löfven har sagt att Storbritannien inte ska få plocka russin ur kakan. Från EU:s sida har tongångarna varit ännu hårdare – man vill tydligt statuera att den som bryter sig loss från EU:s bojar ska straffas.

Sverigedemokraterna har hela tiden tagit brexit på allvar och var därför det första partiet att motionera om hur man ska hantera en brexit. Enligt motionen menar vi att ett handelsavtal med EU bör ingås skyndsamt. Det är viktigt för den svenska industrin men också för hela den europeiska handeln. Det skulle ge mer trovärdighet för EU och samtidigt underlätta för investeringar både i Sverige och i Storbritannien genom att företagen kan planera sin framtida verksamhet.

Sverigedemokraternas uppfattning är att Sverige ska vara en drivande kraft inom EU för att få till ett nytt handelsavtal mellan EU och Storbritannien.

Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Handelspolitiken har under det senaste året blivit allt intressantare. Den har rört sig från att vara en del av näringspolitiken till att alltmer vara en del av våra länders utrikespolitik. Jag tror att det är bra om Sverige hänger på i den utvecklingen och ser att de handelspolitiska beslut vi fattar också får stora konsekvenser för vår utrikespolitik.

Det pågår två skeenden som gör att jag tycker att det är en sådan utveckling vi ser. Det ena är handelsdebatten mellan Kina, EU och USA med anledning av överproduktionen av stål i världen. Efter Kinas enorma investeringar finns det i dag en överproduktion av stål, och någon måste dra ned. EU och USA har därför inte velat ge Kina marknadsekonomisk status inom ramen för WTO, och samtidigt har Kina dumpat sin överproduktion av stål på de europeiska och amerikanska marknaderna. Följden har blivit att USA har svarat med höga tullar och EU med höjda tullar, om än på betydligt lägre nivå.

Det andra skeendet är valet av Donald Trump som USA:s president, vilket innebär en rejäl omsvängning av USA:s handelspolitik. Exakt hur den kommer att se ut vet vi inte än, men presidentens kritik mot NAFTA-avtalet och TPP-avtalet har varit tydlig.

Vad innebär då detta för Sverige? Exakt vad det innebär är givetvis svårt att gissa, men vi måste förhålla oss till vår handelspolitik som att den också är en del av utrikespolitiken. Om den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen vill ha en feministisk utrikespolitik måste den också ha en feministisk handelspolitik. Tyvärr ser vi i dag en regering som inte har det. Den är mer fokuserad på att till varje pris öka Sveriges export än att säkerställa vår viktiga röst i världen. Resultatet blir en politik som inte

hänger ihop och där den ena handen inte vet – eller vill veta – vad den andra handen gör. Jag ska ta ett par exempel.

I februari reste statsministern och handelsministern med en delegation till diktaturens Iran. Iran har egentligen inte gjort några demokratiska framsteg sedan revolutionen 1979, men efter överenskommelsen om att lägga ned Irans kärnteknikprogram har landet, i stället för att mötas av sanktioner från omvärlden, öppnat upp sin marknad.

Trots ökad öppenhet för handel är det tydligt att man är en auktoritär diktatur. Bara under 2015 genomfördes enligt Amnesty minst 977 avrättningar. De som drabbas hårdast av regimens övergrepp och förtryck är etniska och religiösa minoriteter, hbtq-grupper, fackligt aktiva och sympatisörer till oppositionsgrupper. Många människor som bor i Sverige har under de senaste årtiondena flytt från diktaturens Iran. En del har fått avslag på sin asylansökan, till exempel Hamid Aryan – trots att han tillhör den kristna minoriteten. Jag undrar vad alla de svenska medborgare som har flytt från Iran tänker om regeringens närmanden till denna diktatur.

Herr talman! I Filippinerna styr sedan förra året den hårdföre presidenten Rodrigo Duterte. Han har gått till val på att minska brottsligheten, men hans metoder håller sig inte inom lagens ramar. Genom utomrättsliga avrättningar har han dödat över 5 000 personer som misstänkts vara kriminella. Polisen har omvandlats till en dödspatrull, och medborgargården har fått betalt för att döda misstänkta knarklangare. Samtidigt har oppositionen hotats; bland annat har oppositionspolitikern Leila de Lima, som kritiserat Duterte och hans metoder, hotats till livet och tvingats avgå som ordförande i kommissionen för mänskliga rättigheter.

Vad gör då Sverige? Ja, alliansregeringen beslutade sig för att stänga den svenska ambassaden i Manila 2008. Det var ett beslut vi från Vänsterpartiet beklagade. Den allvarliga situationen gällande mänskliga rättigheter, de filippinier som bor i Sverige och det växande antal svenskar som besöker Filippinerna är goda skäl till att Sverige bör ha en permanent närvaro i Manila, och den 7 november 2016 öppnade regeringen en ny svensk ambassad i öriket.

Samma vecka öppnade dock även vapentillverkaren Saab ett nytt kontor i samma stadsdel i Manila. När näringsministern besökte Filippinerna vid invigningen var Saab ett av de företag som ingick i delegationen. Filippinerna är också ett av de 26 länder som prioriteras i regeringens exportstrategi, och näringsminister Mikael Damberg har liksom andra företrädare för den svenska regeringen vid flera tillfällen hävdat att handel med och investeringar i dessa repressiva och odemokratiska stater är nödvändigt för att främja utvecklingen i länderna. Detta verkar enligt regeringens synsätt gälla även när handeln består av vapenexport.

Fram till 2028 vill Filippinerna köpa tolv nya stridsflygplan. Det handlar om en mångmiljardaffär som många vapentillverkare tävlar om, varav Saab är en. Nu marknadsför Saab en lång rad vapensystem i Filippinerna, bland annat kustövervakningssystem och ubåtar samt även landbaserade system. Sveriges ambassadör har i filippinska medier lyft fram möjligheterna för Saab att sälja bland annat ubåtar till landet. Samtidigt berömde han Dutertes skattereformer och betonade att de omfattande brott mot mänskliga rättigheter som sker inte avskräcker svenska företag från att göra affärer med landet.

Herr talman! Efter decennier av krig och långa förhandlingar har Colombias regering och Farc kommit överens om att lägga ned vapnen, efter mer än 50 år av konflikt. Freden ser äntligen ut att ha kommit till Colombia, vilket betyder att det är fred i hela Sydamerika.

Den svenska regeringen har lovat 950 miljoner kronor över en femårsperiod till fredsarbetet i Colombia. Samtidigt undertecknade näringsminister Mikael Damberg den 13 mars i år ett avtal om försvarssamarbete med Colombias regering. Avtalet har väckt kritik, inte minst eftersom Saab har riktat in sig på Colombia som nästa marknad för JAS 39 Gripen. Colombia behöver inte fler vapen. Bara under 2016 rapporterades över hundra mördade människorättsaktivister i landet. Det Colombia behöver är en långsiktig fredsprocess där antalet vapen i landet kraftigt minskas.

Utöver detta är det väl fortfarande ingen av oss som har glömt Saudi-affären och allt smicker regeringen gav den diktaturen för att den skulle fortsätta handla med Sverige.

Har då den svenska regeringen inte gjort någonting bra? Jo, den har stärkt relationerna med Tunisien – det enda landet som kommit ur den arabiska våren som en ny demokrati. Det har varit positivt. Svensk handelspolitik skulle dock behöva fler sådana exempel, och tyvärr har regeringens exportstrategi låst fast regeringen i dess tänk på vilka länder som borde prioriteras. För oss i Vänsterpartiet är denna prioritering märklig, för samtidigt saknas en rad demokratiska länder som beräknas ha hög tillväxt de kommande åren, till exempel Ghana, Peru, Moçambique, Chile och Zambia.

Problemet med regeringens prioriteringar är inte bara att en del länder är diktaturer. Flera av länderna bygger också sin ekonomi på oljeexport.

Att peka ut oljestinna diktaturer är problematiskt ur två aspekter. Den ena aspekten är att deras ekonomier är ohållbara, då olja och fossila bränslen är förra seklets drivmedel. De har en svår väg att gå redan nu, när oljepriset är lågt, och de lär få det ännu tuffare när världen ställer om och lever upp till sina klimatambitioner.

Den andra aspekten är att svensk handel stärker diktatoriska styren och ser till att rådande ordning kan fortsätta. Det gör att Sveriges exportstrategi möjligtvis kommer att exportera produkter, men den kommer knappast att exportera demokratiska idéer. Frågan är om exportstrategin verkligen lever upp till regeringens ambitioner om en feministisk utrikespolitik.

Herr talman! Genom Lissabonfördraget har makten över förhandlandet av handelsavtal flyttats från regeringen till EU. Vänsterpartiet är kritiska till innehållet i flera av förhandlingarna som EU nu genomför och till sättet som de genomförs på. Insynen är för dålig, och EU driver en linje som leder till att storföretag kommer att få större makt och möjlighet att stämma stater.

Därför motsätter sig Vänsterpartiet TTIP-avtalet med USA, som just nu verkar ligga djupt nere i frysboxen.

Tjänstehandelsavtalet TISA riskerar att leda till att obalansen i världen, mellan rika stater i nord och fattigare stater i syd, består även i fortsättningen.

Vänsterpartiet är det enda partiet i Sveriges riksdag som tänker rösta emot CETA-avtalet med Kanada, som riksdagen kommer att rösta om i höst. Detta beror inte på att vi skulle tycka att det är fel att bedriva handel med Kanada. Det beror i stället på att vi ser hur man stärker storföretagens

makt att påverka vår lagstiftning och våra regleringar och ser till att de kan stämma de stater som gör något annat än vad dessa företag vill.

Detta gör att man flyttar makt från demokratiska församlingar, som riksdagen, till storföretagens lobbyister och advokater. Det är en utveckling som vi i Vänsterpartiet inte kan ställa oss bakom.

Vänsterpartiet har sex reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 7.

Anf. 16 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Så fick vi ändå höra det på slutet – storföretag är det stora problemet för världen! Det är storföretagen som är hotet.

Skulle Håkan Svenneling vilja se färre storföretag? Tycker Håkan Svenneling att det är bra att storföretag krymper? Vad är det som är så farligt med stora företag? Stora företag är företag som har fungerat bra och givit miljontals människor arbetstillfällen. Varför är storföretag något så förfärligt?

Vänstern fortsätter att säga nej till ökad frihandel och bättre möjligheter för svensk konkurrenskraft, vilket är något som CETA-avtalet mellan EU och Kanada kommer att ge oss.

Vänsterpartiet var emot Nafta. Ni var emot EU. Ni är emot TTIP-avtalet. Nu är ni emot CETA-avtalet med Kanada. Men faktum kvarstår: Ökad frihandel är det som även i framtiden kommer att öka vårt lands möjligheter att påverka och att hävda oss internationellt samt förbättra svenska företags möjligheter att skapa arbetstillfällen i Sverige.

CETA-avtalet är i grunden ett av de mest moderna och framåtsträvande frihandelsavtal som förhandlats fram, och det stärker banden över Atlanten än mer.

Kanada och EU; EU och Kanada. Det här handlar inte om några krigiska, illasinnade diktaturer. Det rör sig inte om några utsugarnationer. Det här handlar om västvärldens kanske fredligaste och mest välutvecklade länder, som i många stycken visar stor humanitet när det gäller migrationsrörelser på båda sidor av Atlanten.

Varför, Håkan Svenneling, vill ni skjuta på ett sådant avtal, som kan bringa nytta till världen?

Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Rothenberg för frågan.

Låt oss börja med frågan om storföretagen och varför det är problematiskt att de får diktera villkoren för politiken runt om i världen.

Storföretag har i många fall större ekonomier än många länder i världen. Storföretag ser till att gynna sina intressen, som inte är miljö, mänskliga rättigheter eller konsumenters rättigheter. Det handlar om att deras produkter ska sälja bättre, så att de ska tjäna mer pengar.

Att dessa storföretag är så stora och starka att de kan använda sin makt mot världens länder är någonting som oroar mig.

Jag tycker att Hans Rothenberg har fel bild av Vänsterpartiets handelspolitik. Vänsterpartiet är inte emot frihandel, utan vi är i högsta grad för frihandel. Men vi är för en fri och rättvis handel, och det är på detta område som jag tycker att många partier i Sveriges riksdag går bort sig. Man ser inte att handel inte per automatik leder till demokrati eller till sjysta villkor.

Man ser inte heller de obalanser som finns mellan olika delar av världen och hur man genom frihandel ibland förstärker de obalanserna.

När jag var yngre och gick med i Ung Vänster, som är Vänsterpartiets ungdomsförbund, läste jag en bok om handel och handelspolitik. I den fanns en bild på två flygplan. Det ena var ett litet propellerplan; det andra var en stor jumbojet. De två planen hade lika villkor, men det kommer alltid att ta olika lång tid för dem att nå sin destination.

Spelreglerna är inte sjysta, oavsett om man har lika villkor. Villkoren är inte rättvisa, för jumbojeten kommer alltid att vara snabbare än propellerplanet.

Så är det också med världens länder. Det är därför vi hela tiden måste lyfta fram att Sveriges röst i handelspolitiken borde vara mer som vår röst i utrikespolitiken. Vi ska värna en sjyst och rättvis värld, där vi står upp för de mänskliga rättigheterna.

Anf. 18 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Små flygplan kan inte växa sig större – det håller jag med om. Men små bolag kan växa sig större. De kan växa sig större genom att de får tillgång till större marknader och möjlighet att sälja mer av det som de har att erbjuda. Detta är marknadsekonomins dynamik, och frihandeln är marknadsekonomins viktigaste redskap.

Håkan Svenneling säger att Vänsterpartiet är för frihandel. Jag har under ett antal år kunnat läsa Vänsterpartiets motioner om handelspolitik, och jag kan säga att det är en kavalkad av saltomortala piruetter. Man vrider, vränger, vantolkar och misstror allting som har med handelns utveckling att göra och tolkar det till det negativa.

Det är precis detta som Vänsterpartiet gör nu, när frihandelsavtalet mellan EU och Kanada ska sättas under lupp.

Kommerskollegium är statens myndighet för handel. Man har verkat sedan år 1637 och är en av Sveriges äldsta myndigheter. Kommerskollegium har gjort en analys av CETA:s eventuella effekter på miljö, människors och djurs hälsa samt demokratiskt beslutsfattande. Låt mig läsa upp några exempel.

Kommerskollegium anser att CETA inte inskränker Sveriges rätt att reglera i någon större eller betydande utsträckning. Man anser att skyddet som ges till investerare i stort sett redan täcks av svensk lag och av Europakonventionen.

Kommerskollegium anser också att det inte finns någon risk för en nedkylningseffekt på EU:s lagstiftningsarbete. Dessutom menar man att EU:s nya tullkvoter för nötkött inte kommer att få någon direkt betydelse.

Misstror Håkan Svenneling och Vänsterpartiet Kommerskollegiums analys av CETA-avtalet?

Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag skulle säga att vi absolut är för att fler marknader öppnas upp för svenska företag och för företag i allmänhet. Jag tror att det finns stora fördelar med att vi inte har en massa tullar mellan Sverige och Kanada.

Problemet är att det 1 600 sidor tjocka CETA-avtalet handlar väldigt lite om att sänka tullar, och det är inte heller på den punkten som avtalet

har fått kritik. Kritiken handlar i stället om de andra delarna, där man flyttar över makt från demokratiska församlingar till storföretag på ett sätt som vi inte gillar.

Grejen är att vi har rätt i våra saltomortaler. Verkligheten visar detta, som när Rumänien blev stämnda av ett kanadensiskt gruvföretag för att man ville ställa miljökrav på hur gruvan skulle drivas och krav på att gruvan inte skulle förstöra en gammal by. Det kanadensiska bolaget kräver ett skadestånd som motsvarar Rumäniens hela sjukvårdsbudget.

Fallet med Moorburg, som handlar om Vattenfalls stämning av den tyska staten, eller egentligen Hamburgs kommun, visar på hur svenska statliga bolag använder sig av denna typ av tvistlösningsmekanismer för att se till att de får igenom sina miljövillkor som de vill. Annars hotar de med att stämna den tyska staten på otroligt stora belopp.

Detta visar hur farligt det blir när man går vid sidan av det ordinarie rättssystemet. Det visar också varför man i stället borde kunna hålla sig inom demokratiska länders rättssystem.

Kommerskollegium har, precis som Hans Rothenberg var inne på, analyserat riskerna med CETA-avtalet. Man gjorde det under sommaren, när alla var på semester, och man gjorde det väldigt snabbt, genom att skicka ut till några få. Bland annat skickade man till Uppsala universitet, vars huvudchef har företrätt Vattenfall i tvisterna med Tyskland.

Detta visar på hur Kommerskollegium har blandat ihop korten och inte kan skilja på om det är en akademi eller ett företags intressen som ger svar. Man har sedan helt och hållet gått på detta yttrande, vilket jag tycker är skadligt för svensk demokrati.

Anf. 20 SAID ABDU (L):

Herr talman, församlade ledamöter! Jag vill inleda mitt anförande på samma sätt som jag börjar varje morgon, med en kopp kaffe. Det är en dryck som kan sägas vara en förutsättning för den svenska arbetsmarknaden och dess starka fikaträdion. För mig och många med mig står den dessutom för något annat, för varje gång jag ser en kopp kaffe ser jag fred, frihet och värdet i att vårt land står starkt och behåller sina gränser öppna mot omvärlden.

För att vi som människor ska kunna utvecklas behöver vi möta andra människor. För att nya idéer ska formas måste influenser tillåtas komma från många olika håll. För att vårt välstånd ska fungera måste handelsvaror kunna röra sig fritt över kontinentgränser. För att vårt näringsliv ska kunna utvecklas måste entreprenörer kunna komma till vårt land för att förverkliga sig själva och sina affärsplaner.

Herr talman! I veckan fyllde Romfördraget 60 år och med det grunden till den europeiska union som fortfarande, 60 år senare, utgör det främsta fredsprojektet genom tiderna. För de flesta av oss som fötts efter Romfördragets undertecknande är krig något främmande. För oss finns det inte i vår föreställningsvärld att kaffekranen en gång stängdes till vårt land. Vi har hört om nöden, och vi har hört om glädjen när de första båtarna med varor återvände efter det fasansfulla andra världskrigets slut.

Om du inte upplevt det själv, fråga en äldre anhörig. Om du inte har någon äldre anhörig, fråga en äldre person. Om du inte finner någon äldre person kan du få fråga min familj som en gång lämnade krig och förtryck.

Herr talman! Handeln är en frihetsfråga lika mycket som en tillväxtfråga. När vapnen tystnar möts människor och utvecklar sig själva i mötet med andra människor. Tjänster och varor byts frivilligt, i dag på en global marknad i takt med att freden sprider sig över världen. För en liberal finns det få saker som är finare.

I det långa perspektivet går utvecklingen åt rätt håll, samtidigt som vi nu står inför en liberal backlash i vår omvärld, som hotar just denna frihet. Den hotas av vänster såväl som av höger, av globaliseringskritiker, protektionister och populistiska nationalister. Regeringen vill stänga gränser och straffa det näringsgivande flyget. Och Sverigedemokraterna vill lämna EU och svika den fredliga gemenskap som garanterat vårt kaffe i över 60 år.

Hur löser minskade möten våra framtida utmaningar? Ja, det är svårt att förstå. Men handeln är frihet, herr talman, och friheten måste försvaras.

Den fria rörligheten på EU:s arbetsmarknad är en av unionens hörnstenar. Dessvärre kvarstår stora utmaningar. Inte minst gäller det tjänsters rörlighet över gränser mellan medlemsstaterna. Beräkningar visar att om medlemsstaterna fullt ut skulle genomföra den lagstiftning som redan finns på plats för att öka rörligheten för tjänster skulle EU:s bnp kunna stiga med över 2 000 miljarder kronor. Nu måste steg tas för att samla medlemsländerna bakom denna ambition och för att fullt ut skapa en inre marknad för tjänster. Jag vill därför yrka bifall till Liberalernas reservation 15 om tjänstedirektivet.

Frihandel är grunden för vårt välstånd i Sverige och i de industrialiserade länderna, herr talman. Frihandel leder till en effektivare hushållning med resurser och till snabbare teknikspridning. Det är så vi sprider energieffektiva lösningar till nytta för både människor och klimatet. Vi står nu inför nästa generations gröna frihandel, och där har vi en skyldighet att riva handelshindren när det gäller klimatvänliga varor och tjänster.

Oaktat president Donald Trumps intentioner, herr talman, måste regeringen ta sitt ansvar och fortsätta att vara pådrivande för ett ambitiöst transatlantiskt handelsavtal mellan EU och USA. Vi behöver samtidigt vårda och ratificera CETA-avtalet mellan Kanada och EU. Lika viktiga är de pågående handelssamtalen med Singapore och Ghana. Varje frihandelsavtal som sluts gynnar svenska företag, men det gynnar allra främst världens fattiga. Det är bekymmersamt att regeringens stödparti Vänsterpartiet angriper flertalet av just dessa handelsavtal. Vi ser det i EU-parlamentet både från Vänsterpartiet och från Miljöpartiet.

För tids vinnande yrkar jag avslutningsvis bifall bara till reservation 1 och, som jag gjorde tidigare, reservation 15.
(Applåder)

Anf. 21 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Förra veckan – det känns som om det var i går, för tiden går fort när man har roligt här i riksdagen – hade vi i näringsutskottet en debatt om näringsfrågor. Jag tog där upp det faktum att i regeringen vet inte den ena handen vad den andra gör och tog exemplet välfärdsföretag, då särskilt inom vård och omsorg. Å ena sidan låter man Ilmar Reepalu ge förslag på vinstbegränsning i vård- och omsorgsföretag, å andra sidan åker sjukvårdsminister Wikström utomlands för att marknadsföra svensk vård tillsammans med Swecare. Det kan tyckas lite märkligt. Uppenbarligen vill man på något konstigt sätt begränsa området vård- och omsorgsföretag

samtidigt som man tycker att det är jättebra att exportera detta. Men det är en politik som inte hänger ihop på något sätt.

Swedfund är ett delstatligt bolag, för det är sammanslaget med olika intressenter och finansierat med riskkapital. Men det är staten som står för det som ett biståndsorgan, kan man säga, genom riskkapital. Där vill man skapa hållbart företagande.

Ett exempel är företaget Scandinavian Care, som har byggt upp cancercenter på olika platser i världen. Under tio år har man bland annat öppnat åtta cancercenter i Egypten och Ghana. Sedan kan man i och för sig ifrågasätta om svenskt statligt riskkapital ska hamna i icke demokratiska länder. Det handlar naturligtvis om att bygga upp demokratiska organisationer i dessa länder. Frågan är – och jag slänger ut den helt öppet – om det svenska statliga kapitalet ska användas där.

Trade for aid, brukar man säga. Det är just hjälp till självhjälp som vi tycker att mycket av biståndspengar ska handla om, och då handlar det om just handel och export.

Om vi fortsätter på området svenska aktörer inom välfärdstjänster vet vi att de håller internationellt hög klass och att de på många sätt är banbrytande. Ny medicinsk teknologi, innovation och nya behandlingsmetoder kan bidra till en positiv hälsoutveckling både lokalt och globalt. Och det ger sysselsättning, skatteintäkter och tillräckligt stort underlag för att göra nya medicinska landvinningar i dessa svenska företag. Som en följd av olika valfrihetsreformer i Sverige finns det företag i dag, tack och lov, vars tjänster möter en stor efterfrågan utomlands.

Men, herr talman, ett problem som är övergripande för dessa företag är möjligheten att använda hemmamarknaden som referens vid upphandlingar utomlands. De många politiska begränsningar som har byggts upp i denna sektor i Sverige har begränsat möjligheterna för dem att göra riktiga exportsatsningar, oavsett om minister Wikström eller Damberg är med eller inte.

Välfärdstjänster måste på något sätt ses som lika självklart som att vi exporterar bilar, och har gjort i många år, eller stål eller vad det nu kan vara. Den globala konkurrensens mekanismer är desamma oavsett vad vi handlar med. Här finns en stor potential för svensk välfärd att bidra till övriga världen.

Utvecklingen av digitaliseringen av de flesta branscher går i en rasande takt. Digitaliseringen förkortar ledtider och förenklar affärer på många sätt. Samtidigt vet vi att nya komplikationer uppstår. Moment som rör tillgänglighet, säkerhet och juridik ställs i många fall inför drastiska förändringar, vilket ställer helt nya krav på verksamheter.

Vården har på vissa områden kommit långt med digitaliseringen. Det finns tv-reklam om att man genom en app i mobilen kan få direkt kontakt med en läkare. Det är jättebra. Man behöver inte ens gå till vårdcentralen.

Jag var på Grönland för ett par år sedan. Där har de utvecklat ett fantastiskt system för att via satellittelefon med mera nå människor som bor otillgängligt på den grönländska landsbygden.

Samtidigt som vi har kommit långt med digitaliseringen på vissa områden har vi sackat efter på andra. Inom sjukvården och socialtjänsten används till exempel fortfarande fax. Därför ska vi kanske inte föra fram att vi är förebilder i allt.

Genom att underlätta och stödja export av vårdtjänster ökar möjligheten för svenska företag att etablera sig i andra länder, vilket bidrar till avkastningen och därigenom skatteinkomster i Sverige. Dessa intäkter kan användas till att förstärka den svenska välfärden och sjukvården och inte minst till att komma vidare i digitaliseringen och utvecklingen av nya tjänster och behandlingar.

Herr talman! Vi vet att små och medelstora företag växer mest och ger flest jobb. Det är inget som säger att vi inte ska kunna utveckla detta även genom bättre handels- och exportinsatser. Men alla affärer börjar lokalt. Därför bör även exportrådgivningsinsatser vara lokalt och regionalt tillgängliga.

Business Sweden har utvecklat ett nätverk med exportrådgivning över landet. Jag hoppas att det ska komma många små och medelstora företag till godo så att de kan få möjlighet att komma ut i världen med både produkter och tjänster inom vård och omsorg.

Vi har även en potential att locka utländska patienter till Sverige för specialistvård. Vi kan bidra till att höja kunskandet i den svenska vården genom att läkare ser Sverige som ett attraktivt, spännande och bra land att arbeta och bo i. Vårdföretagarna förespråkar givetvis detta, men vi borde alla dela denna åsikt och se denna potential.

(Applåder)

Anf. 22 ANNA WALLÉN (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Globaliseringen innebär att världens länders ekonomier blir alltmer sammanflätade. För ett litet exportberoende land som Sverige är det viktigt. Exporten är en grundbult i vår ekonomi och skapar tillväxt, sysselsättning och ökat välstånd. När det gäller att nå den lägsta arbetslösheten i EU till 2020 spelar Sveriges export en nyckelroll.

Nyheter präglas mycket av Trump och brexit. Vad ska hända? Trump vill föra in USA på en mer protektionistisk väg. Han är inte intresserad av frihandel utan vill att amerikanska företag ska handla amerikanskt.

Storbritannien förhandlar nu om sitt utträde ur EU. Oron är stor för vad detta ska leda till för svenska företag. Storbritannien är i dag Sveriges fjärde största handelspartner. Många svenskar känner en oro för det som händer i vår omvärld.

Samtidigt går det bra för Sverige. 150 000 fler människor har ett arbete att gå till sedan regeringsskiftet. Långtidsarbetslösheten är en av de lägsta i EU. Vi har 70 000 fler utbildningsplatser. Dessutom ökar direktinvesteringarna från utlandet.

I dag uppgår exporten till nästan hälften av Sveriges bnp. Många exportföretag går bra, men en stor utmaning är att få fler små och medelstora företag att ta steget ut. Detta är en av prioriteringarna i regeringens exportstrategi.

Problembilden för svensk export är att vi är beroende av export till länderna i vårt närområde. 70 procent av svensk export går till EU. Samtidigt ser vi att 80 procent av den förväntade tillväxten i världsekonomin kommer att ske utanför Europa. Därför måste vi arbeta med att nå tillväxtmarknaderna där.

Bara 10 procent av de svenska företagen exporterar, men det finns en enorm potential för små och medelstora företag att våga och vilja ta steget ut. Möjligheterna är stora, men det krävs insatser. Tack vare den tekniska utvecklingen och internationaliseringen kan även ett litet företag med rätt produkt sälja sin vara eller tjänst på den internationella marknaden.

Eftersom många av de nya jobben tillkommer i just små och medelstora företag är det viktigt att dessa också ökar sin export. Studier pekar på att små och medelstora företag som börjar exportera också ökar antalet anställda.

Sverige är en liten marknad, och för att svenska företag ska kunna växa och anställa behöver de fler kunder världen över. Norden och Europa kommer att fortsätta att vara viktiga marknader, men fler företag behöver också nå ut till de växande marknaderna i Asien, Afrika och Sydamerika. När fler svenska företag ges möjlighet att exportera till växande ekonomier skapas fler jobb i Sverige.

I exportstrategin finns det 22 konkreta insatser utpekade som regeringen nu arbetar med. Det är inte bara fokus på små och medelstora företag. Vi får inte glömma bort de stora exportföretagen i Sverige och deras möjlighet att vinna inte minst de stora affärerna på en global arena. Det betyder också mycket för svensk ekonomi.

En viktig del i exportstrategin är att företag som vill ge sig ut i världen ska veta vart de kan vända sig lokalt. Föregående talare tog upp de regionala exportcentren. Detta förslag har nu blivit verklighet. Det finns sex regionala exportcenter runt om i Sverige, och fler är på gång.

Regeringen har också tagit beslut om att stärka närvaron på viktiga marknader. Vi har öppnat generalkonsulatet i New York igen, och vi öppnar nya ambassader i Tunisien, Filippinerna och Peru. Business Sweden öppnar också utlandskontor i Singapore och Teheran.

Herr talman! Det finns över 150 svenska företag representerade i Kanada, och många är framgångsrika. Ungefär 21 000 personer är sysselsatta i hela Sverige tack vare exporten till Kanada. Till denna siffra kan läggas lite fler än 13 000 personer som sysselsätts i kanadensiska bolag i Sverige.

Exporten från Sverige till Kanada minskade dock med 23 procent mellan 2006 och 2015. CETA är därför ett viktigt frihandelsavtal för Sverige, inte minst med tanke på att USA nu vänder sig inåt.

CETA-avtalet är det mest ambitiösa, moderna och omfattande avtal som endera av parterna någonsin har slutit. Avtalet är brett och djupgående. Det omfattar bland annat tullar, tjänster, investeringar, handelsprocedurer, offentlig upphandling, immaterialrättsligt skydd, sysselsättning, miljö och hållbar utveckling.

Avtalet medför att ca 99 procent av tullarna mellan EU och Kanada avvecklas. EU och Kanada ges ökat tillträde till varandras marknader för tjänster och investeringar.

CETA-avtalet kommer att underställas riksdagens godkännande för ratificering. Regeringen kommer att lämna en proposition till riksdagen under hösten 2017.

Sverige har som ett exportorienterat land stora intressen av att främja en fri och rättvis handel. Regeringen arbetar därför för att riva handelshinder samtidigt som man står upp för miljön, löntagarnas intressen och människors och djurs hälsa. Handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut. Regeringen driver detta i samtliga handelsavtal.

Sverige ska vara en stark röst för fri och rättvis handel. Men lika starkt ska vår röst ljuda för de värderingar som präglar vår svenska modell: demokrati, frihet, jämlikhet och rättvisa.

Handel med nya delar av världen innebär både utmaningar och möjligheter. Jag är övertygad om att den internationella debatten om handel och investeringar behöver fördjupas och även handla om fördelning. Om globaliseringens vinster hamnar hos ett fåtal människor är det inte konstigt att det ifrågasätts och leder till att protektionistiska krafter vinner gehör. Valet i USA handlade delvis om detta.

Den tillväxt som globaliseringen skapar måste fördelas på ett mer rättvist sätt. De nordiska ländernas konkurrenskraft visar i ett internationellt perspektiv att öppenhet går att förena med trygghet och jämlik fördelning. (Applåder)

Anf. 23 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Handelspolitik är ett av de områden där Moderaterna och Socialdemokraterna står varandra närmast. Vi har en traditionell, ganska klassisk, förnuftig och praktisk syn på handel – den berikar.

Jag skulle vilja spetsa till Anna Walléns påstående om fördelning. Handel är den bästa fördelningspolitiska handling man kan utföra länder och människor emellan i världen.

Det finns dock några saker där vi skiljer oss åt. Jag tänker på export av välfärdstjänster. Det talar regeringen om ibland, inte med stora ord, men man säger välfärdstjänster emellanåt. Detta är en av de mest oupptäckta och outnyttjade möjligheterna för Sverige och svenska företag – att kunna gå på export.

Om vi tittar på statistiken för handel mellan Storbritannien och Sverige ser vi att det är just tjänstehandeln som sticker ut. Den är betydligt större än varuhandeln. För att svenska företag som ägnar sig åt välfärdstjänster ska kunna gå på export är det en sak som behövs: referenser från en hemmamarknad som fungerar. Men det är just det den inte gör i Sverige.

Tillsammans med Vänsterpartiet har regeringen och Socialdemokraterna tagit spjörn för att begränsa möjligheterna för välfärdstjänsteföretagen. Hur tror Anna Wallén och Socialdemokraterna att svensk välfärdsexport ska kunna öka om man inte får sälja på hemmaplan?

Anf. 24 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Jag tar till mig de första orden. Moderaten Hans Rothenberg benämnde en socialdemokrat som praktisk och förnuftig. Det är bra – vi behöver berömma varandra ibland också.

När det gäller möjligheter för svenska välfärdsföretag att gå på export tycker jag absolut att det är viktigt. I flera av de frihandelsavtal vi förhandlar om, bland annat CETA, öppnar man upp för möjligheten att delta i offentlig upphandling, vilket är viktigt.

Hans Rothenberg säger också att vi har en hemmamarknad när det gäller välfärdsföretag som inte fungerar. Det kan jag absolut instämma i, herr talman. Det handlar om att människor som ska använda välfärdsföretagens tjänster inte har rätt till vissa delar. Vi har exempel på barn som inte får den hjälp och det stöd som de behöver i skolan därför att välfärdsföretagen prioriterar vinster snarare än att ge det stöd som barn och ungdomar har rätt till.

Regeringen vill begränsa vinstuttagen i välfärden. Vi tycker att skattepengarna ska användas till det de är menade att gå till, nämligen dem som behöver vård och omsorg och de unga som går i skolan. Det tycker vi är viktigt.

Vi vill inte förbjuda dessa företag att existera i Sverige, så som Alliansen ofta vill påskina. I en debatt vi hade i förra veckan var det också mycket fokus på detta, och man fick det att låta som att det inte finns någon möjlighet för dessa företag att verka.

Är Hans Rothenberg helt nöjd med hur det ser i välfärdssektorn i Sverige, med de privata välfärdsföretagen?

Anf. 25 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Det var ett av de mest väntade svaren jag kunde få på min fråga.

Socialdemokraterna erkänner aldrig att man motverkar, men man lägger fälleben, man hindrar och man försvårar. Samtidigt säger man att det fortfarande är möjligt att bedriva välfärdsverksamhet i privat regi. Men det är väldigt mycket svårare. Det är egentligen enklare att göra det utomlands. Därför skulle det vara intressant om Sveriges handelsminister och regeringen på allvar drog nytta av de ambitioner och möjligheter som svenska välfärdsföretag har att kunna gå på export.

En sak som bekymrar mig med Socialdemokraterna är deras kompisar i regeringen och stödet till regeringen. Det är inte den öppna, toleranta och tillåtande attityden som Miljöpartiet och framför allt Vänsterpartiet visar upp. Vänsterpartiet är det tredje bromshjulet på det fordon som Stefan Löfven försöker köra med styrfart framåt. Vi hörde detta tidigare i inlägget från Vänsterpartiets Håkan Svenneling. Han misstror till och med Kommerskollegiums analyser av CETA-avtalen. Att skylla på att det är semesterid när man gör en undersökning och att man har ont om tid kan man kanske göra, men det är inte detsamma som att kvaliteten på rapporten är dålig.

Jag har tittat på de uppdrag som Kommerskollegium har fått från regeringen sedan 2007. Det hände något vid årsskiftet 2014/2015. Från att tidigare ha varit offensiva uppdrag där man ser på möjligheter blir det defensiva uppdrag som präglas av Miljöpartiets och Vänsterpartiets kritiska hållning till handel.

Jag har en speciell fråga: Hur känns det att ha sådana kompisar att styra Sveriges rike med?

Anf. 26 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Denna debatt är viktig. Jag har precis redogjort för regeringens förhållande till frihandel och vilka möjligheter som svenska företag har att gå på export och så vidare. Och så går man in och sjunker till en lägre nivå, men när Hans Rothenberg gör det hakar jag gärna på.

Du frågade hur det känns med sådana kompisar, Hans Rothenberg, men vi kanske ska blicka ut över din sida av plenisalen och fundera över de kompisar som finns i Alliansen, om det nu över huvud taget finns en allians. Det är nya bud, och det är diskussioner i tidningarna om vem som gör vad och så vidare. Jag tror att Hans Rothenberg ska vara mer orolig över sina så kallade kompisar i Alliansen och de diskussioner man har i

Anf. 27 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Som Vänsterpartiets representant i denna debatt känner jag mig inte som Anna Walléns kompis utan snarare som den blåslampa på regeringen som jag vill vara i det oppositionsparti vi är, även om vi kommer överens om gemensam budget och står bakom den tillsammans.

Herr talman! Utrikesminister Margot Wallström sa följande i den utrikespolitiska deklARATIONEN 2015: ”Nu formas en feministisk utrikespolitik vars mål är att motverka diskriminering av kvinnor, förbättra kvinnors villkor samt bidra till fred och utveckling.” Vidare sa hon: ”En feministisk utrikespolitik ska genomsyra hela utrikesförvaltningens arbete och syftar till att stärka kvinnors rättigheter, öka kvinnors tillgång till resurser och öka kvinnors representation.”

Iran är utan tvekan en av vår tids hårdaste och mest auktoritära diktaturer. Brotten mot de mänskliga rättigheterna är många, omfattande och systematiska. Förtrycket av kvinnor är systematiskt och genomsyrar alla delar av det iranska samhället. Bara under 2015 genomfördes minst 977 avrättningar, enligt Amnesty.

Världsfacket International Trade Union Confederation rankar i sitt globala rättighetsindex för 2016 situationen i totalt 141 länder. Latinamerika är fortfarande den kontinent där våldet mot fackligt aktiva är som grövst, och Colombia toppar återigen listan över flest mord på fackligt aktiva.

Den fråga jag funderar på är de satsningar som regeringen gör i dessa länder, framför allt vapenexport till Colombia men också handel med Iran. Hur rimmar egentligen detta med den utrikespolitiska deklARATIONEN? Är detta Sveriges handelspolitik? Är detta en feministisk handelspolitik?

Anf. 28 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Tack för din fråga, Håkan Svenneling!

Jag får ofta denna fråga av människor när jag är ute och reser i Sverige. Det har varit stor uppmärksamhet kring regeringens olika resor till Iran. Mitt svar då och nu är att regeringen tycker att det är oerhört viktigt att vi har en dialog med dessa länder. Det handlar framför allt om att handel skapar och bygger broar mellan människor. I stället för att isolera Iran helt, som man har gjort under en längre tid, ser vi en möjlighet för oss i Sverige, som har en feministisk regering, att vara där och diskutera dessa frågor.

Vid alla de möten som regeringen och andra representanter har haft på plats i Iran har man lyft fram frågor om mänskliga rättigheter och om kvinnors rättigheter. Vi tror också att svenska företag som har en svensk företagskultur kan bidra till detta arbete.

Ett litet steg på vägen är att det just nu pågår en fotoutställning i Iran som heter *Swedish dads*. Jag vet inte om Håkan Svenneling känner till den. På utställningen beskrivs svenska pappor som är hemma och föräldraledda för att visa den stora jämställdhet som Sverige har i förhållande till många andra länder.

Anf. 29 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tycker i grunden att det är bra att regeringen vill föra dialog med olika länder. Jag tror att det är ett viktigt sätt att jobba för en

positiv utveckling i världen. Men det handlar också om på vilket sätt man för denna dialog. Där tror jag att regeringen förtjänar en del kritik.

Man kan absolut ägna sig åt feministisk politik. Men väldigt mycket har handlat om symbolpolitik – att man dyker upp med en kvinnlig delegation när Iran dyker upp med en manlig delegation. Det är snyggt. Men frågan är varför man över huvud taget ska dyka upp på iraniernas spelplan och varför man ska tacka ja till deras inbjudan och åka till en diktatur i stället för att föra en dialog på en internationell arena.

Jag tror att man i grunden tänker att man genom handel ska skapa demokratiska rättigheter. Problemet är att det är mycket sällan som vi har sett sådana tydliga resultat av handel. Det tydligaste exemplet på det är Kina. Man har hela tiden sagt att Kina ska bli mer demokratiskt och bli bättre på mänskliga rättigheter ju mer vi handlar med dem. Och vi handlar mer än någonsin med Kina. Men samtidigt ser vi att Kinas utveckling går åt fel håll.

Det talas i Kina om att Kina bygger en ny kinesisk mur. Man bygger helt enkelt en mur digitalt mot omvärlden för att övervaka sina medborgare.

Jag undrar verkligen hur man tänker kring den svenska handelspolitiken, och hur den ska kunna vara feministisk och bidra till en positiv utveckling. Jag är mycket orolig för att man i stället hamnar i ett läge där man stöder Irans diktatur och andra typer av diktaturer genom att upprätthålla handeln och genom att upprätthålla den rådande ordningen och att det därigenom leder till att kvinnor inte får starkare rättigheter i dessa länder. Då tror jag, tyvärr, att fina fotoutställningar kommer att göra ett för litet avtryck i förhållande till de pengar som vi slussar in i den iranska diktaturen.

Anf. 30 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att jag och Håkan Svenneling har lite olika uppfattningar om hur vi ska förhålla oss när det gäller handelspolitiken. Men jag står fast vid det som jag sa i min första replik, nämligen att jag tycker att det är viktigt att vi bygger broar genom handel och att vi har samtal med Iran.

Man kan tycka att det var symbolpolitik att vi åkte till Iran med en helt kvinnlig delegation. Men jag tycker ändå att det är mycket viktigt att visa hur det svenska samhället ser ut. Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Vi har väldigt många kvinnor i ledande positioner – hälften av regeringen består av kvinnor och så vidare. Det tycker jag är viktigt att visa upp när vi ska påbörja ett samarbete med ett land där kvinnor nästan inte har några rättigheter.

Håkan Svenneling har tidigare kritiserat andra delar, bland annat när det gäller handelsdelegationer. Jag hade hoppats att han lite grann skulle ta upp det i dag. Där tycker jag att Håkan Svenneling har lite rimlig kritik när det gäller att det behövs mer transparens i fråga om vilka som deltar i regeringens handelsdelegationer och vad syftet är för de svenska företag som deltar i de handelsdelegationer som reser till olika länder. Det finns nämligen stora möjligheter, och det finns en stor kompetens hos våra svenska företag. Men jag tycker att det är viktigt att öka transparensen och visa vilka som ingår i dessa handelsdelegationer och vilken typ av affärer de är där för att främja.

Anf. 31 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! Både statsminister Stefan Löfven och näringsminister Mikael Damberg har varit hårda mot Storbritannien i medierna. Däremot betonade finansminister Magdalena Andersson i går att det är viktigt att vi motarbetar protektionism. Storbritannien har, precis som jag sa i mitt anförande, lagt fram en handlingsplan för att lämna EU på ett ömsesidigt sätt.

Då är min fråga till Socialdemokraterna: Är regeringen beredd att tillmötesgå Storbritannien för att inte skapa protektionism och för att inte skada europeisk handel?

Anf. 32 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Johan Nissinen för frågan.

Jag och regeringen tycker att Storbritanniens utträde ur EU är en oerhört svår fråga. Det är i dag som Storbritannien lämnar in sin formella ansökan om utträde ur EU, och förhandlingarna ska börja. Det har aldrig tidigare hänt i EU:s historia att ett land har lämnat unionen.

Det är oerhört viktigt för Sverige att ha bra relationer med Storbritannien. Som jag sa i mitt anförande är Storbritannien Sveriges fjärde största handelspartner i dag. Vi har många svenska företag i Storbritannien, och det är många svenskar som bor där.

Vi har sagt att vi verkligen vill vara med och stötta upp att Storbritannien ska få ett så bra avtal som möjligt med EU. Men det är också svårt att ge dem ett för bra avtal, eftersom det skulle sända signaler till andra EU-länder: Kolla vad bra det gick för Storbritannien. Vi kan också lämna EU och vara med och ta russin ur kakan.

Jag kan därför inte säga exakt var vi kommer att landa, men jag kan försäkra Johan Nissinen om att regeringen kämpar för att ha goda relationer med Storbritannien, som är mycket viktigt för Sverige.

Anf. 33 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Herr talman! Det gläder mig att höra att Socialdemokraterna ändå har en så pass öppen inställning till att vi ska försöka göra detta så bra som möjligt.

Men av det som framgår av själva handlingsplanen kan jag inte se att de plockar några russin ur kakan om man tillmötesgår deras krav, utan det är ganska ömsesidigt från båda hållen. Jag tror därför att det blir en ganska fair deal för båda. Därför hoppas jag att man kan tillmötesgå detta till i stort sett hundra procent och att man accepterar att det faktiskt är väljarna i Storbritannien som har valt att gå ur EU. Demokratien är ändå kärnan. Och vi som demokrater måste respektera detta.

Anf. 34 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Vi måste absolut respektera det beslut som Storbritannien har fattat och förhålla oss till det.

Förhandlingarna kommer att påbörjas i dag. Det som jag ser som stora utmaningar är att Storbritanniens förhandlingar om utträde måste vara klara inom två år och att man parallellt med det ska förhandla om ett frihandelsavtal med EU. Normala frihandelsförhandlingar kan ta fem sex år. Jag ser det därför som en jättestor utmaning att allt detta ska hinnas med på så kort tid. Men jag håller också tummarna för att det ska bli så bra som möjligt för alla inblandade.

Anf. 35 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Sverige är beroende av handel med andra länder. Nästan hälften av Sveriges bnp härrör från svensk export. Ungefär 1 miljon människor i vårt land jobbar i företag som exporterar varor eller tjänster.

Från att vi huvudsakligen har exporterat varor har tjänsteexporten blivit allt viktigare, och ökningstakten är mycket hög. I dag är ungefär 70 procent av vår export varuexport, och resterande 30 procent är tjänsteexport.

Det viktigaste varorna i exporten förra året var verkstadsvaror, till exempel maskiner, elektronik, telekommunikation och fordon för vägar. Även läkemedel och produkter som kommer från råvaror, till exempel järn, stål, papper och oljeprodukter, är viktiga exportvaror för Sverige.

Inom tjänsteområdet är det affärstjänster, tele-, data- och informationstjänster, som dominerar tätt följda av resor, det vill säga turism inom Sverige eller genom svenska rese- och turistföretag.

Man får inte heller glömma bort att vi är duktiga inom immaterialrättsområdet. Det är en stor svensk exportvara. Utländska bolag betalar för att använda svenska rättigheter, patent och licenser.

Störst andel av exporten går till EU-länder. Förra året låg Tyskland i topp som enskilt största mottagarland. Därefter kom Norge och USA. Tyskland ligger även i topp när det gäller vår export av tjänster följt av Norge och Nederländerna.

Vi är inte bara beroende av export. Vi behöver också importera. Våra varuexporterande företag behöver material och delar för att producera sina produkter som sedan går på export. De behöver också köpa affärstjänster som marknadsföring, forskning och utveckling.

Vi importerar också varor och tjänster för svensk konsumtion. Vi vet väl alla att en del av denna import – och export – över världen kan ifrågasättas. Det skeppas en del skräp som vi inte skulle behöva handla med. Det skeppas också en del varor som vi själva skulle kunna konsumera mer miljövänligt och ekonomiskt i vårt land.

Internationell handel är viktig för oss i dag för jobb och försörjning. Men den internationella handeln är också viktig ur andra aspekter. Historien har tyvärr visat hur redan rika länder har berikat sig på andra länders bekostnad. Skrupelfria företag utnyttjar bristfällig lagstiftning i andra länder för tjäna pengar eller sin storlek för att utöva påtryckningar på länder i olika beslutandeprocesser.

Det är förstås inte okej. Världens resurser behöver fördelas och utnyttjas mer rättvist. I dag är det orättvist. Den internationella handeln behöver därför regleras. Utgångspunkten måste vara att handeln ska stödja demokratisk utveckling och långsiktig ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet och värna ett rättvist resurs- och miljöutrymme. Endast det kan säkra fred och välbefinnande i världen.

Internationell handel möjliggör också att nya tjänster och produkter som kan bidra till att lösa fattigdomsproblem och miljö- och klimathot kan tas till vara av fler. Det har under ett antal år pågått förhandlingar om hur man skulle kunna göra lättnader för export och import av gröna varor och tjänster. Tyvärr har de förhandlingarna nu stått stilla ett tag. Det viktigt att de får ny fart och att regeringen är aktiv i den frågan.

Det är glädjande att utskottet delar uppfattningen att en rättvis och en fri handel inte står mot varandra utan måste gå hand i hand och följas åt. Jag är också glad över att regeringen i sin utrikesdeklaration utlovat att

Sverige ska ta en ledande roll i genomförandet av FN:s globala mål för en hållbar utveckling. Vi har också hört regeringen betona vikten av att stå upp för miljön, människors och djurs hälsa och löntagares intressen och att handelsavtal ska respektera demokratiskt fattade beslut.

I utskottet har vi också noterat att rättvis handel har fått en mer framträdande roll i EU-kommissionens nya handelsstrategi. Det är ett steg i rätt riktning. Fler steg behöver tas. Regeringens inriktning inom handelspolitiken, det exportfrämjande och investeringsfrämjande arbetet och exportstrategin svarar upp mot utskottets förväntningar. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på alla reservationer.

Anf. 36 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag anser att CETA-avtalet med Kanada är dåligt eftersom storföretag kommer att kunna stämma stater. Det fokuserar i väldigt hög utsträckning på regelsamarbete och inte så mycket på sänkta tullar. Det riskerar att försämra skyddet för miljö, klimat och konsumenter i framtiden, vilket borde vara en kärnfråga för Miljöpartiet.

Det har också en negativ listning av tjänster, vilket om man förenklar det lite innebär att liberalisering och avreglering blir norm och inte undantag. Det kommer att försvåra återtagandet av vinster i välfärden eller om man i framtiden inte längre vill driva tågtrafiken som om det vore en marknad.

När Europaparlamentet röstade om CETA-avtalet med Kanada röstade Miljöpartiets fyra ledamöter nej till avtalet. Europaparlamentarikern Max Andersson har sagt: När man läst avtalet är det uppenbart att CETA riskerar att begränsa vårt politiska manöverutrymme när det gäller att skydda miljö, konsumenter och fackliga rättigheter.

I Sverige har tonen dock varit annorlunda. Här har Miljöpartiet varit för CETA-avtalet. Partiledaren Gustav Fridolin har bland annat försvarat CETA-avtalet i ett replikskifte här i riksdagens kammare med Jonas Sjöstedt i januari. Även Miljöpartiets utrikespolitiska talesperson Pernilla Stålhammar har sagt: Miljöpartiet står bakom CETA-avtalet. Någon som inte har varit för CETA-avtalet är riksdagsledamoten Carl Schlyter. Han är nästa talare här på tur. Han har sagt: Omförhandla om ni vill kalla er rödgröna.

Det kan inte vara lätt att vara miljöpartistisk väljare eller riksdagsledamot. Förutom att ni har ändrat alla era åsikter före valet till det direkt motsatta efter valet verkar det inte helt solklart vad Miljöpartiet tycker i vissa frågor. Vad tycker egentligen Miljöpartiet om CETA-avtalet?

Anf. 37 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för den frågan! Det finns en stor oro bland våra medlemmar och flera människor som är aktiva i den gröna rörelsen att vissa delar i avtalet ska göra det svårare att värna miljö och demokratiskt fattade beslut. Man måste ta den oron på allvar. Det gör också regeringen.

Miljöpartiet har tillsammans med det andra regeringspartiet Socialdemokraterna därför beslutat att ge Kommerskollegium ett nytt uppdrag att göra fördjupade konsekvensanalyser av avtalets effekter på en mängd olika områden, framför allt de områden som våra egna medlemmar och alla andra kritiker av avtalet har pekat ut som bekymmersamma.

Den redovisningen ska presenteras senast den 1 maj. Jag väntar med stort intresse på att få ta del av den. I väntan på den ser jag egentligen inte någon anledning att lämna något tydligare besked än att jag vill se det underlaget först. Därefter kommer jag gärna med fler kommentarer.

Anf. 38 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Kommerskollegium har nyligen fått uppdraget att se över vilka risker som finns med CETA. Det som uppdraget har fått kritik för är att man inte kommer att göra någon remissomgång eller i större utsträckning fråga miljörelsen och andra ideella rörelser vad de tycker.

När man läser uppdraget ser man att det är väldigt inriktat på de statliga myndigheterna och vad staten ska göra för någonting. Nu verkar det ändå som att man från Kommerskollegiums sida har öppnat upp en aning. Man har bland annat bjudit in miljörelsens företrädare till ett samtal. Men det är väldigt oklart på vilket sätt miljörelsen kan påverka den granskning som Kommerskollegium gör.

Jag skulle vilja ha svar på varför man låter Kommerskollegium få uppdraget i stället för att göra som man brukar göra i Sverige när regeringen lägger fram propositioner, vi ändrar våra lagar och så vidare, då man har en reell remissomgång där alla som vill vara för eller emot eller tycka någonting kan säga sitt. Då får regeringen ett bättre underlag inför att lägga fram en proposition i höst.

Jag funderar också på den stora oro som Jonas Eriksson beskriver. Vad känner du själv, Jonas? Hur mycket oro känner du inför CETA-avtalet? Känner du så mycket oro att det, om granskningen från Kommerskollegium kommer fram till att det är negativt för miljö, djurs hälsa eller konsumenterna, är en tillräckligt stor oro för att då säga nej till CETA-avtalet?

Anf. 39 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Det var många frågor i inlägget. Du började med att nämna, Håkan Svenneling, att man brukar skicka på remiss. Färdigförhandlade avtal brukar man inte skicka på remiss. Det har inte den här regeringen gjort, och det har inte tidigare regeringar gjort. Man försöker i stället att under förhandlingens gång, när man framförhandlar den här typen av avtal, föra en dialog med olika aktörer under hela processen.

I det uppdrag som Kommerskollegium har fått tar man verkligen detta på allvar. De har fått i uppgift att analysera CETA-avtalet när det gäller bestämmelser om investeringsskydd inklusive domstolslösningen, offentlig upphandling, miljö- och hälsorelaterade frågor, tjänstehandel samt forum för regleringssamarbetet.

Man ska analysera bestämmelserna om investeringsskydd och domstolslösningens effekter på svensk lagstiftning, svenskt policyutrymme, svenska skyddsnivåer och särskilt möjligheten att utan krav på kompensation från investerare införa strikt lagstiftning om förnybar energi, natur- och miljöhänsyn vid gruvverksamhet, kemikalier, integritetsfrågor och djurskydd. Vidare ska möjligheten att införa eller bevara monopol och andra allmännyttiga företag analyseras. Det är bara en fjärdedel av uppdraget som jag nu läser upp.

Jag har stort förtroende för att Kommerskollegium på ett väldigt bra och professionellt sätt hanterar de synpunkter som kommer in bland annat från Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens energimyndighet,

Statens jordbruksverk, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Upphandlingsmyndigheten, Konkurrensverket, Livsmedelsverket och andra berörda myndigheter. När vi har fått de underlagen kan vi också ta ställning till vilka eventuella åtgärder man behöver vidta för att säkra det som är viktigt för oss i Sverige.
(Applåder)

Prot. 2016/17:88
29 mars

Handelspolitik

Anf. 40 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga i ett tidigare replikskifte till Socialdemokraternas Anna Wallén: Hur känns det att ha sådana kompisar? Jag tycker att det senaste replikskiftet visade så tydligt, tydligare än jag någonsin själv skulle kunna beskriva, hur det spretar i regeringsunderlaget.

Jonas Eriksson höll ett trevligt anförande. Mycket av det han säger kan jag ställa upp på. Det var en beskrivning av hur läget är, och en ganska bra beskrivning. En del kan jag inte ställa upp på. Det är bara att konstatera att det är de fattiga länderna i världen som har de högsta tullarna. Det är de fattiga länderna som skulle må bäst av frihandel. Detta tycker jag att Miljöpartiet borde ta ad notam och driva hårdare.

Men Miljöpartiet i riksdagen och Miljöpartiet i världen är ibland två olika partier. Vi kanske kommer att få ta del av det i nästa inlägg. Jag väljer att fokusera på Jonas Eriksson, gruppleddare för Miljöpartiet i riksdagen. Det är du som är Miljöpartiet original i den här debatten.

Miljöpartiet väljer protektionism framför välstånd, öppenhet och handel i EU-parlamentet. När man i februari röstade om CETA-avtalet med Kanada valde Miljöpartiets fyra ledamöter att rösta nej, och det var tyvärr inte första gången. Vi hörde nyss en diskussion mellan Svenneling och Eriksson om Kommerskollegium och huruvida de ska utreda och ta reda på hur det egentligen är. EU och Kanada – två vänliga makter i världen – vill ha mer av frihandel. Och Miljöpartiet och Vänsterpartiet gör allt vad de kan för att krängla till, utreda och fördröja. Varför är ni så skeptiska till CETA-avtalet och till Kommerskollegium?

Anf. 41 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Ursäkta att jag var på väg från talarstolen, Hans Rothenberg! Jag vill självklart ha ett replikskifte med dig, och det gläder mig att vi till stora delar har en samsyn vad gäller handelspolitiken.

Protektionism är ingenting som Miljöpartiet står för och inte heller nationalism. Vi är verkligen för öppna gränser och att människor ska kunna röra sig globalt, arbeta och söka sig till andra kulturer och njuta av och ha utbyte av dem.

Jag kan också vara tydlig med att vi har förtroende för svenska myndigheter och verk. Däremot är vi inte beredda att köpa grisen i säcken. Det är självklart att man sakligt måste granska alla typer av avtal som vi ingår som stat eller för den delen som privatpersoner, men nu är det Sveriges riksdag och regeringens arbete vi talar om.

Det är oerhört viktigt att man bereder olika beslutsärenden. Det finns också ett lagligt krav på detta. För min del är jag glad att vi har Miljöpartiet i regeringen, som tar beredningskravet på allvar och ser till att vi fattar beslut på välgrundade underlag.

Anf. 42 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Det är bra att man har på fötterna, Jonas Eriksson. Det är bra att man har underlag. Sedan 2007 har Kommerskollegium i olika omgångar fått i uppdrag av regeringen att undersöka svenska näringslivsintressen i relation till Kanada och att se över de ekonomiska relationerna med Kanada. Dessutom har de fått i uppdrag att förbereda förhandlingsstarten med Kanada. Detta är offensiva uppdrag.

Sedan 2014 har det, som jag har nämnt tidigare, varit en betydligt mer skeptisk linje. Här ska man se på konsekvenser för djurs hälsa och demokratiskt beslutsfattande. Det har Kommerskollegium också kommit fram till.

Jag har stor respekt för Kommerskollegiums rapporter även om de produceras under semestertid. Jag har stor respekt för deras slutsatser, som bygger på kompetens och kvalitet sedan 1642.

Detta är ett frihandelsavtal som har manglats många gånger i skuggan av det transatlantiska partnerskapet TTIP med USA, och det är ett av de bästa frihandelsavtalen någonsin. Det enda jag kan vara skeptisk till är den nya tvistlösningsmekanismen, som inte är bättre än den gamla – ISDS. Men detta avtal vill ni likväl, trots att det är förhandlat och ska komma fram till beslut i riksdagen under hösten, fortsätta att utreda och nagelfara. Ni vill fortsätta att hitta kryphål och små skavanker i hörnen.

Jag förstår att ni i Vänsterpartiet vill gräva djupt i den här pölen. Ni är emot storbolag, ni är emot marknadsekonomi och ni är emot frihandel. Men jag tycker att Miljöpartiet någon gång också borde sätta ned foten och säga: Nu är det färdigutrett. Nu går vi till beslut om CETA. Nu står vi upp för vår regering, och nu står vi upp för Sverige.

(Applåder)

Anf. 43 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! En av de slutsatser som Kommerskollegium drog i sin rapport, som gjordes under sommaren förra året, var att det behövdes ytterligare analyser. Det är vad man säger själv på Kommerskollegium: Tiden har varit för knapp, och man har bara kunnat göra en övergripande analys.

Analysen var i och för sig positiv när det gäller avtalet. Man bedömde att man inte kunde se att Sveriges möjligheter att fatta demokratiska beslut skulle påverkas eller förändras. Äganderätten skulle inte förändras i någon omfattning. Det fanns massor med chill effects som man inte heller kunde se någon stor risk för. Men Kommerskollegium betonade att det var en översiktlig analys, och man sa själv att det behövdes fördjupade analyser. Detta tar vi på allvar, och vi har också sett till att sådana analyser är på gång.

Jag vet inte om Hans har möjlighet att svara på detta, men nog ser jag en skillnad mellan ISDS och ICS. Det du sa förvånar mig lite grann. Det handlar mer om formen för hur man löser tvister och inte vad man kan tvista om. Det viktigare är egentligen vad man kan tvista om. Det är det första steget. Ska man över huvud taget kunna stämma eller inte stämma? Sedan är frågan: Var ska stämningen ske, och hur ska den gå till? Där tycker jag egentligen att det finns mycket mer att diskutera, men det tillåter inte tiden i detta replikskifte.

(Applåder)

Anf. 44 CARL SCHLYTER (MP):

Fru talman! *Handelspolitik* är rubriken för det vi talar om i dag. Men handelspolitik har blivit något annat. Jag tror att i princip alla partier skulle kunna skriva under på att handel och frihandel har gynnat Sverige historiskt.

Men vad är handel i dag? Förut var det tullar, kvoter och kvantitativa begränsningar. Det vi talar om i dag är något helt annat. Det finns några kvarvarande tullar till både Kanada och USA, och det finns lite protektionistiska drag kvar i vissa lagstiftningar. Till exempel är de strikta mot andra länder när dessa försöker vara med på upphandlingar. Men huvuddelen av de nya avtalen är något helt nytt – något helt annat.

Därför förstår inte jag Hans Rothenbergs oro för att analysera detta i grunden. Titta på de 65 bilaterala investeringsavtal vi har sedan tidigare! De är på 8, 12 och 20 sidor. Jag tror att något avtal är på 30 sidor. Man kom överens om principer: Vi vill handla med varandra, och om det blir diskriminering ska vi ta det till domstol. Men nu talar vi om avtal som är på 1 600 eller 2 000 sidor och som i detalj ska reglera hur kommuner, landsting och stater ska få eller inte få reglera sin verksamhet. Det är något helt väsensskilt från tidigare frihandel. Det här är inte frihandel. Det här är detaljreglerad handel, som kan gynna vissa eller andra.

Jag håller helt och hållet med om utskottets bedömning av min motion om konsekvensanalyser: Det här ska vi studera noggrant. Frågan är inte om det finns åsiktsskillnader i Miljöpartiet. Frågan är om det finns åsiktsskillnader i Moderaterna. Vissa vill inte veta vad de gör, och andra vill veta vad de gör.

Vad är det då vi talar om konkret? Det finns vissa som säger att det här är så bra och att det inte är någon fara. Men Kommerskollegium har inte ens svarat på alla frågor. Exakt vilka verksamheter faller inom ramen för undantagen i sektion B om marknadstillträde och C om nationell behandling? Hur ska man tolka undantagen när det kommer till liberalisering?

I Kommerskollegiums analys av CETA-avtalet står det till exempel att alla tjänsteaktiviteter som regleras på kommunal, lokal och landstingsnivå är utanför de åtaganden som Sverige har gjort i CETA. Men detta undantag gäller bara de verksamheter som i dag är non-conforming, alltså inte i enlighet med avtalet. Dem behöver man inte skriva in i annex 1 om åtaganden och undantag. Men man kan tänka sig att man fattar ett beslut som minskar konformiteten med avtalet, till exempel på lokal nivå, och inte har ett specifikt undantag i annex 2 där man säger att man vill göra saker i framtiden som minskar konkurrensen. Detta omfattas inte garanterat av undantagen. Här finns ingen konsensus. Vi vet inte.

Den lokala nivån är bara explicit undantagen i det fall en åtgärd på denna nivå bibehåller en redan avvikande åtgärd eller genomför en åtgärd som innebär en ännu högre grad av liberalisering. Att Moderaterna vill ge frikort till alla liberaliseringar är inget nytt. Men socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister vill gärna veta att vi kan återföra järnvägsunderhållet i statlig regi om vi skulle vilja det. Vi skulle gärna vilja veta att om vi vill införa en reglering av vinster i välfärden omöjliggörs inte det av ett avtal och någon annan än Sveriges riksdag får bestämma om det. Vi skulle gärna vilja veta att till exempel ett förslag om gruvskatt är möjligt utan att bryta mot avtalet.

Är det orimligt att vi vill säkerställa att vi har det regleringsutrymmet när det finns tveksamheter rörande avtalets undantag, som delvis ger sådana möjligheter men inte garanterar dem, och hur man ska tolka de här artiklarna? Jag tycker att det är självklart att ett land ska säkerställa att man har de här möjligheterna innan man säger ja till avtalet.

Skulle det vara en katastrof om avtalet blev lite försenat? Nej. Inte ens de beräkningar som kommissionen har gjort säger att CETA-avtalet skulle ge mer än 0,03 procent i engångs- men dock permanent effekt på tillväxten. 0,03 procent är en faktiskt ganska positivt och högt räknad siffra, för den är baserad på de absolut mest ambitiösa genomförandena av avtalet. Dessutom har man använt en metod som heter CGE, som har blivit kritiserad för att ofta överskatta de ekonomiska effekterna.

Jag tror faktiskt att det skulle säkerställa att vi kan upprätthålla de demokratiska val vi gör här i riksdagen, att vänta några månader på att kanske få 0,03 procent tillväxt. Det är värt väntan. Så otåliga är inte miljöpartister, och inte andra heller, hoppas jag.

Ett annat exempel där det blir problematiskt att veta hur man ska tolka avtalet är när det gäller arbetsrätt och hållbar utveckling. Det finns en möjlighet att besluta om åtgärder som stärker arbetsrätten och hållbar utveckling, men de är villkorade till en generell överensstämmelse med avtalet. Och i den generella överensstämmelsen med avtalet och enligt den jurisprudens som finns från OECD finns det ett problem, nämligen att de krav man ställer ska vara legitima. I en demokrati tycker jag att det ska vara riksdagen som bestämmer vad som är legitimt och inte, men i det här fallet, om det uppstår en konflikt, är det en skiljedomstol som gör det.

En annan tveksamhet i Kommerskollegiums analys som vi borde fördjupa oss i är att de säger att det finns generella undantag när det gäller skola, vård och omsorg på EU-nivå – sedan har Sverige gjort ett specifikt nationellt undantag för skolan – men problemet är att möjligheterna att gå till skiljedomstolen gäller åtaganden i kapitel B, C och D. Det betyder att även om de här sektorerna skulle ha fullgoda undantag kan man fortfarande använda tvistlösningsmekanismen för dem.

Tycker ingen här att det vore bra att ta reda på hur vi ska säkerställa skyddet? Jo, utskottet föreslog det, och det tycker jag är den enda rimliga hållningen här.

Antalet skiljedomsförfaranden ökar. År 2015 satte man rekord med 70 nya förfaranden. Hittills, trots att Sverige har många avtal med många länder, har inte Madagaskar, Armenien eller andra stämt oss. Det kan bero på att deras företag kanske inte har tillgång till jurister som kostar 9 000 kronor i timmen i samma utsträckning som företag i större länder. Men vi har sett en tendens de sista åren att fler och fler västländer nu faktiskt stäms.

Om TISA, TTIP och CETA genomförs innebär det inte att vi lägger till 3 avtal till 65, utan beräkningarna visar att man faktiskt trefaldigar möjligheterna att kunna stämma vårt land. Då är det väl bra att säkerställa att det de kan stämma oss för är begränsat till det som inte är undantaget, där vi inte har försökt med rättsliga medel och att skriva in allting rätt i alla annex? Det är väl bra att kunna säkerställa att de undantagen är verkliga och inte kan undermineras av rättsprocesser? Det tycker jag är fullt rimligt att vi tar reda på innan vi fattar beslut här i riksdagen.

Jag tackar utskottet för att det har tillstyrkt förslagen. Motionen avstyrks, men man har ändå bifallit idén att vi ska veta vad vi gör innan vi skriver på så här komplicerade avtal.

Handelspolitik

Anf. 45 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Kommer du att rösta nej till CETA-avtalet i Sveriges riksdag, Carl Schlyter?

Anf. 46 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Jag kan inte sia om framtiden. Jag vet inte ens om avtalet någonsin kommer att komma till Sveriges riksdag. Det ska ratificeras av *alla* länder. CETA-avtalet kommer att börja gälla interimistiskt för de delar som EU har kompetens över redan när det kanadensiska parlamentet godkänner det. Resten ska vi behandla här. Det är precis det jag efterlyst, alltså att alla ska känna sig trygga med det svaret.

Jag känner stor tveksamhet till det här avtalet. Det är ingen hemlighet. Jag har läst det här ganska noga och suttit i EU-parlamentets handelsutskott, och jag känner igen flera problem med det här avtalet från tidigare handelsavtal. Så ja, jag är skeptisk. Men hur jag ska rösta kan jag inte veta i dag, för jag vet inte hur regeringens proposition i ärendet ser ut. Det får vi alltså vänta med tills den kommer.

Anf. 47 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru talman! Alternativa fakta och fake news nämnde jag i mitt inledningsanförande. Det är just det som världen plågas av. Det finns en brist på tillit i världen. Den bristen har byggt upp skepsis mot de värden som har byggt vår välfärd. Det är därför vi ser brexit, och det är därför vi ser tveksamheter mellan USA och Stilla-havsområdet när det gäller deras handelsavtal. Det är därför vi ser mycket av misstänkliggöranden.

Det här är ingen bra utveckling i världen. Det är ingen bra utveckling när man vill vända och vrida på det som är de goda krafterna och se det mörka i varje detalj. Mannen med hornen i pannan, bockfötterna och den tveeggade svansen letar alltid i detaljerna för att hitta problemen.

Jag har följt Carl Schlyter och hans korståg för att granska och nagelfara i stort sett alla handelsavtal som är under förhandling. Från den dagen han trädde in i riksdagen och vi hamnade i EU-nämnden ihop har vi i korridorer mötts och bytt ord, tankar och åsikter om de här avtalen. Jag har aldrig hört Carl Schlyter säga något gott, något positivt, om frihandelsavtal, allra minst om avtal mellan det vänliga landet Kanada och EU. Det som sägs är alltid kritiskt.

Carl Schlyter har under många år haft möjlighet att med sin egen utredningstjänst begrunda sina egna ståndpunkter och komma fram till en åsikt, men inte ens nu vet Carl Schlyter att han verkligen är emot detta.

Anf. 48 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite märkligt att kalla sin motståndare i kammaren för en demon med horn i pannan. Jag tycker att det är en väldigt dålig debatteknik att göra så. Jag hade önskat att du i stället faktiskt förespråkade dina egna ideal och bemötte mig i sakfrågan, Hans Rothenberg.

Jag frågade: Kan du garantera att de undantag som vi har gjort i annex 1 och 2 är tillämpbara i de kommuner som kanske vill ändra i en verksamhet? Kan du svara på det i stället för att bluddra om djävulen? Och kan du i stället svara på min fråga om undantagen i artikel 8.9.1 är fungerande eller inte? Kan du svara på om undantaget för arbetsrätt och hållbar utveckling kommer att kunna tillämpas så som det är tänkt när de är villkorade med de grejer i OECD:s tidigare praxis som jag inte är ensam om att vara tveksam till?

Även om du tycker att det är negativt att man grottar ned sig ska jag fullt och fast erkänna: Ja, jag är en nörd, och jag är stolt över det. Jag gillar att grotta ned mig i detaljer. Jag ser inte att det är något djävulskt i det, utan det är bara bra. Jag vill veta effekterna av de beslut jag fattar. Att jag inte kan svara på hur jag kommer att rösta beror på att jag inte vet hur propositionen kommer att se ut. Det är väl inte så konstigt?

Däremot tycker jag att du i stället borde bemöta de argument som faktiskt är konkreta och korrekta och som jag inte är ensam om. Hundratals professorer i internationell handelsrätt har kritiserat de nya avtalen. Varför inte vara lite nyfiken? Varför inte läsa på detaljerna lite? Det är väl spännande och intressant att veta? Jag skulle snarare vilja ha ett svar från dig: Hur tänker du lösa de inbyggda konflikter som ett stort antal forskare har pekat på?

(TREDJE VICE TALMANNEN: Carl Schlyters frågor måste anses vara retoriska eftersom Hans Rothenberg inte har fler repliker.)

Anf. 49 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Man skulle nästan vilja dela med sig av sin tid till Hans Rothenberg i dag; det är väldigt intressant att följa denna debatt.

Det är också intressant, fru talman, att höra Carl Schlyter. Jag uppskattar verkligen hans djupdykning i CETA-avtalet, tillsammans med näringsutskottet. Det är intressant när vi diskuterar detaljer och också ser vilken effekt de kan få.

Jag kan också förstå Hans Rothenbergs oro över att det parti som ska lägga fram den proposition som han väldigt gärna vill säga ja till faktiskt positionsförflyttar sig i dag, från det som Pernilla Stålhammar sa i debatten i februari om utrikespolitiken: "Miljöpartiet står bakom CETA-avtalet." I dag har både Jonas Eriksson och Carl Schlyter gjort en tydlig positionsförflyttning och säger: Vi vet inte, vi har inte bestämt oss, vi ska fundera. Vi ska läsa en konsekvensanalys som kommer den 1 maj.

Det är en ganska stor positionsförflyttning, skulle jag säga, för ett parti som i denna fråga har farit och flugit lite som en vindflöjel. Man vet inte riktigt var Miljöpartiet står. Och efter i dag vet vi nog ännu mindre. Det tycker jag i och för sig är positivt – man kan faktiskt tänka sig att lyssna på den kritik mot CETA-avtalet som finns.

Jag träffade en av Sveriges experter på handelspolitik, och han sa att det sitter i detaljerna. Det är där problemen och det man behöver fundera på finns. Därför uppskattar jag Carl Schlyters nörderi när det gäller de olika detaljerna; jag tror att det är väldigt viktigt.

Jag tror också att det i grunden är bra att man gör en konsekvensanalys. Jag har ingenting emot det. Men jag har kritik mot den konsekvensanalys som Jonas Eriksson talade mycket om, och vilka som ska yttra sig – det är

bara statliga myndigheter. Carl Schlyter är ju själv sprungen ur miljörelsen. Jag undrar hur det känns när miljörelsen inte får yttra sig och komma med sin kritik mot CETA-avtalet.

Prot. 2016/17:88
29 mars

Handelspolitik

Anf. 50 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Du tog upp lite olika saker. Först vill jag bara tydliggöra att vad Miljöpartiet här i riksdagen tycker om handelspolitik är det som Jonas Eriksson säger. Han är ytterst ansvarig för politiken. Om någon annan har en annan nyans är det ett personligt tillägg till den grundinställningen, för det är Jonas Eriksson som svarar för vår handelspolitik; det ska det inte råda någon tveksamhet om.

Så om du vill veta vad Miljöpartiet tycker är det Jonas Eriksson som svarar. Om Pernilla säger en sak och jag en annan är det vår personliga touch på åsikten, och det tycker jag är befriande. Ska vi börja kasta på varandra här för att vi inte alla är robotar som upprepar talepunkter?

Väljarna röstar på oss. Det finns till och med personval i Sverige för att väljarna ska kunna få sin personliga touch, och det tycker jag bara är positivt. Vem vill engagera sig politiskt om man, när man till slut blir invald i den finaste församlingen i Sverige, som en papegoja ska sitta och upprepa talepunkter? Nej, fy och usch! En sådan demokrati vill inte jag leva i! Det tycker jag bara är hälsosamt.

Nu höll jag på att tappa bort mig när det gäller din andra fråga, för jag blev så engagerad i den första. Du är kanske inte helt ovetande, Håkan Svenneling, eller så är du kanske det, men jag hade en dialog med handelsministern här i kammaren, där jag framförde precis samma synpunkt. Detta är ett komplicerat avtal av en ny sort – även om det finns ett i ungefär samma stil i Korea och man håller på i flera andra länder. Därför är det viktigt att människor med detaljkunskap – det finns ju, som tur är, många nördar här i samhället, som har något att tillägga – får en möjlighet att spela in.

Handelsministern sa då att vi inte brukar göra så, men jag tror inte heller att vi brukar godkänna investeringsavtal som är så här omfattande. Då kanske man kan ändra på vad man brukar göra.

Anf. 51 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Schlyter kan verkligen inte anklagas för att vara en papegoja här i kammaren, utan du är uppenbart en person som står för dina åsikter och det du tror på.

Jag blir dock lite konfunderad när linjen är att det som Jonas Eriksson säger är det som gäller. Man undrar då vad de många miljöpartister som uttalar sig i denna debatt tycker. Du nämnde dig själv och Pernilla Stålhammar, men vi har också Max Andersson, som sitter i Europaparlamentet. Vad betyder det han säger för Miljöpartiets åsikter?

Och så har vi er egen partiledare, Gustav Fridolin, som under partiledardebatten i januari försvarade CETA nästan hårdare än någon annan har gjort i denna kammare. Är det inte Gustav Fridolin utan Jonas Eriksson jag ska lyssna på? Är det hans åsikter som gäller som Miljöpartiets åsikter? Jag blir faktiskt inte riktigt klok på vad Miljöpartiet exakt tycker trots att jag tror att jag har fått alla argument.

Så här brukar vi inte göra, och vi borde göra annorlunda. Jag tycker att det är bra att Schlyter ligger på handelsministern om att vi borde göra annorlunda. Jag tycker verkligen att vi borde göra annorlunda i Sverige just i frågan om CETA-avtalet. Vi är så fast i det som Carl Schlyter själv lyfte upp i sitt inledningsanförande: Vi är alla i grunden för frihandel. Vi vill alla se handel; det har tjänat Sverige väl.

Men det måste också ske på vissa premisser, och de premisserna håller vi på att fundamentalt ändra i Sverige just nu. Då måste man också analysera det. Problemet har varit att vi inte velat ha den typen av ganska saklig debatt i Sverige. Vår debatt ser helt annorlunda ut jämfört med debatten i Tyskland, Österrike, Storbritannien eller Nederländerna. Det tycker jag är väldigt allvarligt.

Nu är vi kanske på väg att få en bättre debatt i Sverige; jag hoppas att så blir fallet. Men vi ser fortfarande myndigheter i Sverige som producerar rena pamfletter för en enda åsikt och en enda sanning.

Anf. 52 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag kan hjälpa dig, Håkan Svenneling, att bli mindre konfunderad. Vi har separata val till EU-parlamentet, och Max Andersson är vald i det valet. Det han säger är alltså det han gick till val på. Vi har en minister, Gustav Fridolin, som företräder regeringens linje, och jag tycker nog inte att skillnaden är så stor jämfört med vad Jonas sa.

Även regeringens linje är, precis som Socialdemokraterna har sagt här, att frihandel är bra och att vi tror mycket på detta men vill säkerställa att möjligheterna att reglera kvarstår. Jag hörde inte Gustavs inlägg, men det är ungefär vad regeringen brukar säga. Så stor skillnad tycker jag inte att det är att du behöver bli fundersam.

Om jag lägger till en mer kritisk dimension är det en åsikt som delas av många i miljörörelsen, många i Miljöpartiet och många i Europeiska gröna. Det är inte konstigt att den åsikten också finns företrädd här i Sveriges riksdag.

Jag vet att du, precis som jag, är orolig för många delar i avtalen. Vi vill vara säkra på att vi i Sveriges riksdag inte gör ett misstag när vi röstar om detta, oavsett om vi röstar ja eller nej, så att vi vet vad vi får och inte köper grisen i säcken. Problemet med avtalen är att säcken är så stor och innehållet så svårtytt. Det vore bra att glänta lite på säcken och kolla vad som finns inuti så vi vet vad vi får på köpet. Det tycker jag att alla här ska göra, och det är faktiskt det vi röstar för i dag; det är det utskottet har bestämt.

Anf. 53 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Jag tänker inte ifrågasätta Carl Schlyters kompetens på detta område, som vida överstiger min egen när det gäller handelsfrågor och handelsavtal. Jag har tyvärr inte haft möjlighet att till punkt och pricka läsa varje ord i dessa avtal. Då hade jag kanske kunnat bemöta Carl Schlyter på en helt annan nivå.

Men jag dristar mig ändå att fråga hur Carl Schlyter tänker kring den skrämstaktik jag upplever att han använde sig av i sitt tidigare anförande i talarstolen.

Carl Schlyter säger: I handelsavtal regleras Sveriges hållning när det gäller hur vi ska förhålla oss till välfärdsföretag eller järnvägsunderhåll,

om vi ska fortsätta att få besluta om det och så vidare. Jag tycker inte att det är med sanningen överensstämmande.

Carl Schlyter har varit väldigt pigg på att hänvisa frågor till andra ledamöter om exakt var en paragraf står någonstans. Vi skulle begränsas i att själva kunna besluta om välfärdsföretagen eller järnvägsunderhållet, som Carl Schlyter tog upp här.

Anf. 54 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Tack, för frågan! Jag kanske gjorde en lite snabb genomgång i talarstolen eftersom jag ville hinna med så mycket.

Avtalet är uppbyggt så att man för första gången någonsin har en negativlista. I alla tidigare handelsavtal har det funnits en positivlista, det vill säga att om man vill ha marknadstillträde ska man uttryckligen skriva det.

Det här är det första avtalet där det finns en negativlista. Liberaliseringen är den princip som man utgår från. Vill man inte ha den på något område måste man skriva in det. Det blir liksom ett undantag i stället för en regel.

Även om man har skrivit in ett sådant undantag uppstår problemet att det inte är vattentätt. Enligt den tradition som man tidigare har haft är de verksamheter som faller inom ramen för undantagen inte klarlagda. De har varit föremål för omfattande akademisk debatt.

Inom ramen för WTO har tidvis en begränsad tolkning tillämpats där endast offentliga tjänster som anses ha en grundläggande funktion för statens myndighetsutövning, till exempel polis, med säkerhet omfattats. Genom en sådan tolkning skulle ett flertal offentliga tjänster, exempelvis inom vård och utbildning, inte omfattas av detta undantag. Det finns dock alternativa tolkningar som även de har varierat över tid.

Det är värt att nämna att Sverige under det senaste decenniet har genomfört en mängd avregleringar som gör att offentliga verksamheter agerar på marknader som även innefattar privata och kommersiella aktörer. Det gäller till exempel vård, skola och omsorg.

Undantagen är formulerade så att de är vattentäta om det inte råder en konkurrens. Om det finns en konkurrenssituation tar den över ibland. Eftersom vi har bjudit in verksamheter på det sätt som vi har gjort i Sverige, vilket i vissa fall är unikt i EU, finns det möjlighet att dessa undantag inte omfattar de sektorerna.

Anf. 55 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Tack, Carl Schlyter, för det klargörandet!

Min följdfråga är då hur negativt man ska tolka detta. Tyvärr känner jag det som att man blir lik dem som man umgås med. Det är ett talesätt som visar att man väljer vad man läser och vilka fakta som man tar del av. Man kan välja att läsa alla handelsavtal väldigt kritiskt. Det har säkert Carl Schlyter belägg för. Men man kan också välja att läsa det mesta positivt, om man tänker på att motsatsen till handel i världen skulle innebära så oerhört mycket mer problem och fler krig än vad vi hittills har sett.

EU har ändå reglerat vissa områden, och det borde också Carl Schlyter kunna erkänna som har suttit i Europaparlamentet. Utan en demokratisk församling på den nivån skulle vi ha haft ännu sämre förutsättningar, inte minst för fredsarbetet i Europa. Därför blir det lite som när man ropar efter

vargen för många gånger, att trovärdigheten i Carl Schlyters argumentation blir så negativ att man till slut inte kan ta den till sig. Det tycker jag är väldigt tråkigt. Bland alla korn av misstänksamhet finns det säkert också korn av sanning.

Anf. 56 CARL SCHLYTER (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för den påminnelsen. Min egen självbild är att jag alltid vill vara positivt inriktad och lösningsorienterad. Men så hamnar jag i handelsavtalen, och då blir jag frustrerad när jag ser att man upprepar samma misstag i flera av de handelsavtal som nu är på gång.

Jag tar till mig den kritiken. Min grundsyn är ju att man ska komma med positiva förslag. Det var någon här tidigare som sa att dessa avtal brukar ta flera år att komma fram till. Men det är just för att de är så komplicerade och allomfattande. Varför inte göra det enklare vid det första steget? Varför inte identifiera de 100 lagförslag som på ett omotiverat sätt hämmar handeln? Sedan tar man tag i dem och ser vilka ändringar som kan göras i respektive land.

Sedan avskaffar vi de tullarna. I Sverige är det helt okontroversiellt att avskaffa tullar. Vissa länder vill fortfarande ha en tull på 1 euro per liter olivolja. Det finns motsättningar i EU, men här i Sverige är vi ganska överens.

Den som gapar efter mycket mister ofta hela stycket. Det är det som vi faktiskt gör med de nya handelsavtalen. Där har vi ett problem.

Det är ganska sunt att läsa något med kritiska ögon. Då upptäcker man fler problem som kan åtgärdas. Det är synd om man upptäcker problemen för sent.

Sedan håller jag helt med dig om att man inom ramen för EU-parlamentets arbete fick väldigt många nya idéer och tankar. Där är det en mycket större spännvidd, på både gott och ont, än här i riksdagen. Men det mesta var absolut gott. Det finns många moderna handelsidéer som vi skulle kunna plocka hem till Sveriges riksdag.

Anf. 57 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Det känns nästan som att förbundet skulle komma efter rockbandet i dag. Men det får väl vara så.

Jag vill inleda med att yrka bifall till reservationerna 1 och 14.

Under 100 år mellan 1870 och 1970 hade Sverige tillsammans med Japan den högsta tillväxten i världen. Båda länderna tog sig från fattigdom till välstånd, och det i mångt och mycket genom handel med andra länder. Det möjliggjordes genom att vi investerade och sålde varor i andra länder, men också genom import av bland annat råvaror, reservdelar och maskiner som vi behövde. Utlandshandeln, fungerande lagar, regler och samhällsinstitutioner gjorde Sverige till ett framgångsrikt land.

Hälften av alla varor och tjänster som produceras i vårt land säljs till andra länder, och vi importerar nästan lika mycket. Det gör också Sverige till ett av världens mest exportberoende länder. Små länder som Sverige är mer beroende av frihandel än stora länder för att nå välstånd. Vårt handelsberoende är nästan fyra gånger så stort som USA:s. Därför finns det också en stor enighet mellan de politiska partierna i Sverige om att frihandel är viktigt.

I november förra året var vi några representanter från näringsutskottet som åkte till USA för att följa den sista veckan före presidentvalet. Och det gick inte att missförstå Donald Trumps budskap både till det amerikanska folket och till omvärlden. Med sin slogan ”Make America Great Again” drog han fram som en virvelvind på olika politiska möten och i massmedier. På ett av mötena som jag själv hade möjlighet att besöka sa han tydligt att han skulle riva upp och omförhandla handelsavtal som inte var tillräckligt fördelaktiga för USA.

Redan under sin första arbetsvecka i Vita huset skrev Trump under en order om att man skulle lämna förhandlingarna kring frihandelsavtalet TTP – ett avtal där totalt elva länder vid Stilla Havet ingår. Om det är en övergripande signal om hur USA tänker hantera sin handelspolitik ser det inte ljus ut för EU:s frihandelsavtal med USA. Men EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström är försiktigt positiv och hoppas att förhandlingarna kan återupptas så småningom, och det får vi verkligen hoppas.

Ett annat orosmoment, som flera tidigare har nämnt, är förstås Storbritanniens utträde ur EU. Eftersom Storbritannien är en av Sveriges största handelspartner och många svenska företag finns i landet blir saken ganska komplicerad. Detta får vi återkomma till.

Fru talman! I betänkandet kan man även läsa om regeringens exportstrategi, men här nämns inte ett enda ord om att det är viktigt att på hemmaplan ha konkurrenskraftiga villkor för företagen. Ska vi kunna konkurrera på en global marknad kan man inte som regeringen nu gör höja skatter på jobb och företagande, införa kilometerskatt på avstånd och slå till med en flygskatt. Allt detta försämrar villkoren för svenska företag när det gäller att kunna sälja sina varor och tjänster på en internationell marknad.

Avslutningsvis vill jag säga att fortfarande lever väldigt många människor i fattigdom. FN räknar med att 1,2 miljarder människor lever på under 1,25 dollar om dagen. För att komma bort från fattigdom är frihandel en nyckel till förändring. Även om vi inte ska blunda för att det också kan finnas en baksida med att billiga varor produceras i utvecklingsländer måste vi underlätta för fattiga länder att sälja varor till oss i den rikare delen av världen. Det är bara så företag i fattiga länder kan konkurrera med företag i den rikare delen, och det är så välstånd kan skapas.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 11 **Energipolitik**

Energipolitik

Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU14
Energipolitik
föredrogs.

Anf. 58 **SOFIA FÖLSTER (M):**

Fru talman! I dag är vi här för att debattera den energi som får samhällets motorer att snurra. Energin utgör basplattan i svensk industri. Den lyser upp våra hem, även i den mörkaste timme. Den driver operationssalar på sjukhus och elbilar på gatorna. Utan trygg energiförsörjning stannar

vårt samhälle och vår ekonomi. I dag har vi att hantera ett stort antal motio-
ner som handlar om hur energin kan bli renare och tryggare och hur den
kan användas mer effektivt.

Låt mig börja i det rena och gröna. Klimatutmaningen är ett av de ab-
solut största hoten mot vår värld, så som vi i dag känner den. Utmaningen
blir större och uppförsbacken brantare när USA nu har valt en klimaför-
nekare till president. I Sverige är diskussionerna som tur är de omvända.
Vi har en bred enighet i oron för klimathotets omfattning och dess conse-
kvenser. Fem partier är överens om att Sverige senast 2045 över huvud
taget inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgasar.

Samma fempartigrupp är därtill överens om kraftfulla åtgärder på ener-
giområdet för att helt bli av med fossila bränslen. Det är jag både glad och
stolt över. Men trots höga ambitioner, som ska göra Sverige bäst i klassen
på miljö, är det viktigt att påminna om att vi i vårt land bara står för knappt
1 promille av världens utsläpp. Vi kan gärna vara bäst i klassen, men hela
klassen måste prestera om betygssnittet ska höjas. Det innebär att även om
just vi gör bra ifrån oss är klimatutmaningen global. Det här är bara någon-
ting som vi löser tillsammans med andra.

Vi talar ofta om den revolution inom förnybar energi som de senaste
åren har kastat om spelplanen. Men vad vi sällan talar om är att fossil ener-
gi som andel av världens totala energikonsumtion stadigt har ökat de sen-
aste 20 åren. Detta betyder att trots att fler väljer vind- och solkraft har
procentandelen av världens konsumtion av utsläppstunga energislag ökat.

Förklaringen till detta är enkel. Det beror på att det finns en del länder,
 däribland delstater i USA och Tyskland, som med politiska beslut har valt
att förhastat lägga ned koldioxidfri kärnkraft utan att ha gröna alternativ
redo. Detta har lett till ett ökat beroende av kolkraft och gas. Vi menar
därför att en omställning av energisystemet måste ske kontrollerat och ef-
tertänksamt. Tryggheten i systemet får aldrig äventyras, och ju mindre kol-
dioxidutsläpp, desto bättre.

Därför är jag glad över att vi nu fått till stånd långsiktiga spelregler för
Sveriges alla stora kraftslag, det vill säga vattenkraft, kärnkraft och ny för-
nybar energi. Vi har stora satsningar på vind- och solkraft samtidigt som
effektsskatten för kärnkraft nu slopas och skatten på vattenkraft nästan helt
tas bort. Vi gör en omställning med höga miljömål utan att med politiska
beslut stänga kärnkraftsreaktorer.

Hur vi än gör för att få Sverige att bli bäst i klassen måste som sagt fler
länder ”steppa upp” för att klimatutmaningen ska lösas, eftersom klimat-
utmaningen är global. En sak är säker: Om vi ska lösa klimatutmaningen
globalt görs det inte genom fler strategier, fler samordnare eller mer sam-
verkan. Det sker bara genom att miljötekniken fortsätter att utvecklas i
snabb takt och blir både effektivare och billigare. Det enda sättet att få fler
länder att göra mycket mer globalt är om det blir billigare att köpa in mil-
jövänlig teknik.

Här har Sverige en oerhört viktig roll att spela. Vi behöver fortsätta
satsa på högkvalitativ energiforskning inom alla våra stora kraftslag om
Sverige ska bli världsledande på just den miljöteknik som vi sedan kan
exportera till andra länder. Denna framtidens miljöteknik ska skapas här.
Den kan sedan gynna hela världen.

Vi behöver dock också ett bättre företagsklimat så att teknikföretag inte bara vill starta här utan också vill stanna här. Då behövs mindre regelkrångel i näringslivet och lägre skatter. Dessutom behövs, vilket vi hörde i föregående debatt, stora insatser för mer frihandel så att vi blir av med tullar och annat som begränsar exporten av miljöteknik. Bara så kan vi få mer handel och mer export av den teknik som behövs för att göra klimatsmarta val billigare.

Till export av teknik för grön energi ska läggas potentialen av direkt-exporterad, färdigproducerad energi. EU tar nu stora och viktiga steg mot en gemensam energimarknad. Detta öppnar dörrarna rejält för Sverige att bli en större exportör av förnybar energi i Europa. Detta är bra av flera skäl. Dels stärks vår konkurrenskraft, som skapar förutsättningar för både jobb och tillväxt i Sverige, dels skapas möjligheter för andra EU-länder att få tillgång till energi som inte kommer med hållhakar från öst.

Det enda skälet till att Ryssland kan bygga Nord Stream, som många av oss har varit med om att kritisera, är för att 25 procent av EU:s energianvändning kommer från naturgas. Det är alltså det enda skälet till att Nord Stream-bygget är lönsamt. Med en gemensam energimarknad och energiunion öppnas dörren för fler länder att välja bort rysk gas till förmån för exempelvis svensk vattenkraft. Detta är oerhört positivt för hela EU, även ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv.

Trygghet är ett ord som kommit upp i toppen av den svenska debatten. Vi använder det mer och mer. På våra områden innebär trygghet att man vet att lamporna inte slocknar i operationssalen eller att maskinerna inte stannar i fabriken. Leveranssäkerhet och elnät är kanske inte den hippaste frågan man kan ta upp, men det är livsviktigt att allt fungerar.

I går besökte Riksrevisionen näringsutskottet för att rikta skarp kritik mot Svenska kraftnät och dess analyser som ligger till grund för dimensioneringen av elnäten. Riksrevisionen menar att näten kan byggas mer effektivt om Svenska kraftnät bara arbetar på ett annat sätt. Detta är dock inte hela bilden. Regelkrånglet kring nätutbyggnad har lett till tillståndsprocesser som kan ta uppemot tio år.

Vi lever i dag i en utsatt värld. Våra nät kan utsättas för både medvetna attacker och naturkatastrofer. Näten kan därutöver nå en maxkapacitet som gör att nya stora bolag, som vill etablera sig i Sverige, inte kan göra det på grund av bristen på energi.

Därför behövs också en diskussion om hur vi garanterar leveranssäkerheten för energin, oavsett väder, och hur vi skapar en flexibilitet i tillståndsprocesserna och tar bort dagens regelkrångel som på olika sätt begränsar nätkapacitetens möjlighet att matcha efterfrågan.

Trots stora utmaningar gällande klimat, trygghet och effektivitet är vi en bra bit på vägen. Men jag är helt övertygad om att det även inom energiområdet behövs mer moderat politik. Det behövs en ny statsminister i Sverige om vi ska kunna ta ansvar för energifrågan på riktigt. Därför vill jag yrka bifall till Alliansens reservation nr 1 och Moderaternas reservation nr 2.

(Applåder)

Anf. 59 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag energipolitik. I betänkandet behandlas motioner och förslag som härrör sig från den allmänna motionstiden. En

del har hunnit hända sedan dess; Energikommissionen har fortsatt arbeta under den här tiden och har i sitt slutbetänkande kommit med flera förslag, vilka ännu inte har hunnit sjösättas.

Till de mest angelägna förslagen från Energikommissionen hör att ge kärnkraften och vattenkraften mer neutrala spelregler på elmarknaden. Utfasningen av den ensidiga straffbeskattning som har utövats under lång tid är redan i rullning. Det är någonting som är glädjande och som Sverigedemokraterna har drivit på för under lång tid.

En annan viktig del i detta är att vidga placeringsreglerna och de ingående antagna driftstiderna för avgiften till Kärnavfallsfonden för kärnkraften. I Energikommissionens betänkande gjordes bedömningen att placeringsreglerna ska utökas i linje med tidigare utredningar. Det ska även vara möjligt att vidga placeringsreglerna för att kunna investera i exempelvis aktier.

Bedömningen från expertmyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten, av dessa förändringar är att avgiften till Kärnavfallsfonden troligtvis ändå skulle kunna sänkas till en lägre nivå än dagens nivå för att få balans mellan skulder och tillgångar i fonden om man gör de här förändringarna. Det här är någonting som ytterligare skulle stärka konkurrenskraften för kärnkraften, vilket ger mer rättvisa konkurrensvillkor och stärker förutsättningarna för en fortsatt stark leveranssäkerhet i landet. Det är ytterst angeläget att detta nu även blir verklighet inför den kommande avgiftsperioden.

Fru talman! Sverigedemokraternas grundläggande inställning till energipolitiken är att den ska främja ett energisystem som ger en långsiktigt konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning för industrin, välfärden och medborgarna, inte tvärtom. Fokus ska vara på att göra det möjligt för Sverige att upprätthålla en så hög internationell konkurrenskraft och levnadsstandard som möjligt, vilket även fordrar långsiktiga spelregler för en hållbar elmarknad.

Ett av grundproblemen med elmarknaden är fortsatta subventioner och bidrag som snedvrider konkurrensen, vilket med vissa av förslagen från Energikommissionen nu riskerar att förstärkas ytterligare och på sikt även stjälpa de mål som satts för den svenska energipolitiken.

Ytterligare 18 terawattimmar ska forceras in på en elmarknad som redan präglas av väldigt stora överskott av elenergi. Vi tvingas mer eller mindre att slumpa bort den till underpriser till våra grannländer, något som borde kunna väcka en och annan tanke hos räknekunniga.

Enligt grundläggande marknadsteori är det så att ett för stort utbud pressar priserna, vilket även är fallet med elkraft. Det politiskt skapade överutbudet av elkraft som marknaden inte har efterfrågat har pressat priserna till en ej hållbar nivå, vilket givetvis kan upplevas som gynnsamt för stunden. Det leder däremot till bekymret att inga aktörer kan investera i ny kapacitet för att ersätta ålderstigna anläggningar eller liknande då man inte kan få någon ekonomisk avkastning på det kapital som behöver investeras.

Detta har nu gått så långt att det även drabbar de anläggningar som redan uppbär extra ersättningar utöver elpriset och som nu blöder ordentligt finansiellt, något som lett till att man fått stå med mössan i hand för att be om ytterligare bidrag och subventioner på politisk väg. Hittills har subventionssystemet kamouflerats med elcertifikatssystem som ett marknadsbaserat stödsystem. Skulle man nu tillmötesgå kraven för att fortsatt kunna

hålla investeringsnivån uppe när man redan har byggt för mycket förändras bilden en hel del. Då har vi en politiskt reglerad marknad där politikerna effektivt skruvar upp ersättningsnivåerna när marknadspriset går ned för att helt slå undan alla former av marknadsfunktioner och marknadskrafter.

Något som kommer att skapa än mer långtgående bekymmer är att regeringen nu även har för avsikt att lägga in energiskatten som en investeringsparameter för dem som ska bygga kraftproduktion, något som endast kan göras av dem som är konsumenter och som inte ligger till grund för andra kraftproducenters investeringsbeslut.

Vi kan återigen betona att man för att kunna gå mot en bättre fungerande elmarknad måste börja med saneringen av alla de konkurrenssnedvridande stöd som tenderar att vara styrande på den svenska elmarknaden.

Fru talman! För lite mindre än ett år sedan debatterade vi här i kammaren ett betänkande kring effektreserven och dess förlängning. I samband med förlängningen satsade även regeringen hårt på att göra den förnybar i upphandlingen. I debatten kunde vi då höra företrädare från regeringspartierna betona att man skulle ställa betydande miljökrav i den framtida upphandlingen, vilket var en del i höjda klimatambitioner och arbetet för ett fossilfritt Sverige. Det var något som kommunicerades med ett väldigt stort självförtroende i denna kammare.

Vad blev då resultatet? Under våren tillkännagav man resultatet av upphandlingen. Inga, det vill säga noll, godtagbara anbud gällande anläggningar som producerar el från förnybara energikällor inkom i upphandlingen till Svenska kraftnät. Detta resulterade i att Karlshamnsverken vann upphandlingen över fyra år med eldning av olja i sitt kondenskraftverk.

Sverigedemokraterna var då det enda parti som ansåg – och vi anser fortsatt detta – att det inte är rimligt med den typen av krav, då energipolitiken i övrigt bör borga för att på sikt göra effektreserven överflödigt och då Sveriges kraftsystem redan är uteslutande fossilfritt. Dessa anläggningar ingår även i EU:s utsläppshandelssystem, vilket gör det än mer bakvänt. Men det visar återigen att regeringens hållning tyder på en svårighet att agera trovärdigt i energifrågorna.

Jag vill med detta yrka bifall till reservation nr 3 i betänkandet. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande nöjer vi oss med att yrka bifall endast till denna reservation.

Anf. 60 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 från Alliansen och reservation nr 20 från Centerpartiet.

Tänk vad mycket som händer i energivärlden! När vi hade den här debatten för ett år sedan fanns det inte någon energiöverenskommelse. Den skriver politisk historia i Sverige. Men det är faktiskt inte det viktigaste. Det viktigaste är att det skrivs historia runt om i världen varje dag. Inte ens de mest optimistiska scenarier som gjordes för fem år sedan har kunnat förutså framtiden. De överträffas nämligen radikalt.

Teknikutvecklingen är fenomenal. Priserna på solceller och vindkraft sjunker otroligt mycket. Det var ingen som trodde att vi skulle kunna bygga så billigt som vi gör i dag. Och utvecklingen fortsätter. Inte minst måste vi ta bort de tullar som finns på solceller på EU-nivå. Vi skulle kunna sänka de priserna i Sverige och Europa ganska rejält med en gång.

Det skapar också fantastiska möjligheter. Om vi någon gång i framtiden kan hamna i den situationen att el slutar vara något vi behöver hushålla med på grund av klimatförändringar och annat öppnas helt nya förutsättningar. Samtidigt måste vägen dit bli så smidig som möjligt. Vi lever inte i ett samhälle där vi kan ta bort allting och bygga upp på nytt, som i Minecraft, Simcity eller något annat spel som oftast är väldigt roligt och intressant. Vi lever ju i en verklighet där mycket redan är byggt, och då måste vi nyttja de system vi redan har.

Att människor exempelvis skulle kliva upp mitt i natten för att slå på diskmaskinen och tvättmaskinen därför att det vore bättre för elsystemet är nog en utopi. Människor kommer inte att vilja göra saker som är krångliga och osmidiga. Man vill göra saker som är lätta och enkla och dessutom lönar sig. Då måste vi också hitta strukturerna för det. Vi måste sätta spelregler från politiken som gör det där möjligt. Man kanske inte måste gå upp och sätta på diskmaskinen själv. Någon annan kan göra det åt dig – ett system kan göra det åt dig. Det viktigaste är oftast inte att disken är ren precis vid midnatt, för då kommer man ändå inte att använda den. Det viktiga är att den är ren till frukosten, när man ska använda den. Då spelar det ingen roll när diskmaskinen satts igång. Det viktiga är när den är klar. Med sådana smartare system, som kan drivas och styras på distans, skapar man också möjligheter till helt nya affärsmodeller. Det är dem vi måste komma åt.

Vi måste skapa förutsättningar. Företrädare för Alliansen pratar om regelkrångel, förenklingar, affärsmöjligheter och företagsvillkor. Det är otroligt viktigt för den gröna omställningen. Vi kommer inte att få en grön omställning om vi inte har sjysta villkor för företagen.

Det är därför det är så viktigt att vi hjälper till att skapa flexibiliteten. Politiken ska inte skapa de tekniska systemen. Vi ska sluta att diskutera vilken teknik som är bäst, om det är elbilar som är bäst eller vätgasbilar som är bäst eller om det är vindkraft som är bäst eller vattenkraft som är bäst. Vi ska ge förutsättningarna. Vi ska ge förutsättningarna för att klara av att hantera klimatproblemet. Och vi ska sätta målen om vart vi ska nå.

Då finns det saker som vi behöver se till är på plats. Vi behöver se till att vi har saker med bättre styrning. Vi måste se till att våra elmätare hemma har möjlighet att göra dessa saker. Det var någonting vi lyfte fram i Energikommissionen från Centerpartiets sida. Det är något som finns med i slutbetänkandet. Det är något som är väldigt viktigt. Det låter som en skitsak att prata om hur våra elmätare ser ut hemma. Men det är otroligt viktigt för att skapa de affärsmöjligheterna. Det är därför jag också väljer att lyfta fram Centerpartiets reservation nr 20 om energieffektivisering och flexibilitet.

Vårt energisystem fungerar så här: Vi använder mest el på morgonen och på eftermiddagen. Vi använder ganska mycket under dagen. Vi kan inte dimensionera systemet utifrån att vi alltid ska ha maximal produktion. Det blir ett överdimensionerat system, och det blir ett dyrt system. Det är dessutom därför vi har en effektreserv som gör att man kan ta hand om de allra högsta topparna till lite mindre kostnad.

Men om vi kan kapa de topparna och om vi kan se till att värmepumpen inte behöver gå mellan kl. 17 och kl. 19 kan vi få lite mindre produktion, vilket är bättre. Vi optimerar då vårt system. Vi skruvar på de rattar som

man antagligen hade skruvat på om man hade kunnat bygga ett nytt system från början.

Vi behöver ge förutsättningarna. Men det handlar om fler saker. För att vi ska få till det där systemet måste vi också värna den kraft vi har. Vi måste se till att vattenkraften får sjysta förutsättningar, så att man har möjlighet att producera mer när det inte blåser lika mycket, när solen inte skinner lika mycket eller när det inte är så varmt att kraftvärmen kan användas i den utsträckning som skulle behövas. Då behöver man ha en möjlighet att producera mer.

Då behöver vi ha en juridisk situation som fungerar för såväl de småskaliga som de storskaliga. Jag är nöjd med den energiöverenskommelse vi har, där vi säger att juridiken kring vattenkraften inte ska bli onödigt administrativt eller ekonomiskt betungande för den enskilde. Vi ser nämligen hur vattenkraftverk som har producerat förnybar energi i århundraden – först som kvarnar och sedan som elproducenter – nu hotas av myndigheters härjningar runt om i landet. Man tolkar lagstiftningen nitiskt och på ett annat sätt än det som var avsett. Det är för oss helt oacceptabelt. Därför är det otroligt viktigt att vi får den nya lagstiftningen på plats, som är aviserad från regeringen och som vi i fempartigruppen ska komma överens om.

Vi ska också leverera besked om elcertifikatssystemet, om hur vi får in mer förnybar kraft och om hur vi fortsätter den gröna omställningen och gör Sverige lite mer energismart. Det var för Centerpartiet en avgörande del för att det skulle bli en överenskommelse över huvud taget. I det arbetet är det viktigt att hitta ett sätt att hantera både de investeringar som komma skall och de investeringar som har varit.

Det kanske roligaste med att delta i denna debatt är situationen i år jämfört med förra året. Teknikutvecklingen är fantastisk. Men det är nu också fem partier i Sveriges riksdag som är överens om huvuddragen i svensk energipolitik. Det är historiskt. Det är roligt att ha fått vara med på den resan, tycker jag.

Det finns såklart detaljer kvar. Det kommer det alltid att göra. Jag ser fram emot att vi fortsätter att hålla debatten levande, för det finns mycket mer på energiområdet än bara elfrågorna. Men på det stora hela är situationen nu helt annorlunda jämfört med för ett år sedan. Den är helt annorlunda i svensk politik, men den är framför allt helt annorlunda i världen. Vi ser faktiskt att tillväxten i världen går upp, men utsläppen ökar inte. Det är historiskt. Den utvecklingen måste vi fortsätta med. Vi måste fortsätta att sätta ett pris på utsläppen, även internationellt. Då behöver vi se över en del internationella konventioner, lagar och regler. Vi behöver se till att vi får ett skarpt EU ETS, ett utsläppshandelssystem som gör att det blir lika dyrt att släppa ut överallt. Det ser jag fram emot att jobba med under det kommande året.

(Applåder)

Anf. 61 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Vi debatterar näringsutskottets betänkande 14 om energipolitik.

Man kan läsa budgetpropositionen för 2017. Där framgår att det övergripande målet för energipolitiken är att på kort och på lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på villkor som är konkurrenskraftiga

jämfört med omvärlden. Energipolitiken ska skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Man menar att det främjar en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige. Det där med hela Sverige saknas många gånger, men det är en annan sak.

Vidare kan man konstatera att alla egentligen vill ha en trygg och säker elförsörjning som man kan lita på. Så är det över hela partispektrumet, oavsett parti.

Som de flesta säkert känner till finns det en energiöverenskommelse – det har tagits upp här några gånger – mellan regeringen, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Den överenskommelsen präglar givetvis mycket av detta betänkande.

Fru talman! Det finns givetvis saker som är bra i denna överenskommelse och som Vänsterpartiet håller med om. Det ger en skjuts i rätt riktning. Det gäller till exempel målet att år 2040 ha 100 procent förnybar elproduktion. Och det gäller målet att Sverige år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Det är bra saker.

Men sedan blir det, enligt mig, med de mål som man har satt upp i överenskommelsen konstiga slutsatser. Det är en ståndpunkt som jag har svårt att få ihop med förnybarhetsmålet. Det gäller givetvis kärnkraften. Hur kan man påstå att målet är att det år 2040 ska vara 100 procent förnybart när man helt lämnar kärnkraftsfrågan till marknaden? Här räcker helt enkelt inte min vanliga snälla och positiva syn på välvilja till. Hur har man tänkt? Jag är övertygad om att det finns helt olika syn på vad som kommer att hända bland dem som har undertecknat detta.

Världens energianvändning ökar ständigt. I både Europa och resten av världen kommer behovet av energi att öka under de närmaste decennierna. Den ökande energiförbrukningen hänger ihop med befolkningsutvecklingen i världen. År 2050 beräknas befolkningen uppgå till någonstans mellan 9 och 10 miljarder människor – det är människor som kommer att kräva sin beskärda del av jordens tillgångar och välbefinnande.

Det är kol, olja och gas som dominerar produktionen i dag. Men den utvecklingen är inte hållbar. Vänsterpartiet vill att Sverige i stället ska vara en föregångare i omställningen till ett förnybart energisystem. Sverige ska vara ett land som tar ansvar för kommande generationer. Investeringar i det svenska energisystemet är en viktig och nödvändig del i miljö- och klimatomställningen i Sverige.

Sverige ska ligga i framkant vad gäller forskning på förnybar energi och energieffektivisering. Ny teknik och nya innovationer är helt nödvändiga för att man ska kunna uppnå målet om 100 procent förnybar energi i Sverige senast 2040. Samverkan mellan företag, enskilda och i kluster, universitet, forskningsinstitut och myndigheter är av yttersta vikt för att man ska få en verksamhet som inte bara styrs av kortsiktiga vinstmotiv. Det arbetet kommer att behöva intensifieras och fördjupas.

Vänsterpartiet är positivt till en ökad energiforskning och satsningar som kan gynna utvecklingen av de förnybara naturresurserna: sol, vind, vatten, biogas och olika bioprodukter från skogen. Vi har kunskaperna inom en rad områden. Vi har tekniken. Och vi vet att det är dyrare att inte göra något än att göra något. Räkningen ska betalas, men frågan är av vem. Klimatförändringen är ett faktum som drabbar alla. Satsningar på förnybar

elproduktion är helt nödvändiga för att man ska nå målet: ett ekologiskt hållbart samhälle. Att sedan driva på produktionen av biobränslen ut i glesbygden eller i alla fall till orter där råvaran finns borde vara naturligt och ett mål för alla.

Vänsterpartiet välkomnar givetvis att elcertifikatssystemet ska förlängas för ytterligare 18 terawattimmar till 2030.

Fru talman! Energieffektivisering är en viktig komponent i en hållbar energiförsörjning, och investeringar i energieffektivisering har också visat sig vara en mycket lönsam affär. Trots detta sker energieffektiviseringar sällan av sig själva, utan oftast krävs investeringar. Dessa motverkas dels av fokus på kortsiktig lönsamhet, dels av att investeringar i kärnverksamheten har högre prioritet och att konkurrensen är hård på den globala marknaden för exportrelaterad industri. Därför behövs ekonomiska incitament framför allt för industrin.

Här kan man med glädje konstatera det samarbete som SSAB, LKAB och Vattenfall har inlett med målet en fossilfri stålproduktion, och fastän detta skulle leda till stora energibehov får vår industri miljö- och klimatfördelar som slår de flesta på den internationella marknaden. Men då förväntar man sig faktiskt att elenergin kommer från förnybara källor och att energin är konkurrenskraftig i omvärlden.

Vänsterpartiet har fyra reservationer i betänkandet, men med hänsyn till överenskomna regler och tidsvinst yrkar jag endast på reservationerna 5 och 11.

Anf. 62 SOFIA FÖLSTER (M) replik:

Fru talman! Mycket kan jag hålla med om i Vänsterpartiets anförande här. Det är ganska enkelt att prata visioner, det är ganska enkelt att prata ideologi, men det är en annan sak att presentera förslag som omsätter ideologin i praktiken.

Nu har ju Vänsterpartiet valt att stå utanför och inte vara med i den fempartiöverenskommelse som har tagit ansvar och varit pragmatisk och praktisk. Man har valt att stå vid sidan av, och då är det ganska lätt att uttala stora, fina ord och visioner.

Läser man på Vänsterpartiets hemsida får man dock en annan bild än att energiförsörjningen skulle vara trygg, långsiktig och säker. Där står väldigt tydligt att Vänsterpartiet vill avveckla kärnkraften så fort som möjligt.

Jag har i tidigare debatter frågat Birger Lahti hur snabbt så fort som möjligt är men inte fått något svar. Därför skulle jag vilja ha ett tydligt svar i dag: Hur snabbt ska Vänsterpartiet avveckla kärnkraften om ni får bestämma?

Anf. 63 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Sofia Fölster, för frågan! Om du hade läst mer material från Vänsterpartiet hade du sett att vi även säger att vi inte ska konkurrera ut industrin från Sverige genom ett underskott på energi. Vi säger att vi inte vill ha en osäkerhet på energimarknaden som skulle konkurrera ut basindustrin.

När är så fort som möjligt? Det är klart att vi inte vill att det ska bli brist på elenergi i Sverige, men i takt med att vi bygger ut det förnybara och att vi har något som håller effektbalansen i schack tycker vi att det blir fel att bara marknaden får sköta om vi ska ha kärnkraften kvar eller inte.

Det skulle ha funnits andra metoder för att ge kärnkraften en chans att överleva. Det var säkert så att de hade problem med investeringarna för det här som heter oberoende härdkylning, men att helt ta bort skatten och inte ha några incitament för nybyggnation håller inte Vänsterpartiet med om skulle vara en sund och bra politik för energin. Att låta marknaden sköta det är som att backa in i framtiden.

Jag har en fråga till Sofia Fölster: Du sa att man inte ska ha energi där en hållhake från öst finns med. Tycker inte Moderaterna att det är pinsamt att ryssarna bygger ett kärnkraftverk i Finland? Är inte det en hållhake från öst på energin? Ni säger inte ett ord om att ryssarna ska bygga i Pyhäjoki. Är inte det ett problem?

Anf. 64 SOFIA FÖLSTER (M) replik:

Fru talman! Vad jag tycker är mest pinsamt är att regeringen inte är hårdare mot Nord Stream, som utgör ett stort säkerhetspolitiskt hot mot Sverige. Men om jag ska komma tillbaka till varför jag begärde en replik på Birger Lahtis anförande så var det ju för att jag vill ha ett svar på när Vänsterpartiet vill avveckla kärnkraften.

Nu fortsätter Birger Lahti med visioner. Man vill gärna ha kakan och äta den, det vill säga man vill gärna ha leveranstrygghet för industrin, men samtidigt vill man avveckla kärnkraften. Det går inte ihop, och då måste man också kunna svara på frågan hur man vill göra det här, särskilt när Birger Lahti också säger att han inte vill att marknaden ska styra.

Det betyder att politiken ska styra, och Birger Lahti står här som representant för Vänsterpartiet. Då innebär det ju att ni måste tycka att politiken ska ha en åsikt om hur man ska avveckla kärnkraften och i vilken takt.

Jag upprepar därför min fråga: Skulle jag kunna få ett årtal, ett datum eller åtminstone en ungefärlig höftning när ni vill avveckla kärnkraften?

Anf. 65 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Sofia, än en gång! Hon svarade inte heller svar på min fråga, men jag återkommer till det.

Jag sa att jag tycker att vi ska avveckla kärnkraften så fort vi har byggt ut det förnybara så att det täcker behovet, utan att vår industri skulle konkurreras ut. Det är svaret. Jag har inget datum, men helt klart är det politiska medel som gör att vi bygger ut det förnybara i snabbare takt, och då kan vi fasa ut det här. Det kanske är så att man skulle ha sagt att den termiska effektskatten som man tog bort inte gäller nya byggnationer.

Nu ska vi klara av en bit. Det finns många politiska incitament som man kan lägga in för att förhindra det utan att bara låta marknaden sköta nybyggnationen av kärnkraft.

Sofia Fölster tar upp Nord Stream. Vi är emot Nord Stream av klimat- och miljöskäl. Sofia Fölster pratar mycket varmt om handel, och gas är också handel. Det är öststater som blir beroende av handel från väst, Tyskland. Det är också handel som kommer att ske via den gasledningen.

Ni blundar för några saker. Sofia Fölster svarade inte på frågan om ryssarnas byggnation av en kärnreaktor i Pyhäjoki, där ryssarna kommer att bygga och ha servicen. Det är tydligen inga problem. Sofia Fölster svarade inte på frågan om varför ni inte reagerar på deras bygge.

Anf. 66 MARIA WEIMER (L):

Fru talman! Jag tycker att det är värt att påpeka att energipolitiken tillhör hörnstenarna i ett fungerande samhälle. Därmed tycker jag att det borde vara fullsatt i kammaren när vi diskuterar de här frågorna.

En trygg energiförsörjning är en förutsättning för välbefinnande – en förutsättning för att våra sjukhus ska kunna fungera 24 timmar om dygnet, en förutsättning för att våra skolor ska hållas varma för eleverna även på vintern och en förutsättning för att svensk industri fortsatt ska vara konkurrenskraftig i en globaliserad värld.

För Liberalerna är klimatet den viktigaste ledstjärnan i energipolitiken. Det är bråttom att minska koldioxidutsläppen på global nivå, och vi vet att den globala energisektorn är en av de största bovarna i dramat.

Den andra viktiga principen i vår energipolitik är försörjningstryggheten. Våra sjukhus, skolor och industrier måste kunna lita på att det finns tillgång till el alla dagar på året, även vid en köldknäpp i kalla januari.

Målet för svensk energipolitik och framför allt på europeisk och global nivå ska därför vara 100 procent koldioxidfritt i första hand. Det är enligt oss det enda relevanta målet.

Vi ser förnybar energi som ett fantastiskt medel för att uppnå billig och miljövänlig elproduktion men inte som ett mål i sig själv. Målet bör i stället vara att värna om det näst intill 100 procent fossilfria elsystem som Sverige har i dag.

Svensk energipolitik bör därför fokusera på de sektorer där vi har höga utsläpp, till exempel transportsektorn, processindustrin och jordbruket, och inte på att, som regeringen gör, tvångsmässigt vrida om ett elsystem som redan är utsläppsfritt.

Fru talman! Liberalerna står inte bakom energiöverenskommelsen. Vi anser att överenskommelsen innebär stora subventioner till väderberoende elproduktion, vilket medför betydande samhällsekonomiska kostnader utan att tillföra någon klimatnytta. Stimulanser på utbudssidan föreslås samtidigt som det införs ett mål om att kraftigt minska energitillförseln. De samlade samhällsekonomiska konsekvenserna av förslagen kan bli betydande.

Förlängningen av elcertifikatssystemet och stödet till havsbaserad vindkraft innebär stöd till ny elproduktion trots att elmarknaden redan är så mättad att inga nya investeringar lönar sig.

Liberalerna välkomnar all form av utsläppsfri elproduktion, men den ska byggas när den behövs och på marknadsmässiga grunder. Det har blivit tydligt de senaste veckorna att Liberalerna har fått rätt. Sverige står inför en ny energikris där de stora kraftbolagen varnar för att nya elcertifikat kan slå ut både vattenkraft och kärnkraft snabbare än vi hade trott.

Fru talman! Det finns också några ljusglimtar i energiöverenskommelsen som jag vill nämna; de föreslagna skattesänkningarna.

Liberalerna var det första partiet att driva frågan om avskaffad effektskatt på kärnkraft, och vi välkomnar därför att effektskatten nu fasas ut. Att fastighetsskatten på vattenkraft sänks är också bra. Effektiviseringar och nya investeringar behövs för det som är kronjuvelen i vår svenska energimix. Nu uppstår den lite märkliga situationen att staten genom slopad fastighetsskatt ska underlätta en renovering av vattenkraftverk, samtidigt som man med hjälp av kraftfulla subventioner ska låta ny elproduktion konkurrera ut bland annat vattenkraften.

Liberalerna är också tveksamma till energiöverenskommelsen eftersom den innehåller skrivningar om kärnkraftens framtid som är så svårtolkade att inte ens de som står bakom överenskommelsen är eniga om innebörden.

I energibranschen frodas fortfarande osäkerheten om *hur* energiöverenskommelsen ska tolkas. Halva branschen är övertygad om att målet om 100 procent förnybart innebär att kärnkraften ska stängas. Vad Socialdemokraterna tycker är allmänt oklart. Att miljöpartisterna verkar mycket glada för varje stängd reaktor är uppenbart. Jag tror inte att Moderaterna delar den uppfattningen.

Fru talman! Det finns stora fördelar med att öka sammankopplingen av elnäten i Norden och i Europa. Sammantaget leder det till lägre kostnader och bättre miljöprestanda. Genom export av bland annat klimatsmart el till våra EU-grannar kan vi medverka till en klimatomställning samtidigt som vi kan bidra till de ländernas energisäkerhet och minska deras beroende av osäkra energileverantörer. I tider av ökad konflikt i vårt närområde, där bland annat gasleveranser används som politiskt påtryckningsmedel, behövs en trygg energiförsörjning på europeisk nivå. Energiöverenskommelsen saknar enligt vår mening ett tydligt resonemang om hur nära säkerhetspolitiken hänger samman med energipolitiken och vilka de säkerhetspolitiska konsekvenserna av förslaget är.

Hur påverkar det Litauen att Sverige nu stänger fyra reaktorer i närtid? Vilka konsekvenser får våra EU-grannars gasberoende av att Sverige väljer att öka subventionerna för förnybart?

Sverige är inte en ö. Regeringens politik kan ha drastiska konsekvenser för våra grannar. Det perspektivet saknas enligt vår mening i energiöverenskommelsen.

Energifrågorna är i högsta grad gränsöverskridande och tjänar på ett starkare EU-samarbete. Liberalerna ser därför positivt på en gemensam energiunion och anser att Sverige bör vara pådrivande för att ett närmare europeiskt samarbete ska finnas på energiområdet.

Samtidigt som fördelarna med en ökad grad av sammankoppling och elexport är stora finns det flera frågor som Energikommissionen lämnar obesvarade. För att de ekonomiska och miljömässiga nyttorna ska realiseras måste utbyggnad av elproduktion och överföringskapacitet gå hand i hand. Vi riskerar nu att genom subventioner bygga upp ett elöverskott som vi inte kan bli av med. Resultatet kan bli inlåst kraft och stora samhällsekonomiska kostnader som följd. Energikommissionen har glömt bort att för att Sverige ska kunna exportera el måste det finnas någon som vill importera den elen. Det saknas både strategier och samverkan med berörda länder för detta.

Fru talman! Vi lever i en spännande tid där det pågår en snabb teknisk utveckling på energiområdet. Det finns en stor potential att fortsätta att teknikutveckla förnybara energilag, solenergi och biogas samt att utveckla nyare teknik, till exempel vågkraft. Liberalerna vill se satsningar inom forskning och innovation vad gäller energilagring och batterier.

Fler dörrar måste också hållas öppna för att säkerställa ett hållbart energisystem i framtiden. Fjärde generationens kärnkraftsreaktorer har potential att sänka utsläppen av koldioxid samtidigt som avfallet kan bearbetas och användas som bränsle. För klimatets skull bör förslaget från våra ledande tekniska universitet att bygga en svensk forskningsreaktor genomföras.

Liberalernas vision för energipolitiken bör vara en långsiktigt hållbar och klimatneutral energiförsörjning med högsta möjliga försörjningstrygghet och energisäkerhet. Vi yrkar därför bifall till Alliansens reservation 1.

(Applåder)

Anf. 67 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Produktion och användning av förnybar el är en viktig del i arbetet med att nå ett hållbart samhälle. Det vet vi alla. Som vanligt när det gäller energifrågorna vill jag poängtera att jag och Kristdemokraterna vill se en mångfald av förnybar energi inom transportsektorn, industrin, uppvärmning och elproduktion. Vi strävar efter ett energisystem som innehåller såväl storskaliga som småskaliga element anpassade till både lokala och industriella behov. På sikt vill jag och Kristdemokraterna att Sverige ska ha ett energisystem som bygger på 100 procent förnybar energi. Däremot har vi inte tidsatt det.

Med anledning av den energioverenskommelse som Kristdemokraterna och fyra andra partier slöt i juni förra året, och den uppföljning av överenskommelsen som vi har arbetat med sedan dess, är det viktigt att konstatera att framtidstron i hela energibranschen har blivit så mycket större. Det är just för att man har kunnat påvisa en enighet för många personer i viktiga frågor både privat och i näringslivet.

Energikommissionen – den statliga utredningen – hade till uppgift att se till energiförsörjningen ett antal år framåt. Betänkandet på omkring 400 sidor har blivit mer eller mindre en uppslagsbok, som alla som är intresserade av energifrågor kan använda sig av.

Fru talman! Jag ska rikta in mig på två olika energiområden. Jag är en av dem som gärna vill se en utveckling av vattenkraften. Jag menar inte att bygga ut den i älvar och så vidare, men jag vill gärna se en innovativ utveckling av vattenkraften. Genom att effektivisera och förnya vattenkraften i Sverige, som är den mest stabila energikällan som finns, med hjälp av den innovativa kraft som finns i teknikföretag i Sverige kan vårt land bli ännu mer ledande i världen på den typen av innovativa lösningar på energiområdet.

Jag kan nämna den småskaliga vattenkraften såväl som den storskaliga vattenkraften. Jag menar att det är viktigt att det finns fungerande småskalig vattenkraft runt om i landet eftersom vi ser mer säkerhetsmässigt på energifrågorna än tidigare. Det finns en poäng i att det finns en fungerande lokal elproduktion även om produktionen inte fungerar i det stora. Om det

skulle hända någonting säkerhetsmässigt i landet skulle det ändå finnas lokala elproducenter där produktionen fungerar. Det är viktigt för landet.

En annan och mer motsägelsefull energifråga är geoenergens potential i Sverige. Den talar vi alldeles för lite om.

Vem har inte installerat bergvärme i dag? I alla fall har många installerat bergvärme till sina villor. Bergvärme är väl den mest grundläggande geoenergi som vi har kunskap om. Man borrar hål i marken och får fram den energi som finns i jordens inre. Jag ska inte förklara mer avancerat än så – för tids vinnande, som man brukar säga när man inte har för avsikt att lägga fram ett yrkande. Men jag tror att geotermisk energi passar utmärkt i storskaliga system knutna till fjärrvärme och fungerar utmärkt för uppvärmningsändamål både i större system och i småhus.

Jag tycker – och vi i Kristdemokraterna har också skrivit i vår kommitémotion – att det hade varit vällovligt om Sverige hade haft en demonanläggning på detta område, där vi hade kunnat se potentialen och få kunskap från andra länder om detta med geotermisk energi.

Jag var i Karlskoga i Värmland för någon månad sedan och höll ett tal på detta tema. Där finns ett stort intresse för att kunna lösa detta tillsammans med Energimyndigheten, Region Örebro län, kommunen och så vidare. Det finns många olika intressenter.

Och varför inte? Varför ska vi inte titta på detta område likaväl som på allting annat? Vi ska inte tro att allting fungerar som det alltid har gjort på energiområdet. Vi kan behöva nya kunskaper och nya energislag.

En annan del av den svenska energimixen är biogas och naturgas. Biogas, som vi har talat om många gånger tidigare här i kammaren, är jag ett stort fan av. Jag tror att vi skulle kunna nyttja den oerhört mycket mer och bättre här i landet.

Det var stora artiklar om det i DN i går, och även Sveriges Televisions nyheter tog upp bristen på insamlat matavfall för att producera biogas. Där är Sveriges Kommuner och Landsting en viktig part i att tillsammans med Avfall Sverige och andra aktörer driva på utvecklingen så att vi får fram mer biogas, inte minst för att kunna fullfölja viktiga infrastruktursatsningar för transporter i landet.

Jag slutar där, fru talman, och yrkar bifall till Alliansens reservation 1. (Applåder)

Anf. 68 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I går publicerades en ranking gjord av Carbon Market Watch som visar att Sverige är det land i EU som ligger klart bäst till för att nå Parismålen om minskade klimatutsläpp. Sverige drar återigen blickarna till sig genom att vara ett föregångsland i klimatomställningen och i utvecklingen av ny energiteknik.

Genom att ligga långt fram inom forskning, utveckling och kommersialisering av förnybar energi och smart energianvändning och -teknik skapar vi nya jobb och tillväxt i Sverige samtidigt som vi gör det lättare och billigare för andra länder att effektivisera sin energianvändning. Nu när länder som Indien, Kina och Indonesien gör sina investeringar i energi är Sverige en viktig samarbetspartner för att bygga ut förnybara och hållbara energilösningar. Det är bra för vår export och därmed för jobb och välfärd

i vårt land. Men att vi är framgångsrika och avundas av andra länder med en betydligt mer problematisk situation med högt beroende av kol och olja gör förstås inte att vi på något sätt kan slå oss till ro.

När den nuvarande regeringen tillträdde var oron över framtiden mycket stor i energibranschen. Regeringen tillsatte då Energikommissionen med syfte att hitta en blocköverskridande överenskommelse på energiområdet.

Många var de som inte trodde att det skulle vara möjligt att nå en sådan överenskommelse. Men vi – regeringspartierna tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna – lyckades. Efter 30 år av politisk oenighet kring energipolitiken har vi sedan i juni en bred, blocköverskridande energiöverenskommelse.

Det är en styrka för vårt land att vi lyckats samla ett så stort demokratiskt stöd för att skapa långsiktiga spelregler för en sektor som många här i dag har sagt är helt avgörande för allt i vårt samhälle. Med den här överenskommelsen kan alla känna sig trygga med att vi alltid kommer att ha tillgång till el när vi behöver den på ett hållbart och konkurrenskraftigt sätt. Det skapar långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige.

Målet i överenskommelsen är ett till 100 procent förnybart elsystem till år 2040. Överenskommelsen innebär också att vi är överens om en stor del av de åtgärder som krävs för att vi ska nå dit.

Fru talman! Arbetet med att förverkliga överenskommelsen är i full gång. I går lade regeringen fram en proposition med skatteförslag med anledning av energiöverenskommelsen: Skatten på termisk effekt för kärnkraften fasas ut till 2018, och fastighetsskatten på vattenkraftverk sänks stegvis till 2020 till 0,5 procent av taxeringsvärdet.

I och med överenskommelsen har vi förbundit oss att inte fatta politiska beslut om att stänga kärnkraftverk. Samtidigt är vi överens om att kärnkraften ska bära sina egna kostnader och alltså inte subventioneras på något sätt. Att skatten nu sänks på vatten- och kärnkraft innebär som vi ser det att vi får en ordnad och trygg övergång till ett 100-procentigt förnybart energisystem, detta eftersom frågan om ny kärnkraft i Sverige av marknadens aktörer själva bedöms vara en icke-fråga.

Under året kommer en lång rad propositioner som bidrar till att förverkliga energiöverenskommelsen att överlämnas till Sveriges riksdag. Under våren kommer en proposition om elcertifikatssystemet. Det ska enligt överenskommelsen förlängas och utökas med 18 terawattimmar till år 2030. Redan före överenskommelsen hade regeringen dessutom fått igenom en ambitionshöjning i elcertifikatssystemet på fem terawattimmar till år 2020.

Det väntas en proposition som innebär att överenskommelsen om att införa moderna miljökrav för vattenkraften förverkligas. Där är det viktigt att prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt eller ekonomiskt betungande. Vattenkraften har en otroligt viktig roll i Sveriges energisystem redan i dag, men den blir än viktigare när andelen väderberoende kraft ökar eftersom vattenkraften har unika egenskaper som reglerkraft.

Vi ser i närtid fram emot en proposition om reglerna om finansiering av kärnavfallshanteringen och kärnsäkerhetsfrågorna i enlighet med överenskommelsen.

Fler propositioner väntar under hösten.

Fru talman! Flera av motionerna i det här betänkandet tar upp energieffektivisering.

I överenskommelsen förband vi fem partier oss också att komma överens om ett energieffektiviseringsmål. Det har vi också gjort. Sverige ska år 2030 ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Energimyndigheten ska tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering.

Ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin motsvarande det gamla PFE bör införas, givet att man kan hitta ansvarsfull finansiering. Det ska också utredas vilka eventuella hinder som kan finnas för att möjliggöra en tjänsteutveckling vad gäller aktiva kunder och effektivisering. Utredningen bör undersöka vilka ekonomiska och andra styrmedel – exempelvis vita certifikat, som nämns i några av motionerna – som är effektivast för att öka effektiviseringen i både energi- och effekthänseende.

Regeringen har också beslutat om kommittédirektiv för att utreda förutsättningarna för att införa statliga energisparlån i Sverige.

En annan fråga som lyfts upp på olika sätt i några av motionerna är vikten av att minska klimatutsläppen från transportsektorn och därmed dra större nytta av Sveriges möjligheter vad gäller biobränslen.

Här har regeringen den senaste tiden presenterat nya viktiga förslag: Bränslebytet, som bland annat handlar om reduktionsplikt, och bonus-malus-system för personbilar. Detta tillsammans med den EU-lagstiftning för minskade koldioxidutsläpp som nu uppdateras med en ny testcykel kommer starkt att bidra till att minska utsläppen från transportsektorn.

Några motioner tar också upp solenergi. Det har aldrig varit så enkelt eller lönsamt som nu att installera solceller på sitt tak. I flera olika steg har regeringen förbättrat och förenklat förutsättningarna för dem som i huvudsak producerar el för egen användning. Det har tillsammans med teknikutvecklingen gett resultat.

För någon vecka sedan rapporterade till exempel Eon att man ser en kraftig ökning av anmälningar av solcellsinstallationer. Under de senaste sex månaderna har antalet föranmälningar till Eon ökat med hela 108 procent.

Dessutom har Energimyndigheten fått i uppdrag att ta fram och nu också presenterat ett förslag till strategi för ökad användning av solel. De förslagen jobbar nu regeringen vidare med.

Fru talman! Låt mig avsluta med att betona att klimat- och energifrågorna är centrala också i regeringens EU-arbete. EU:s energipolitik var visserligen föremål för en särskild debatt nyligen. Men jag vill ändå understryka hur viktigt det är att EU får ett regelverk på plats, så att inte bara Sverige utan hela EU kan leva upp till Parisavtalet. Det är ett ledarskap som behövs mer än någonsin i den värld vi ser runt omkring oss.

Jag ser fram emot fortsatta energidebatter.

(Applåder)

Anf. 69 SOFIA FÖLSTER (M) replik:

Fru talman! Tack för ett intressant anförande, Åsa!

Det stämmer att Sverige är bäst i klassen vad gäller miljö, förnybar energi och miljöteknik. Men för att lösa den globala klimatutmaningen räcker det inte att Sverige är bäst i klassen. Då måste hela klassen förbättras. Det absolut viktigaste vi kan göra är att se till att ta fram teknik som vi sedan kan exportera till andra länder för att göra det billigare för dem att göra klimatsmarta val.

Jag har några frågor. Vi är överens om att vi ska satsa på forskning vad gäller miljöteknik. Men den forskningen ska leda till en produkt som ska paketeras, marknadsföras och i slutändan exporteras. Då krävs det att vi har ett företagsklimat som leder till att fler vill starta företag i Sverige, till att fler företag vill stanna i Sverige och exportera från Sverige.

Då kan vi fundera lite på andra delar av regeringens politik. Regeringen höjer skatt på jobb och tillväxt, höjer skatt genom 3:12-reglerna och finansskatten, höjer skatt på arbete och inför flygskatt. Många företagare upplever att regelkrånglet har ökat markant sedan regeringen tog över. Regeringen har dessutom en samarbetspartner som, vilket vi hörde i den tidigare debatten, inte ens har landat i om man ska rösta för ett frihandelsavtal med Kanada. Kanada borde vara ett av de mest självklara länderna att ha ett frihandelsavtal med.

Hur kan Åsa Westlund tro att fler ska vilja starta företag som ska exportera miljöteknik och också vilja stanna i Sverige, givet regeringens skattehöjningar, regelkrångel och fortfarande inte helt tydliga ställningstagande i fråga om CETA?

Anf. 70 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Sofia Fölster!

Det är verkligen viktigt att det inte bara är Sverige som gör sitt jobb utan också andra delar av världen. Vi har en unik möjlighet att inom ramen för EU tvinga andra länder att leva upp till tuffa klimatkrav. Jag har tio års erfarenhet av att se att Moderaterna aldrig står upp för att ställa de hårda kraven på andra.

Det är konstigt. I Sverige förstår man nämligen att om andra länder får liknande konkurrensfördelar är det bra också för svenska företag. Men i stället väljer man en politik som visserligen innebär att Sverige går före, vilket är bra. Det ger oss vissa konkurrensfördelar. Men man tvingar inte andra länder att följa efter. Varför tycker ni aldrig att EU ska ta de tuffa beslut som faktiskt behövs för att EU ska klara klimatutmaningen, Sofia Fölster?

När det gäller din fråga har det tillkommit 150 000 nya jobb sedan regeringen tillträdde, och av dem är 90 000 i privat sektor. Det går bra för Sveriges företag. Det skulle självklart kunna gå ännu bättre. Men jag tror ändå att det finns en viss poäng i att vara ödmjuk inför att det verkar som att den här regeringens politik fungerar.

Och när det gäller regelverk har jag uppfattat det som att den tidigare regeringen lade ned eller i alla fall ändrade sättet att arbeta med regel-förenklingar. Det är nämligen lätt att säga men desto svårare att genomföra i praktiken.

Jag tror att den satsning som regeringen gör på digitalisering kommer att underlätta mycket för svenska företag. Där ligger vi efter, Sofia Fölster. Där hade den förra regeringen kunnat göra mer.

Anf. 71 SOFIA FÖLSTER (M) replik:

Fru talman! Åsa Westlund börjar med att säga att vi ska tvinga andra länder att göra som vi vill. Det är mycket fokus på piska.

Vi kan inte tvinga andra länder att göra saker. Vi kan önska att andra länder ska göra saker. Men vi kan inte tvinga dem, särskilt inte länder som ligger utanför EU. Det är kanske de länderna, till exempel Kina, som mest skulle behöva billig miljöteknik för att ställa om. Då behövs andra lösningar, till exempel frihandel och miljöteknik.

När det gäller företagsklimat och höjda skatter är det ganska enkelt att i en högkonjunktur luta sig tillbaka och säga att det går bra för Sverige. Om man har konjunkturcykeln med sig behöver man inte göra särskilt mycket. Då kan man kosta på sig att höja skatter, införa regelkrångel och inte se effekterna av det på en gång. Men effekterna kommer senare. Det är inte på det sättet att de höjda skatterna inte ger effekt bara för att vi är inne i en högkonjunktur. Om man hade sänkt skatterna hade i stället fler kunnat få jobb. Vi hade kunnat få ännu fler och växande företag, även i en högkonjunktur – om man hade haft en annan politik.

Jag vill komma tillbaka till min fråga. Trots att vi är i en högkonjunktur har vi ett växande utanförskap, särskilt i vissa områden i Sverige. Trots att vi är i en högkonjunktur lämnar Skype nu Sverige; de lägger ned sitt huvudkontor här. Och trots att vi är i en högkonjunktur hotar Spotify med att lämna Sverige helt och hållet, just på grund av höga skatter och mycket regelkrångel.

Hur ska det löna sig bättre att driva företag i Sverige om regelbördan ökar? Hur ska det löna sig bättre att exportera miljöteknik om skatterna för att driva företag i Sverige ökar? Hur ska det löna sig att anställa hög kompetens om skatten på att anställa de högkompetenta personerna höjs?

De frågorna måste man besvara om man vill ha fler företag som utvecklar men också exporterar miljötekniska lösningar.

Anf. 72 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Sofia Fölster, för att du så demonstrativt markerar att det finns stor samstämmighet i den svenska energipolitiken. Vi kan inte ha en debatt om den egentligen, utan vi måste komma in på hela näringslivsområdet och företagens villkor för att hitta någon form av konflikt. Det är i grunden positivt att vi har en sådan stor enighet.

Men du har fel när du säger att vi inte kan tvinga andra länder. Ibland behövs det. Det finns några länder i EU som inte vill göra sitt jobb på klimatområdet. Då ska vi använda EU:s lagstiftning för att komma till rätta med det. Det handlar till exempel om att få ett bättre fungerande utsläppshandelssystem genom vilket vi kan tvinga andra länder att dra ned på sina utsläpp. Vi kan inte minst ställa krav på flyget inom och till Europa.

Under de år jag satt i Europaparlamentet stod Moderaterna inte upp för en ambitiös klimatpolitik, och inte heller under åren efter det.

Vi ska göra det. Men vi ska också leda genom att vara ett gott exempel. Jag är glad över att du ser att det fungerar. Det fungerar för Sverige. Men det skulle såklart fungera ännu bättre om EU, som är en stor region, kunde visa att det lönar sig att gå före och att det inte är något hot mot tillväxt och välfärd att ta ansvar i klimatfrågan.

När det gäller vår export av energiteknik ser jag regeringens arbete, inom ramen för det exportarbete som regeringen bedriver – man har nyligen haft besök av till exempel Kina – som en jätteviktig del i att stärka svenska företags möjligheter att exportera. Regeringens stora satsningar på utbildning och kompetens är en jättestor och viktig del i att fler företag ska hitta rätt personer att anställa och för att de ska kunna konkurrera med just kunskap och kompetens i omvärlden.

(Applåder)

Anf. 73 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är viktigt att gå över till mer förnybar energi. Jag och Åsa Westlund är överens när det gäller Energikommissionens mål om 100 procent förnybart.

Jag får dock inte riktigt ihop att Socialdemokraterna oftast glömmer bort en av de viktiga pusselbitarna. I den här kammaren talar vi mycket om vind, vatten och sol. Men vi glömmer bioenergin. Bioenergin i kraftvärmens är en av de viktigaste pusselbitarna vi har för att få ihop systemet.

Men hur går det ihop med den politik som Socialdemokraterna för tillsammans med resten av regeringen i fråga om kilometerskatten? Den skulle på ett effektivt sätt hota en stor del av den potential som finns i våra skogar. Den skulle i ett slag plocka bort en stor del av bränslet för just kraftvärmens. Kilometerskatten hotar den konkurrensen, till förmån för sopförbränning, vilket jag gissar inte är det som Socialdemokraterna helst vill se – speciellt inte eftersom man funderar på att införa en sopförbränningsskatt, som vi i Centerpartiet har med i vår budget.

Jag förstår de företag som tvivlar, som funderar på om de ska göra en investering i det här eller inte och som i vissa fall gör mindre investeringar än de har planerat för – eftersom de är osäkra på kostnadsläget framöver.

Hur går Socialdemokraternas politik om en kilometerskatt ihop med att kraftvärmens också ska ha förutsättningar att konkurrera, Åsa Westlund?

Anf. 74 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för att du så tydligt visar att vi är överens om stora delar av energipolitiken och att vi måste gå utanför den och diskutera eventuella förslag om kilometerskatt! Det är viktigt för Sverige att vi har en stor samsyn, och det är viktigt att vi är många partier som står upp för 100 procent förnybart.

Som du säkert har noterat har regeringen den senaste tiden levererat flera viktiga förslag för att också stärka biobränsleproduktionen i Sverige. Det handlar till exempel om reduktionsplikt, som är viktig för att vårt gröna guld ska få chansen. Det handlar också om ett bonus–malus-system, vilket jag vet att ni har synpunkter på, men jag tror att det kommer att leda utvecklingen åt rätt håll.

Vi har också den lagstiftning som jag talade om i mitt anförande. När det gäller klimatkraven på bilar kommer nu ett fungerande testsystem som kommer att sätta enorm press för att få bilarnas klimatutsläpp att minska.

Biobränsle är en viktig del, och den är en stor tillgång för Sverige. Vi har också fått ett förslag från EU-kommissionen om hållbarhetskrav som inte innebär de drastiska försämringar eller det stora hot som det hade kunnat innebära. Där tror jag också att det är viktigt att vi försöker göra gemensam sak och fortsätter arbeta för att det ska stå sig eller till och med bli lite bättre än det förslag som ligger, för det kommer att finnas krafter som vill förstöra. Vi ska försöka möta de försöken med att stå tydligt fast vid att vi ska ha hållbarhetskrav men att de inte får hota den hållbara produktion av biobränslen som vi har i Sverige.

Anf. 75 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu blir jag lite konfunderad. Jag blir lite orolig om Åsa Westlund inte kan skilja mellan biobränslen och bioenergi. Jag talar om bioenergi, som man använder i kraftvärmeverk, och jag talar om kraftvärmeverkens förutsättningar. Man eldar inte med biodrivmedel i ett kraftvärmeverk. Åsa Westlund får nog ta sig en funderare till på vad vi pratar om egentligen i den här debatten.

Detta är en högst relevant energidebatt när det gäller elsidan. Vi kan prata om folkbildning och att energi handlar om el, drivmedel och uppvärmning. Nu pratar vi alltså om el och kraftvärme, inte om bilsidan, även om jag jätte gärna pratar om den vid något annat tillfälle.

Den kilometerskatt som regeringen föreslår tar bort stora möjligheter att få in bränsle – grenar, toppar och rötter, som det är väldigt liten marginal på – och faktiskt kan elda i våra kraftvärmeverk. Det gör förnybar energi och leder till att vi får fjärrvärme och kraftvärme som fungerar. Här har vi ett problem.

Det finns forskningsstudier som visar att den kilometerskatt som regeringen föreslår gör 5–10 procent av biomassan i skogen olönsam att ta fram. Något jag tror att vi är överens om är att vi behöver använda skogen mer. Det finns otroligt många olika saker som vi behöver använda skogen till, bland annat biobränslen och biodrivmedel. Då kan vi inte i ett slag ta bort de möjligheterna.

Den kilometerskatt som man har föreslagit ska man nu göra någon typ av omtag på – det är lite oklart vad det handlar om, och Åsa Westlund får gärna berätta mer om det. Det fanns ingen klimatsyning på den. Det fanns inget som skulle gynna dem som finns i skogen och den bioekonomi som vi faktiskt ska sträva efter. Vi ska gå i riktning mot en ekonomi där man använder mer av skogen och utnyttjar möjligheterna att bygga mer i trä, köra mer på skog och elda med bioenergi i våra kraftvärmeverk. Och det var just kraftvärmeverksdelen jag frågade Åsa Westlund om. Min fråga gällde inte vad vi kör på, utan jag undrade vad Åsa Westlund tycker om att kilometerskatten effektivt slår ut stora delar av möjligheten att elda med skogsråvara i våra kraftvärmeverk.

Anf. 76 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Rickard Nordin! Det är möjligt att jag var otydlig. Jag uppfattade att din fråga gällde skogens villkor i Sverige. Jag tror att även de senaste förslagen från regeringen är väldigt bra för den

svenska skogen. Men jag förstår att du inte vill prata om detta eftersom det är bra förslag. De som du säger dig företräda, nämligen de gröna näringarna, har välkomnat dessa förslag.

Bioenergin är en viktig del av den svenska energiproduktionen. Den har också varit viktig i elcertifikatssystemet. Vi har förslag på gång – 18 nya terawattimmar. Det är viktigt att vi nu får det systemet på plats så fort som möjligt, med tydliga besked om vad som gäller för framtiden, även för den här industrin. Där har vi ett gemensamt ansvar för att se till att skogsindustrin får de svaren.

När det gäller kilometerskatt finns det inget förslag att debattera. Det finns många spekulationer om vad som ska komma, men det finns faktiskt inget förslag. Vi kan ju spara debatten tills det kommer något.

Jag tror att det är viktigt att vi har både morot och piska för att ställa om vårt transportsystem, så att vi får mer räls, mer tåg och mer båttrafik, samtidigt som vi värnar svensk konkurrenskraft och har sjysta villkor i transportsektorn. Jag hoppas att det kommande förslaget kan bidra till detta.

(Applåder)

Anf. 77 LISE NORDIN (MP):

Herr ålderspresident! För alla oss som är engagerade i planetens överlevnad finns både goda och dåliga nyheter. Tyvärr kommer det nya värerekord hela tiden. Våren kommer nu nästan en månad tidigare hos oss på norra halvklotet jämfört med för tio år sedan. År 2016 var det varmaste året som någonsin uppmätts på jorden.

Samtidigt finns det hopp i och med att klimatutsläppen i världen har slutat att öka. För tredje året i rad ligger utsläppen stilla trots ekonomisk tillväxt. Det är ännu för tidigt att slå fast att utsläppen av växthusgaser från fossila bränslen har nått en topp efter att ha ökat under nästan 60 år, men det väcker förhoppningar om att vi nått en efterlängtd milstolpe som ger oss energi i det som nu väntar, nämligen att nå noll i utsläpp så fort som möjligt.

Det krävs fortsatt höjda klimatambitioner för att nå det världens ledare kom överens om i Paris – en chans att upprätthålla jordens klimat i ett människovänligt tillstånd. En energiomställning är central i detta. Internationella energibyrån IEA har nyligen publicerat bedömningen att en fördubbling av de årliga genomsnittliga investeringarna i energiteknik behövs för att vi ska kunna klara målet om två graders medeltemperaturökning.

I den här debatten har det talats om den inspirerande utvecklingen av förnybar energi.

I det globala arbetet för att klara klimatet är Sveriges viktigaste roll att visa på exempel. Vi har en viktig roll i klimatledarskap. Därför är det glädjande med styrkebeskedet som kom i går, att Sverige vinner EM-guld i klimatarbete. Sverige fortsätter att ligga i topp när det gäller andelen förnybar energi bland EU-länderna. Sverige har i dag 54 procent förnybar energi. Målet är 100 procent förnybar energi. Såväl el som värme, industri och transporter ska komma från förnybara energikällor enligt det mål som regeringen har satt upp om 100 procent förnybart.

I det betänkande som i dag debatteras är Energikommisionens arbete centralt. Fem partier har enats om ett mål om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 och om att energianvändningen ska vara 50 procent mer effektiv 2030 än 2005. Överenskommelsen innehåller många delar som tar oss mot målet.

Det finns förslag om vattenkraft med sänkt fastighetsskatt och moderna miljökrav, kärnkraftens villkor, förlängt elcertifikatssystem för förnybar energi, verktyg för energieffektivisering och mycket mer. Den uttalade ambitionen är att riksdagen under 2017 ska hinna besluta om de förslag som ligger i Energikommisionens slutbetänkande. Det är viktigt att alla delar tas i mål i närtid och att ingen del lämnas utanför i det som är en helhet. År 2017 kommer sannolikt att vara det år som det har levererats mest konkret energipolitik någonsin i Sveriges riksdag någonsin.

Flera av oppositionspartierna framhåller i motioner vikten av åtgärder för att minska transporternas utsläpp. Men samma engagemang saknas när frågorna faktiskt avgörs, när riksdagen ska besluta om skarpare mål för transporterna eller när det gäller klimatskatter som innebär att alla transportslag ska betala för sina klimatutsläpp.

Transporternas klimatutsläpp måste minska snabbt om vi ska klara klimatmålen. Regeringen har nyligen presenterat en riktig klimatoffensiv: bonus–malus för bättre bilar, Bränslebytet för att öka andelen förnybara bränslen, och man inför en flygskatt. Nu återinför regeringen skatten på att elda fossil olja och kol mitt i stan i kraftvärmeverk – den skatt som togs bort när Centerpartiet satt i regeringen.

Med denna klimatoffensiv och den största klimatbudgeten någonsin räknar Naturvårdsverket med att Sverige kommer att kunna nå klimatmålet till 2020 med åtgärder på hemmaplan – alltså utan att räkna in klimatvinster i andra länder, som den förra regeringen gjorde. Nu når Sverige klimatmålet på hemmaplan och höjer klimatbiståndet för åtgärder i andra länder.

Enligt energiöverenskommelsen ska den förnybara energin fortsätta att byggas ut, och Sverige ska fortsätta ha ett elöverskott även på sikt. Det är viktigt både för klimatet och för att säkerställa att Sverige har ett robust elsystem. Energiöverenskommelsen innebär att kärnkraften inte stängs med politiska beslut, utan besluten kommer att tas av marknadens aktörer. Det innebär att de inte kan kräva skadeståndsansvar, som när Barsebäck stängdes.

Det är redan beslutat att fyra av tio reaktorer ska stängas före 2020. Vi väntar på besked gällande ytterligare tre reaktorer och om de ska köras efter 2020 med de investeringar som krävs i och med höjda säkerhetskrav. När de kvarvarande reaktorerna kommer att stängas beror sannolikt inte på den tekniska livslängden utan på den ekonomiska livslängden. Det är därför viktigt att Sverige fortsätter att ha en buffert med förnybar energi för att ha goda marginaler när de kvarvarande reaktorerna stänger.

I energiöverenskommelsen står det att kärnkraften ska bära sina egna kostnader. Det gäller även när kärnkraften har det ekonomiskt svårt med rådande marknadsförutsättningar. Alternativet till att kärnkraften betalar sina kostnader är att staten och i förlängningen skattebetalarna får ta smälten. Sex år efter kärnkraftshaveriet i Fukushima har saneringsnotan för-

dubblats, liksom saneringstiden. Fortfarande vet ingen var de tre härdsmäl-torna befinner sig, eftersom ingen har kunnat gå in. De robotar som har skickats in har gått sönder.

Slutnotan för Fukushima väntas bli dubbelt så hög som tidigare sagts – motsvarande ofattbara 1 800 miljarder svenska kronor. De fem partierna bakom energiöverenskommelsen är överens om att höja skadeståndsan-svaret om en olycka skulle ske, från dagens nivå på 3 miljarder kronor till ca 11 miljarder kronor. Men 11 miljarder kronor är bara en droppe i havet jämfört med vad en olycka verkligen kostar. De svenska skattebetalarna riskerar att liksom de japanska skattebetalarna få stå för kärnkraftens slut-nota.

Herr ålderspresident! Låt mig avsluta med att säga några ord om ener-gieffektivisering, vilket av IPCC pekats ut som det främsta bränslet för att nå klimatmålen. I energiöverenskommelsen sätts nu ett nytt ambitiöst mål för energieffektivisering till 2030. Det finns också en uttalad ambition att införa ett nytt program för energieffektivisering i industrin och utreda vita certifikat som ett verktyg för att även i Sverige, liksom i många andra EU-länder, ge marknaden verktygen för att kunna genomföra åtgärder för ener-gieffektiviseringar. I likhet med en motionärs förslag om ett energisparlån i betänkandet utreder regeringen nu möjligheten att frigöra kapital för att genomföra energieffektiviseringar.

Sammantaget kan jag konstatera att Sverige nu arbetar steg för steg för att realisera visionen om 100 procent förnybar energi. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 78 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr ålderspresident! Det är lätt att prata och en helt annan sak att visa resultat.

När SCB kom med sina senaste siffror om klimatutsläppen i Sverige visade de att vi under tre kvartal i rad har ökat våra utsläpp. Det är med Miljöpartiet i regeringen som utsläppen ökar; med Centerpartiet i regering-en minskade utsläppen. Det är lätt att plocka fram enskilda förslag, speci-ellt när vi har ett EU ETS som tog hand om just de utsläppen tidigare. Den stora skillnaden här är att Centerpartiet levererar minskade utsläpp och ökad tillväxt medan Miljöpartiet framför allt levererar ökade utsläpp.

Det är bra att regeringen har lagt fram ett förslag om bränslebyte. Cen-terpartiet försökte göra det i regeringsställning, men vi fick backa på grund av EU. Vi har dessutom gjort omtag, och redan för två år sedan hade vi i princip samma förslag som det regeringen nu lägger fram. Det är bra att vi får det på plats. Jag hade gärna velat se något mer långsiktiga mål lite mer i detalj, men jag tycker att det är ett i grunden väldigt bra förslag.

Det är också bra att regeringen levererar när det gäller bonus–malus-systemet. Problemet är bara att det är alldeles för klen. Det handlar mer om att finansiera dagens förslag än om att faktiskt förändra bilmarknaden. Man kommer faktiskt att *sänka* bonusen för de flesta bilar. För några – de allra, allra bästa – blir det en liten ökning. Vi vet i dag att det inte är en försäljning som duger. Vi vet i dag att vi inte har tillräckligt många elbilar och miljöbilar på våra gator. Andelen har dessutom sjunkit sedan Center-partiet satt i regeringsställning.

När Centerpartiet satt i regeringsställning tiodubblade vi vindkraften, fördubblade antalet miljöbilar och genomförde ett flertal stora reformer. Framför allt – och det är det som spelar roll – minskade utsläppen. Det gör de inte med Miljöpartiet i regeringsställning. Det är lätt att stå i talarstolen och säga fina ord, men verkligheten säger uppenbarligen något helt annat.

Anf. 79 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag undrar om Rickard Nordin lyssnade dåligt på mitt anförande. Jag hänvisade till de siffror som presenterades av Naturvårdsverket nyligen om att Sverige nu ser ut att kunna sluta gapet och därmed nå klimatmålet till 2020, tack vare inhemska åtgärder. Det innebär att Sverige i realiteten har höjt klimatambitionerna rejält, när vi nu inte räknar in åtgärder utomlands. Vi når klimatmålet till 2020 på hemmaplan och höjer klimatbiståndet för åtgärder i andra länder.

Det är viktigt att Sverige fortsätter att minska klimatutsläppen, och det är därför regeringen med Miljöpartiet och Socialdemokraterna har lagt fram tydliga förslag som innebär minskade utsläpp med en rejäl klimatoffensiv. Jag kan konstatera att Centerpartiet satt i regeringen i åtta år och talade om de förslag som nu genomförs, nämligen ett bonus–malus-system för bättre bilar på marknaden och ett bränslebyte som ser till att vi nu får in en ökad andel förnybara bränslen i systemet.

Jag kan också konstatera att Centerpartiet inte står upp för att förorenaren ska betala när det väl är skarpt läge. Jag har väldigt svårt att förstå Centerpartiets motstånd mot den flygskatt som skulle innebära att även flyget får betala för sina klimatutsläpp. Det är någonting jag tycker är fullständigt rimligt med tanke på att alla andra trafikslag betalar för sina klimatutsläpp.

Att regeringen har höjt ambitionerna i klimatarbetet talar ju sitt tydliga språk när Sverige så sent som i går utnämndes till bäst i EU i klimatambitioner. Vi har nått EM-guld i klimatarbete, vilket är fantastiskt. Självklart räcker det inte eftersom Sverige bara är ett land i världen. Vi måste fortsätta arbeta med de verktyg som finns bland annat inom EU.

Jag sa i mitt anförande att regeringen nu uttalat att man också vill införa en koldioxidskatt på att elda olja och kol i kraftvärme – den skatt som Centerpartiet och den tidigare regeringen tog bort. Det finns i dag alltså ingen skatt på att elda olja och kol. Steg för steg återställer vi nu en ambitiös klimatpolitik i Sverige.

Anf. 80 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr ålderspresident! Lise Nordin lyfter fram att Sverige tar EM-guld i klimatfrågor, och det är bra. Det tycker jag också. Det beror ju i mångt och mycket på den miljömålsberedning som satte väldigt tuffa mål; tittar man på de siffrorna är det just målsättningar som gör att Sverige ligger i framkant. Där är vi överens. Centerpartiet var också drivande i att faktiskt få till den överenskommelsen, där undertecknad satt med – till skillnad från Lise Nordin. Där är vi alltså inte oense.

Det vi däremot är oense om är signalpolitik och plakatpolitik som inte ger verklig klimatnytta. Flygskatten och kilometerskatten är typexempel på sådant. Utredaren själv säger om flygskatten att den ger ganska små effekter – om den ger effekter över huvud taget. Det kan till och med vara så att utsläppen ökar därför att folk väljer andra färdssätt och väljer andra

flygplatser, utomlands. Man flyger inte från Malmö utan från Köpenhamn, och då syns resan inte i statistiken.

Det man dessutom säger är att de utsläpp som möjligtvis skulle kunna minska om vi räknar optimistiskt är så pass små att det handlar om ungefär hälften av alla gräsklippare och häcksaxar i Sverige. Det är på den nivån vi pratar. Det som däremot faktiskt skulle kunna göra att andra vill kopiera oss och göra att fler vill söka och få det där EM-guldet är ju om vi klarar av att se till att tillväxt och minskade utsläpp går hand i hand. Det är det som är problemet med flygskatten. Det är det Miljöpartiet inte klarar av.

Miljöpartiet är bra på att höja skatter, höja avgifter och lägga in förbud, men Miljöpartiet är förbaskat dåligt på att se till att vi får en tillväxt och ökade ekonomiska möjligheter i Sverige. Det är det som andra vill kopiera. Det är det som är att vara ett föregångsland, och det är det som gör att fler skulle vilja ta det där EM-guldet. Då funkar det inte med flygskatt och kilometerskatt, för det är enkla lösningar på svåra problem. Man måste våga titta djupare än så, och man måste våga göra saker som är lite svårare.

Där är bränslebytet bra, och det har jag sagt. Där är bonus–malus-systemet bra – om regeringen faktiskt skulle lägga fram ett förslag som gör verklig klimatnytta. Detta ger en extremt liten skillnad mot det utredaren själv föreslog, vilket inte skulle minska klimatutsläppen med mer än 1 procent. Detta är problemet med Miljöpartiets politik: Den ger inte verklig klimatnytta. Det ser vi också i statistiken, som visar att utsläppen ökar. (Applåder)

Anf. 81 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr ålderspresident! Centerpartiet talar om plakatpolitik, vilket jag inte tycker att det finns något som helst fog för i verkligheten. Sverige har nu den största klimatbudgeten någonsin. Regeringen har just levererat en klimatoffensiv med de konkreta åtgärder som har diskuterats i många år. Äntligen kommer nu en leverans vad gäller bränslebyte, bonus–malus och förslag om flygskatt.

Jag tycker att det är väldigt oroväckande att Centerpartiet raljerar över flygskatten och säger att den ger små effekter. Låt mig ge er siffrorna! Utredningen pekar på att en flygskatt, med det förslag som nu ligger, skulle kunna minska utsläppen med 0,2 miljoner ton. Det är 25 procent av det glapp som finns kvar för att Sverige ska nå klimatmålen till 2020.

Flygskatten kan innebära att vi minskar det gapet med 25 procent och att vi tar oss närmare att nå 2020-målet. Detta är ingenting att raljera över. Det är konkret klimatpolitik.

Centerpartiets egna väljare vill införa en flygskatt. Flygskatten och kilometerskatten är två områden där Centerpartiet pratar om klimat men inte står upp.

Vi har sett samma sak gång på gång med koldioxidskatten. När Miljöpartiet har påpekat att vi måste höja koldioxidskatten för att nå klimatmålen har Centerpartiet varje gång sagt nej och menat att detta skulle vara förödande för Sverige, men när det väl har införts har man i stället sagt att det är bra. Hur länge ska vi behöva släpa Centerpartiet framför oss i en offensiv klimatpolitik?

Vi har nu ett läge där det går ekonomiskt bra för Sverige, samtidigt som vi höjer ambitionerna i klimatpolitiken. Med den här regeringen och

de åtgärder som nu ligger på bordet kommer vi att kunna nå klimatmålet till 2020. Det är jag väldigt stolt över.
(Applåder)

Anf. 82 MARIA WEIMER (L):

Herr ålderspresident! Jag vill göra ett förtydligande om vad vi yrkar bifall till. Vi yrkar bifall till Alliansens reservation 1 och reservation 6 under punkt 2. Av misstag sa jag tidigare något annat.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 12 Allmänna helgdagar

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU19

Allmänna helgdagar

föredrogs.

Anf. 83 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr ålderspresident! Konstitutionsutskottets betänkande 19 är en utskottsmotion. En motion har väckts av ledamöter här i kammaren. Den behandlar allmänna helgdagar, medaljceremonier, offentliga utmärkelser och så vidare.

Den behandlar också det som jag tänker ägna mitt anförande åt, nämligen den moderata motion som handlar om att göra veterandagen till allmän flaggdag.

Vad är en flaggdag? Den svenska flaggan utgör en samlande symbol för oss i detta land. Den är en symbol för det som vi står för i vårt samhälle – för frihet, demokrati, mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och tryckfrihet. Dessa är värderingar som inte alla runt om i världen får glädje av men som vi står för och vars spridning i världen vi gärna, på olika sätt, deltar i.

Med flaggan kan vi förmedla stolthet, glädje och sorg. Detta gör vi genom de 17 allmänna flaggdagar som vi har i Sverige i dag. Med flaggdagarna firar vi vår nationaldag, vårt kungahus bemarkelsedagar, kristna högtider, Nobeldagen, midsommar och nyår.

Därutöver firar vi FN-dagen den 24 oktober. Därför faller det sig naturligt, viktigt och grundläggande att också fira den 29 maj. Denna dag är utsedd till att hedra de kvinnor och män som under FN-flagg har deltagit i internationella insatser runt om i världen. Detta är också det förslag som vi kommer att diskutera här i dag.

Herr ålderspresident! Sverige har deltagit i internationella insatser ända sedan 1948. I samband med Suezkrisen 1956 ställde vi för första gången upp med en beväpnad styrka, den så kallade Suezbataljonen.

Sedan dess har vi deltagit i ungefär 120 insatser i 60 länder. Exempelvis har vi deltagit i Kongo, Sinai, Gaza, Cypern, Libanon, Bosnien, Afghanistan och Liberia. Summan av de kvinnor och män som har deltagit i dessa insatser är ungefär 85 000, och man räknar med fler.

Medan vi i dag debatterar detta förslag pågår insatser i Irak, Kosovo, Somalia, Afghanistan, Mali och Sydsudan, för att nämna några. Bara under den tid som jag har suttit här i riksdagen och beslutat om olika insatser, sedan 2006, har ungefär 12 500 kvinnor och män skickats iväg. De har skickats iväg av oss här i kammaren, som har ansvaret att ta det yttersta beslutet.

Varje gång fingret vilar över knappen som skickar iväg dessa kvinnor och män skickar vi också med en tyst önskan om att de ska komma hem hela till själ och kropp och om att insatsen ska lyckas i sitt yttersta syfte.

Herr ålderspresident! En veteran kommer hem från insatser med ovärderliga kompetenser. Man kommer hem med kompetenser som ledarskap, samarbetsförmåga, uthållighet, mod och kamratskap.

Några kommer också hem med skador, både fysiska och själsliga. För detta har vi ett särskilt ansvar, både vi här i kammaren, som tar det yttersta beslutet, och Försvarmakten, som står för utformandet av insatserna.

Herr ålderspresident! Många år gick det till så att man när man kom hem från sina insatser möttes av ett tack och en medalj. Man lämnade in sin säck, och därmed upphörde officiellt kontakterna med uppdragsgivarna.

Erfarenheterna, både fysiska och psykiska, kunde innebära att man inte hade möjlighet att gå tillbaka till sitt jobb och att man fick problem med Försäkringskassan. Den sårade själen kanske inte kunde komma tillbaka till gängse banor efter att ha upplevt saker som vi, i vårt trygga land, sällan eller aldrig kommer i kontakt med. Det kan handla om svält, död och grymhet men självklart också om stort mod och mänskliga insatser.

Inte förrän under alliansregeringen, under ledning av före försvarsmministern Sten Tolgfors, togs initiativ till en samlad veteranpolitik.

Ledamoten Allan Widman, som sitter med oss här i dag, ledde både en och två utredningar om hur man skulle ta detta ansvar, både från Försvarmaktens sida och samlat runt de frivillig- och anhörigorganisationer som omger veteranerna.

Det är ju inte bara veteranen som åker iväg och kommer hem igen. I detta är också vänner, arbetsgivare och framför allt familj inblandade både under och efter insatsen.

Herr ålderspresident! Sedan 2011, tidigare officiellt, firas veterandagen inofficiellt den 29 maj här i Stockholm med en stor ceremoni ute vid Sjöhistoriska museet vid veteranmonumentet Restare. Men den firas även på andra platser runt om i Sverige. Dessa platser blir allt fler, då fler uppmärksammar, inser och omfattas av veteranernas insatser och på olika sätt vill hedra och uppmärksamma dem.

Det veteranätverk som finns här i Sverige består förstås inte bara av Försvarmakten och Försvarmaktens veteranenhet utan också av Svenska fredsförbundet, Fredsbaskrarna, Invidzonen, Sveriges Militära Kamratförningars Riksförbund och Svenska soldathemsförbundet. Men det består även av ett par lite nyare företeelser, om man nu får kalla dem så. Det är två mycket viktiga verksamheter som jag också vill nämna.

En av dem är Veteranstöd Rapid Reaction, som genom crowdfunding på nätet hjälper veteraner som har hamnat i ekonomisk nöd av olika skäl. De upplevelser som man har haft i insatserna kanske inte riktigt drabbar en på en gång. Det kan inträffa något annat i livet som gör att man helt

enkelt inte klarar av sin vardag och behöver hjälp på olika sätt. Det kan också vara ekonomisk hjälp. Här gör man en stor insats.

Sedan 2013 går genom vårt land en veteranmarsch där alla som vill kan delta. Man går olika sträckor, normalt sett ungefär 30 mil. Marschen pågår under lite mer än en vecka. Man kan gå olika delsträckor. Intäkterna går direkt till Gula Bandet, det vill säga som stöd till olika aktiviteter inom Fredsbaskrarna.

I dessa veteranmarscher har jag deltagit, herr ålderspresident, ett antal gånger. Jag har gått sida vid sida med veteraner från olika insatser och hört deras mycket viktiga berättelser. Jag har där i leden inte bara träffat militära veteraner, utan jag har också träffat veteraner som deltagit från polisen och från MSB. De har deltagit i insatser vid översvämningar i Pakistan, vid jordbävningar i Haiti eller vid ebolautbrott i Sierra Leone. Det är fantastiska, hjältemodiga människor som med livet som yttersta insats ger sig iväg i Sveriges namn med den svenska flaggan på sin axel och utför många gånger väldigt farliga uppdrag. De flesta kommer hem med fantastiska kompetenser, några kommer hem sårade och några kommer inte hem alls.

Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på den kapsel som jag har med mig här i kammaren och som bärs med längs vägen av veteraner i veteranmarschen. Den innehåller namnen på dem som inte kom hem, bland annat en medlem av min egen familj. Till den kommer att läggas ytterligare ett namn. I går fick vi ett tråkigt besked, att Zaida Catalán har omkommit i sitt uppdrag för fred och frihet i Kongo. Hennes namn kommer också att bäras med under veteranmarschens många mil.

Herr ålderspresident! Jag har egentligen väldigt lite förståelse för att vi som sitter här inne inte skulle kunna möjliggöra för hela svenska folket att hedra alla dessa kvinnor och män när veterandagen firas på olika platser i Sverige. Det kan vi göra genom en allmän flaggdag, även om man inte råkar befinna sig vid ett veteranmoment när det anordnas sådana ceremonier. Om denna möjlighet fanns skulle det öka kunskapen om veteranernas viktiga insatser hos befolkningen i stort. Det skulle utgöra ett erkännande för veteranerna och deras insatser och visa dem den uppskattning och heder som de är värda.

Jag yrkar därför med emfas bifall till reservation 1 i betänkandet om att inrätta veterandagen den 29 maj som allmän flaggdag.

Veteraner! Skuldra vid skuldra, evig vänskap.
(Applåder)

Anf. 84 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr ålderspresident! I dag ska jag för ovanlighetens skull inte försöka mig på att skämta i mitt anförande, för trots den skenbart angenäma rubriken *Allmänna helgdagar* finns det över huvud taget inget roligt i det ämne som jag har tänkt uppehålla mig vid, tvärtom bara ofattbara tragedier.

Herr ålderspresident! Om jag säger Förintelsen och 6 miljoner judar tror jag att varenda femteklassare vet och förstår vad jag pratar om. Jag är dock inte fullt lika säker på att så är fallet om jag säger Gulag och uppemot dubbelt så många sovjetiska invånare. Skulle jag vidare dubbla eller kanske till och med tredubbla även detta antal offer och säga Stora språnget och 30–40 miljoner kineser tror jag tyvärr att jag kan ha tappat mer än en majoritet av den vuxna befolkningen.

Hur har det kunnat bli så här, herr ålderspresident? Alla dessa olycksaliga själar har ju skoningslöst mördats av olika socialistiska regimer med olika inriktningar och ideologier. Det beror förstås dels på vilken information våra skolor och myndigheter får i uppdrag att gå ut med, dels på vilken social, kulturell och historisk kontext man befinner sig i.

Åker vi bara över Östersjön till våra baltiska grannländer vågar jag nästan lova att minnet av det sovjetiska arvet lever minst lika starkt som minnet av det nazistiska. Drar vi vidare ned till Sydostasien känner gemene man på sin höjd till att det en gång för länge sedan fanns en ond liten man i Europa som hette Adolf Hitler. Därutöver har man haft mer än sin beskärda del av egna små onda män att förhålla sig till på hemmaplan. Förutom Mao Zedong, som är det värsta exemplet, kan jag till exempel nämna Pol Pot och röda khmererna i Kambodja.

Jag har själv besökt ett av Pol Pots killing fields strax utanför Phnom Penh, herr ålderspresident. På dessa dödsfält slog röda khmererna handgripligen ihjäl ungefär en halv miljon människor om året så sent som i slutet på 70-talet. Man tog små barn i fötterna och drämde deras skallar mot närmsta träd. De lite större och vuxna slog man ihjäl med hackor och yxor eller skar halsen av med vass fjällblast från palmträdens stammar. Man använde helt enkelt de redskap som den socialistiska och kommunistiska samhällsordningen gav.

Herr ålderspresident! Det är lite med kommunismen som med islamismen. Var än någon av dessa avskyvärda ideologier lyckas få grepp om en samhällsbildning synes utvecklingen avstanna eller ta några rejäla kliv bakåt.

Titta bara på samhällsbildningar som Kuba, Vitryssland och Nordkorea! Jag tror inte att någon skulle beskriva dem som särskilt framstående eller välutvecklade samhällen. Eller för att tala om islamismen: Varför inte bara se vad som har hänt Iran, Afghanistan och Syrien? Önskas en riktigt förödande kombination av båda dessa företeelser torde Somalia tjäna som ett avskräckande exempel.

Även om jag befarar att vi kanske en dag får stå här och debattera huruvida vi ska införa en minnesdag till islamismens offer handlar mitt anförande i dag alltså om kommunismens oräkneliga brott mot mänskligheten. Som framgår av betänkandet sätter övriga partier i utskottet sin tilltro till att regeringen och dess myndigheter, såsom Forum för levande historia, ska uppmärksamma dessa frågor på ett adekvat sätt. Det är i alla fall så de väljer att motivera sitt avslagsyrkande på vår reservation. Jag är emellertid inte tillnärmelsevis lika optimistisk om detta.

När det kommer till nazismens förbrytelser gör man onekligen ett förtjänstfullt arbete. Men medan ingen anständig människa skulle kalla sig för nazist har vi på den här sidan millennieskiftet haft människor i denna kammare som öppet har deklarerat sig vara kommunister. En av dem var som bekant partiledare för det parti som vår socialistiska regering brukar förlita sig på för att få genom sin politik.

Att på allvar tro att en sådan konstellation skulle göra mer än en på sin höjd halvhjärtad insats ter sig nästan lika befängt som att låta Saudiarabien utforma FN:s politik för mänskliga rättigheter eller att tillsätta en julmust-expert som samordnare mot våldsbejakande extremism. Det finns väl ingen människa som skulle kunna komma på så absurda idéer. Eller?

Det torde förmodligen bli upp till den icke-socialistiska majoriteten i denna kammare att sätta ned foten och säkerställa att de många tiotals miljoner människor som bragts om livet i kommunismens namn ges åtminstone samma uppmärksamhet som Förintelsens offer. Ett litet steg i denna riktning skulle alltså vara att besluta om en minnesdag för reflektion och sörjande. Men till och med det verkar vara för mycket begärt. Det är ynkligt.

Herr ålderspresident! Som jag inledde med att anföra känner jag mig alltså lite kluven till att en sådan här allvarlig fråga över huvud taget bereds inom ramen för ett betänkande med titeln *Allmänna helgdagar* då det tenderar att skapa lite mer positiva associationer. Men låt gå för det. Även påsken har ju en mörk och grym historia.

För att lite grann knyta an till det som jag har talat om tidigare har Sverigedemokraterna också lagt fram ett förslag om att avskaffa den dag som snarare hyllar kommunism och socialism, det vill säga första maj. Vi vill avskaffa den som helgdag och ersätta den med nästan i princip vilken annan dag som helst. Det får förstås gärna vara något med anknytning till stolta svenska traditioner. Till exempel finns förslag på den 2 december för att högtidlighålla införandet av världens första och ännu gällande tryckfrihetsförordning. Det skulle vi inte vara främmande för att stödja. Vi ser fram emot fortsatta diskussioner för att söka samförstånd i denna fråga.

Herr ålderspresident! Efter att ha hållit detta anförande i moll ska jag försöka att slå an ett durackord. Det har kommit till vår kännedom att Centerpartiet och eventuellt även regeringen har tagit sitt förnuft till fånga avseende veterandagen som allmän flaggdag, åtminstone om man får tro de uppgifter som cirkulerar i medierna. Det ser nu ut som att vi får majoritet i kammaren för att hedra våra veteraner på ett tillbörligt och lämpligt sätt, nämligen med ett hissande av den svenska flaggan.

Sverigedemokraterna är det Sverigevänliga partiet i Sveriges riksdag. Vi vill även att våra svenska helgdagar ska grundlagsfästas. I övrigt föreslår vi att användandet av nationella symboler, såsom flaggan och riksvapnet, bör användas mer i officiella sammanhang samt att *Du gamla, du fria* ska få officiell och lagfäst status som Sveriges nationalsång.

Men av beredningstekniska skäl och för tids vinnande vid voteringen yrkar vi här och nu bifall endast till reservationerna 3 och 4.

Anf. 85 ALLAN WIDMAN (L):

Herr ålderspresident! Det veteranpolitiska engagemanget sträcker sig faktiskt ännu lite längre tillbaka i tiden än vad min kollega Annicka Engblom nyss var inne på i talarstolen. Den första veteranutredningen tillsattes av Mikael Odenberg, och det är i dag ganska jämnt tio år sedan.

Många av mina socialdemokratiska kollegor i riksdagen bär ofta veterannålen, och jag har sett flera socialdemokrater framträda på veterandagen den 29 maj. Förra året var det ingen mindre än statsminister Stefan Löfven själv som höll ett mycket bra tal. Men när det kommer till de politiska besluten i kammaren och regeringen är förvånande nog engagemanget inte lika stort från den nu sittande regeringen.

Således sa man nej till den veteranlagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2011. Man sa nej till inrättande av medaljer för skadade veteraner och för veteraner som hade gjort utomordentliga insatser utomlands. Man sa nej till anhängigstöd, man sa nej till en veteranenhet i högkvarteret, man

sa nej till veteranmonument och man sa till och med nej till den nationella veterandagen.

Den andra veteranutredningen, som presenterades för några år sedan, har den nu sittande regeringen, helt i enlighet med tidigare agerande, valt att inte lägga fram några som helst förslag från. Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att veteranutredning nummer två och dess förslag ska föras fram till riksdagen, men ännu har detta inte givit någon effekt.

Den andra veteranutredningen föreslog i sitt senaste betänkande att just den 29 maj skulle bli en flaggdag för Sveriges veteraner. Detta har sedan motionerats om av Annicka Engblom, Andreas Norlén med flera, och engagemanget har varit brett.

Nu står vi här i kammaren med ett förslag om en flaggdag. Det är något som enligt min mening inte har någon som helst budgetpåverkan och inte innebär några ökade utgifter för svenska staten, men ändå väljer Socialdemokraterna och förmodligen Miljöpartiet att säga nej till detta förslag. Det gör mig mycket förundrad, herr ålderspresident.

Jag avslutar med att säga att jag hoppas att regeringen följer de tillkännagivanden som riksdagen har gjort när det gäller veteranpolitiken i sin helhet.

Och precis som Annicka Engblom framhöll: Zaida Catalán och det fruktansvärda som hände henne bör föranleda regeringen att lägga fram förslag om att också de civila veteranerna ska få samma hjälp och stöd som de militära veteranerna får i dag. Det har regeringen inte heller gjort.

Herr ålderspresident! Våra sjuksköterskor, våra biståndsarbetare och våra räddningsarbetare som befinner sig på internationella uppdrag är lika utsatta och sårbara som våra militära veteraner, och de förtjänar samma hjälp och samma stöd.

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 86 SOFIA MODIGH (KD):

Herr ålderspresident! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1.

Vi kristdemokrater betonar i vår politik att samhällen bygger på gemensamma värderingar, till exempel alla människors lika rätt och värde. Det är värderingar som måste upprätthållas och motiveras.

Att förstärka veterandagen genom att göra den till en allmän flaggdag menar vi är klokt och önskvärt. Det stärker minnet av dem som stupat och omkommit, och det påminner oss om att alla de som gör och har gjort insatser för Sverige är människor med familjer och anhöriga. Det är familjer som ibland måste oro sig för sina familjemedlemmars säkerhet och trygghet, och det är familjer som ibland till och med förlorar en familjemedlem.

I solidaritet med dem och för att hedra de personer som gör och har gjort insatser för Sverige vore en flaggdag ett steg i rätt riktning. Genom en flaggdag förstärker vi det mänskliga i en tid när dataspel och actionfilmer snarare "he-manifierar" bland annat militära insatser. En flaggdag skulle vara en påminnelse om varför veteranerna är värda att hedras.
(Applåder)

Anf. 87 VERONICA LINDHOLM (S):

Herr ålderspresident! Fram till i går eftermiddag var utskottets majoritet överens om att föreslå att riksdagen ska avslå samtliga motioner som behandlas i betänkande KU19 *Allmänna helgdagar*.

Motionsyrkandena rör frågor om veterandagen som allmän flaggdag, en riksflagga, flaggningstider, EU-flaggan, nationella symboler, allmänna helgdagar, en minnesdag tillägnad kommunismens offer, ett civilkuragepris och kebabpizzans dag.

Utskottet avstyrkte enligt praxis och efter förenklad beredning ett antal motionsyrkanden som rör samma, eller i huvudsak samma, frågor som utskottet behandlat tidigare under valperioden. I betänkandet fanns fyra reservationer från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Liberalerna och Kristdemokraterna. Det fanns också två särskilda yttranden från Sverigedemokraterna och Liberalerna.

Herr ålderspresident! Jag och allmänheten kunde sent i går eftermiddag via nyhetssajter läsa oss till att Centerpartiet hade ändrat sig i frågan rörande veterandagen, i alla fall enligt Annie Lööfs pressekreterare, och att Centerpartiet nu skulle rösta för att veterandagen den 29 maj blir officiell flaggdag.

Strax före kl. 19 i går kväll kom ett mejl som bekräftade detta. Nu i dag klockan halv tolv fick jag ett meddelande där det förtydligades att man avser att utreda möjligheten att göra veterandagen till allmän flaggdag. Det är svårt att hänga med i svängarna.

Det är problematiskt att det som nu händer förändrar utskottets hela praxis för den förenklade motionshanteringen. Nu är det mycket ovisst hur framtida praxis i liknande frågor ska hanteras i utskottet.

Det är på alla sätt och vis viktiga insatser från veteranerna. Det är inte tal om något annat. De har gjort och gör stora insatser för landet, inte minst i de fredsbevarande insatserna. Vi i S-gruppen har under denna mandatperiod lagt stor vikt vid att vi som utskott har kunnat resonera öppet kring frågor i utskottet och enas vid förhandlingsbordet. Något annat är inte värdigt ett utskott som lägger stor vikt vid att gemensamt och demokratiskt fatta förankrade beslut.

Vi vill ha därför ha en återremiss till KU så att veterandagen kan diskuteras öppet i utskottet och beredas på sedvanligt sätt, vilket inte har gjorts nu. En återremiss ger oss också möjlighet att finna en gemensam hållning efter en saklig beredning. Det tycker jag att frågan är värd.

Med detta sagt, herr ålderspresident, yrkar S-gruppen på återförvisning av betänkandet till KU.

(Applåder)

Anf. 88 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr ålderspresident! Veronica Lindholm framhåller att betänkandet inte har beretts på sedvanligt sätt. Det har det gjorts. Det har beretts på sedvanligt sätt och enligt konstens alla regler.

Att Centerpartiet har funderat ett extra varv i denna fråga hedrar dem. De står bakom veteranpolitiken, som vi genomförde från 2009, de har stått bakom den politik som har lagts fram i veteranutredningarna och nu står de också bakom förslaget att göra veterandagen till allmän flaggdag.

Jag uppfattar Veronica Lindholm så att det är proceduren som stör Socialdemokraterna snarare än frågan i sig. Vad innebär en återremiss? Ska jag tolka Veronica Lindholms propå om återremiss som att man vill göra det och hamna i något annat? Eller ska jag tolka det som, vilket jag hoppas och tror, eller åtminstone hoppas, att det innebär att även Socialdemokraterna gör en positionsförflyttning i frågan och kommer att ställa sig bakom förslaget och att de i så fall kommer över på denna sida om utvecklingen av försvarspolitikerna för första gången?

Anf. 89 VERONICA LINDHOLM (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack för frågan!

Hade utskottet diskuterat veterandagen som allmän flaggdag betydligt bredare och djupare hade Socialdemokraterna kanske kunnat ge sitt stöd vid sittande bord. Det gjordes inte. Vi delade ganska fort upp oss i ja eller nej till veterandagen, och sedan lämnade vi punkten.

Anf. 90 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag står och väntar på en fortsättning.

Jag vet inte riktigt vad Veronica Lindholm menar. Är det att det skulle ligga på förslagsställarna att ta upp diskussionen? Vi har ju haft med förslaget i betänkandeprocessen hela vägen. Vi har haft en, två, tre, fyra processer och hanteranden i utskottet. Det har varit ett, två, tre, fyra långa sammanträden, som vi ofta har i konstitutionsutskottet, för att ställa frågor och fundera över detta, som de övriga partierna har gjort. Men det räcker tydligen inte.

Jag tror att det i grunden handlar om att man har insett vidden av denna fråga och fått lite kalla fötter. Det finns all möjlighet att, i stället för att skicka tillbaka detta till utskottet, göra det enda rätta, nämligen ställa sig bakom motionen, liksom Centern, Liberalerna, Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna, klockan fyra i eftermiddag när vi trycker på knapparna.

Vi har diskuterat detta. Uppenbarligen börjar Socialdemokraterna få kalla fötter. Välkomna att trycka på nej-knappen i eftermiddag klockan fyra! Det är det enda rätta.

Anf. 91 VERONICA LINDHOLM (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag hör vad Annicka säger. Som sagt hade vi kunnat diskutera frågan djupare. Om vi får en återremiss och en majoritet för frågan i utskottet ska inte Socialdemokraterna bromsa frågan, men vi behöver diskutera den ordentligt. Det är kanske glädjande för Annicka.

(ANNICKA ENGBLOM (M): För veteranerna.)

Anf. 92 TJÄNSTGÖRANDE ÅLDERSPRESIDENTEN:

Jag får meddela att återförvisningsyrkandet kommer att avgöras vid dagens votering kl. 16.00.

Anf. 93 PER-INGVAR JOHNSSON (C):

Herr ålderspresident! Debatten i konstitutionsutskottet i vårt ärende om allmänna helgdagar har främst handlat om de motioner där det yrkas på ett

tillkännagivande från riksdagen till regeringen om att utreda möjligheten att göra veterandagen till allmän flaggdag.

Jag har i debatten lyft fram betydelsen av högtidlighållande av veterandagen, som sedan 2008 anordnas av Försvarsmakten den 29 maj varje år. Vårt land ska givetvis på olika sätt hedra personal som har deltagit och som deltar i nationella och internationella militära operationer och högtidlighålla minnet av dem som har stupat och omkommit.

Det årliga högtidlighållandet har sedan 2011 haft en statsceremoniell form med deltagande av företrädare för kungahuset, statliga myndigheter och försvarets ideella samarbetsorganisationer. De som motionerar menar att om man gör veterandagen till en allmän flaggdag skulle det bli ett sätt för dem som inte kan delta i de officiella statsceremonierna att kunna visa sin uppskattning genom att hissa sin privata flagga för Sveriges militära veteraner den 29 maj.

Som jag har sagt är det viktigt för landet att högtidlighålla våra militära veteraner. Men privat flaggning på veterandagen förutsätter inte att det är allmän flaggdag. Man kan mycket väl visa sin uppskattning och hedra våra veteraner genom att flagga på veterandagen utan att det är allmän flaggdag. Det kan till exempel ske den 29 maj i år utan att det har fattats något beslut.

Som jag uppfattar det är det inte längre så många som håller reda på de nationella flaggdagar som vi har. De som gör det är främst militärer och myndigheter. Det privata flaggandet på de allmänna flaggdagarna har tyvärr minskat i omfattning.

Möjligen kan det engagemang för att göra veterandagen till allmän flaggdag som väckts de senaste dagarna på Facebook och i min mejlbox visa att intresset för allmänna helgdagar har ökat i landet. I så fall är det bra. Jag ser gärna att det blir fler blågula flaggor runt om i landet på de allmänna flaggdagarna.

Jag har i vår debatt inom konstitutionsutskottet varit noga med att jag och Centerpartiet vill hedra och högtidlighålla våra militära veteraner. Men jag förstår att vi i den politiska debatten av en del utanför vårt utskott har blivit misstänkliggjorda för att inte vilja göra det.

Beslutet ska fattas i riksdagens votering i eftermiddag. Vi i Centerpartiet har tagit intryck av debatten. Vi vill inte skapa några missförstånd om vår inställning till att hedra de militära veteranerna. Därför kommer vi att rösta för det förslag till tillkännagivande till regeringen som finns i reservation 1. Slutklämmen lyder: "Vi anser därför att regeringen bör utreda möjligheten att göra veterandagen den 29 maj till allmän flaggdag."

Till Veronica Lindholm vill jag säga att jag värderar vårt sätt att i KU diskutera och bereda ärenden. Det hade naturligtvis varit bättre om jag hade kunnat ge ett besked om det beslut som Centergruppen senare tog, men jag hade inte detta besked då.

Herr ålderspresident! Eftersom Centerpartiets inställning i detta ärende kan komma att påverka riksdagens ställningstagande i jämförelse med förslaget från konstitutionsutskottet yrkar jag att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med reservation 1 under punkt 1 Veterandagen som allmän flaggdag.

(Applåder)

Anf. 94 ALLAN WIDMAN (L):

Herr ålderspresident! Jag avser inte att förlänga debatten. Men jag vill för god ordnings skull yrka avslag på det yrkande om återförvisning till konstitutionsutskottet som tidigare framfördes i debatten. Jag vill också framhålla att frågan om veterandagen som en allmän flaggdag har varit föremål för utredning och remissrunda.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 13 Valfrågor

Valfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU22
Valfrågor
föredrogs.

Anf. 95 JONAS MILLARD (SD):

Herr ålderspresident! Vi har nu kommit fram till konstitutionsutskottets betänkande 22 som handlar om valfrågor.

I detta betänkande har Sverigedemokraterna två reservationer som jag tänker uppehålla mig vid – reservation 2 och reservation 3, vilka jag yrkar bifall till.

Jag tänker börja med något så unikt som att tala om en reservation som vi har skrivit med anledning av en motion från Moderaterna som handlar om betydelsen av svenskt medborgarskap. Det är en motion som är under-tecknad av inte mindre än 14 moderater, inklusive två ledamöter av konstitutionsutskottet.

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att citera ett stycke ur denna motion. Motionärerna skriver bland annat:

”En viktig del i detta nya regelverk måste vara att man stegvis får ta del av samhällets sociala rättigheter, och att fulla rättigheter erhålls först då man blivit medborgare. Medborgarskap måste samtidigt tydligare förknippas med vissa villkor och inte med automatik delas ut redan efter kort tid i landet. Medborgarskapet måste helt enkelt få ett större värde än i dag och det måste bli tydligare skillnad mellan att vara medborgare och att inte vara det. Rösträtt och valbarhet i såväl riksdagsval som kommunala val bör självklart kopplas till medborgarskapet.”

Därefter räknar motionärerna i sin motion upp flera förslag till åtgärder för att stärka medborgarskapets betydelse. Det är i huvudsak samma typ av förslag som Sverigedemokraterna länge har haft.

Förslag nr 5 i motionen handlar om att koppla rösträtten och valbarheten till såväl riksdagen som kommuner till medborgarskapet. Att endast svenska medborgare ska få rösta och ställa upp i val i Sverige ser vi från Sverigedemokraterna – och även de 14 moderaterna som faktiskt har skrivit under motionen – som en självklarhet.

Herr ålderspresident! Tyvärr har det moderata partiet valt att inte stå upp för sina partikamraters motion, vilket vi sverigedemokrater med denna reservation alltså väljer att göra.

Reservation 3 handlar om gemensamma valsedlar och stärkt valhemlighet.

Vid varje val förekommer någon form av valfusk. Ett av de vanligaste är sannolikt att valsedlar försvinner från vallokalerna. Individer som inte respekterar demokratin drar sig ofta inte för att helt enkelt kasta valsedlarna från ett parti som de inte tycker om.

Ett annat relativt vanligt förekommande problem är att ett partis valsedlar placeras över ett annat partis valsedlar. Det medför att den som av vana plockar med sig en valsedel från samtliga partier in i valbåset riskerar att stå där utan en valsedel från det parti som man hade tänkt att rösta på.

Genom ett system med gemensamma valsedlar, åtminstone för riksdagspartierna, skulle denna typ av fusk helt upphöra. Det skulle också förstärka valhemligheten, eftersom det skulle vara omöjligt att lista ut vilket parti som en person röstar på utifrån att man sneglar på vilken valsedel vederbörande tar med sig in i valbåset.

Problemet med att människor blir eller känner sig övervakade när de ska ta valsedlar i vallokalerna har också uppmärksamats av Valmyndigheten, som menar att problemet växer med tiden. Detta tyder på att den möjlighet som i dag finns att använda blanka valsedlar och skriva partinamnet på inte är tillräcklig.

Frågan om hur Sverige kan förstärka valhemligheten har utretts. Tyvärr har utredaren kommit fram till att ett system där valsedlarna placeras direkt i båsen skulle vara en bättre modell än dagens då de ofta står framme i vallokalen.

Skulle en sådan lösning bli verklighet kommer det sannolikt att leda till att ännu fler valsedlar försvinner, då man till skillnad från i dag skulle kunna ta valsedlarna helt utan insyn och således med minimal risk att bli upptäckt.

Med undantag för oss sverigedemokrater ställer sig dock samtliga andra partier kritiska till att ersätta dagens system med separata valsedlar för varje parti med ett system med en gemensam valsedel.

De skäl som anges är kortfattade. Man hänvisar till den utredning som jag nyss nämnde – en utredning som inte ens verkar ha övervägt gemensamma valsedlar som alternativ utan i stället kommer med förslag som snarare riskerar att kraftigt försämra valhemligheten.

Herr ålderspresident! I vår grundlag står det skrivet att riksdagen utses genom fria, hemliga och direkta val. Sverigedemokraterna tycker att det är hög tid att vi nu också försöker leva upp till det.

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson (SD).

Anf. 96 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr ålderspresident! Vi behandlar alltså ett motionsbetänkande som gäller olika valfrågor. Det är glädjande att de allra flesta partier här vill öka möjligheterna att rösta och vill se att fler människor kan delta i den demokratiska processen. Det är mycket bra. En fungerande demokrati förutsätter att alla faktiskt upplever att de kan göra sin röst hörd.

I Regeringskansliet bereds nu Demokratiutredningens betänkande *Låt fler forma framtiden!* I inledningen till betänkandet står det bland annat: ”Socioekonomiskt svaga grupper röstar i mindre utsträckning och har mindre politiskt inflytande än grupper som också i andra sammanhang är

starka. Det är inte en tillfredsställande situation.” Det fortsätter: ”Faktiska klassklyftor, etniskt och utbildningsmässigt utanförskap och bostadssegregation har skapat en situation där de som skulle ha störst behov av politiskt genererade åtgärder har svårast att komma in i politiska församlingar. Inte minst för dessa grupper behövs nya vägar in i politiken.”

Utredningen är under beredning i Regeringskansliet. Det finns flera förslag i utredningen. Bland annat finns förslag om villkoren för förtroendevalda i kommunerna, förslag som rör möjligheten att påverka den politiska beslutsprocessen mellan valen på nationell nivå och förslag om medborgardialogen lokalt. Det förs också resonemang om partiernas ansvar för att bredda representationen, behovet av att förbättra möjligheterna för utlandssvenskar lyfts fram, och det finns förslag om att genomföra försök med rösträtt från 16 år till kommunfullmäktige i en del kommuner.

Ett högt valdeltagande är viktigt för det demokratiska systemet. Det är också bra att utskottet är enigt om att vi behöver öka valdeltagandet. Ett enigt utskott ställer sig bakom att just frågan om att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar ska beredas speciellt. Det finns ett gemensamt tillkännagivande vad gäller att regeringen ska titta på den frågan. I övrigt vad gäller Demokratiutredningens förslag hänvisar man till att man inte vill föregripa beredningen i Regeringskansliet.

Det är beklagligt att när det gäller det förslag som handlar om att faktiskt skapa goda vanor och se till att unga människor engagerar sig säger man att man inte ska föregripa. Förslaget om att införa försök i en del kommuner med rösträtt från 16 år till kommunfullmäktige är ett förslag som skulle ge möjlighet för skolan att påverka för de grupper som står absolut längst ifrån ett deltagande i demokratin och se till att de får bättre förutsättningar.

Precis som utredningen säger påverkar klassklyftor, etniskt och utbildningsmässigt utanförskap och bostadssegregation väldigt mycket möjligheten att delta i demokratin. Att då genomföra försök där man från 16 år kan delta i val vore väldigt bra för att skapa en vana att göra det. Nu skulle inte det betyda att alla 16-åringar får vara med och rösta, utan det är val vart fjärde år. Snittåldern skulle bli 18 år för första gången man röstar. Som det är i dag är det 20 år.

När man har valkampanjer på skolorna och det arbetas på gymnasiet i samband med valen är det väldigt många där som inte är berörda av att det snart är ett val. Möjligheterna att lägga en god grund ökar förstås ju fler av dem som går på gymnasiet som också har möjlighet att rösta. Därför vore det väldigt bra med försök i kommuner. Det finns erfarenheter från andra länder där det fungerar väldigt bra. Vår uppfattning är vi bör genomföra försök även i Sverige. Därför yrkar jag för Vänsterpartiets del bifall till reservation nr 1.

Anf. 97 HANS EKSTRÖM (S):

Herr ålderspresident! Konstitutionsutskottet avstyrker förslaget om sänkt rösträttsålder till 16 år. Argumenten för och emot sänkt rösträttsålder är värda att betänka. Bland argumenten för en sänkt rösträttsålder märks till exempel att ett tidigt grundlagt beteende leder till ett fortsatt högt valdeltagande. Å andra sidan vet man att valdeltagandet bland förstagångsväljare är lägre, och därför skulle antagligen valdeltagandet sjunka på totalen.

Frågeställningen är alltså komplicerad och kräver enligt oss en grundlig utredning. Ett högt valdeltagande är viktigt bland alla grupper. Valdeltagandet bör därför uppmuntras i grupper med lägre valdeltagande. Det gäller till exempel människor med utländsk bakgrund, socialt utsatta personer eller medborgare bosatta i utlandet. Särskilda åtgärder krävs för att sänka trösklarna för dessa grupper. Därför ställer vi oss positiva till ett tillkännagivande till regeringen om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar.

Det är naturligtvis så att vi inte utan viss ironi kan låta bli att se att motionen baseras på kritik mot hur valet 2014 organiserats av utlandsmyndigheterna. Utrikesminister och ansvarigt statsråd var då som bekant moderaten Carl Bildt. Men vi värdesätter naturligtvis självkritiken och yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 98 PATRICK RESLOW (M):

Herr ålderspresident! Betänkandet behandlar 38 motioner på det aktuella området. Jag kommer uteslutande att upprätthålla mig vid punkt 5 om ökat valdeltagande för utlandssvenskar.

Regler för utlandssvenskars rösträtt infördes redan 1968. Sedan 1998 har alla svenska medborgare som någon gång varit folkbokförda i Sverige rätt att rösta. De som varit skrivna i Sverige vid något tillfälle de senaste tio åren tas dessutom automatiskt upp i röstlängden. Efter de tio åren krävs det däremot någonting aktivt, nämligen en anmälan som dessutom ska ske vart tionde år för att stå kvar i denna röstlängd.

Enligt organisationen Svenskar i Världen finns det i dag ca 660 000 svenskar bosatta utomlands. Det är rimligt att tänka sig att denna siffra kommer att öka med tiden, inte minst mot bakgrund av att den yngre generationen i högre grad studerar eller arbetar i ett annat land. Utvecklingen på arbetsmarknaden – som blir tajtare och inte känner av nationella gränser på samma sätt – talar också för en sådan utveckling.

Vid valet 2015 fanns 161 269 personer upptagna i den här röstlängden. Det är alltså en liten andel av alla utlandssvenskar som är upptagna. Det kan bero på personens ålder eller det faktum att personen i fråga bott utomlands en längre tid än tio år och inte anmält sig för att stå kvar i röstlängden.

Demokratiutredningen påpekade, som vi precis hörde, att valdeltagandet bland utlandssvenskar är lågt. I de senaste valen har så få som knappt en tredjedel av utlandssvenskarna valt att rösta. Vid valet 2014 röstade ca 35 600 av dem som fanns upptagna i röstlängden. Det motsvarar ungefär 22 procent. Det kan förstås finnas många skäl till det. Men om det beror på hinder som vi som lagstiftare kan påverka måste vi förbättra förutsättningarna för att rösta.

Just därför lade vi moderater fram ett förslag om åtgärder för att förbättra valdeltagandet bland utlandssvenskar. Det är glädjande att ett enigt konstitutionsutskott slutligen valde att ställa sig bakom detta.

Vad är det då vi föreslår? För det första vill vi i likhet med vad Demokratiutredningen föreslog titta lite grann på öppettiderna på svenska utlandsmyndigheter och konsulat. Om öppettiderna inte är i linje med de önskemål och förutsättningar som finns bland dem som ska rösta kommer det också att få en omedelbar effekt på valdeltagandet.

Om ett röstmottagningsställe är öppet varannan lördag, varannan söndag eller kanske på förmiddagar och det krävs att man tar ledigt från jobbet kommer valdeltagandet att vara lågt. Vi måste underlätta så att ambassader och honorära konsulat är öppna när behovet finns. Detta är en sak som man lätt skulle kunna åtgärda till 2018. Det fungerar bra på många ställen, men det finns förbättringsåtgärder att vidta på andra.

Det finns en RUT-rapport som genomfördes 2015 där man tittade på tiderna för röstmottagning vid tolv utlandsmyndigheter på olika platser i världen. Där såg man att det fanns brister som vi tycker att man måste åtgärda.

För det andra handlar det om vilken information som skickas ut. Det är klart att det skickas ut information, men allting kan bli bättre. Finns det frågeställningar om var man ska rösta, när man ska rösta och hur man ska rösta är det saker som lätt skulle kunna åtgärdas.

Vi förutsätter att det inför 2018 sker en ännu kraftigare informationsinsats från Valmyndigheten och berörda utlandsmyndigheter för att åstadkomma att fler utlandssvenskar går till vallokalen och röstar. Syftet och målsättningen måste vara att det är prioriterat att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar.

För det tredje vill vi se över reglerna för brevröstning. I dag är det inte möjligt för en utlandssvensk som är på besök i Sverige att posta sin röst här. Därför krävs bättre information om vilka regler som gäller för just brevröstning, så att man inte åker iväg till Sverige utan att först veta vad det är som gäller. Det finns också ett behov av att informera om vad som krävs – om man behöver ett dublettröstkort och liknande. Man ska se till att informationen når ut till utlandssvenskarna.

Vi tycker att detta är ganska lätta saker att åtgärda och underlätta. Det kräver egentligen inte något större arbete utöver en samlad informationsinsats och att man tar itu med hur brevröstningen ska kunna effektiviseras.

Det är givetvis glädjande att utskottet är enigt i sitt ställningstagande, men även om dessa åtgärder vidtas redan inför valet 2018 krävs det, i alla fall enligt min uppfattning, större reformer än så när det gäller valen därefter – om vi blickar fram mot 2022 och 2026.

Det är bra att man ändrar öppettiderna för röstning, men det kan fortfarande vara problem för den utlandssvensk som bor långt ifrån röstningsstället och som har svårt att ta sig dit även om det är öppet under fler helger eller efter kl. 17 och kl. 18. Det krävs kanske någonting helt annat.

I takt med att samhället blir alltmer digitaliserat tycker i alla fall jag att man någon gång inom en snar framtid måste aktualisera frågan om e-röstning. Men det kräver givetvis noggranna avvägningar och överväganden.

Herr ålderspresident! Jag yrkar således bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 99 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr ålderspresident! Vi behandlar nu KU22 *Valfrågor*. Det är ett motionsbetänkande med 38 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Där behandlas många intressanta frågor, bland annat försöksverksamhet med rösträtt från 16 år, valobservatörer, valbarheten, valhemligheten och valsedlarna samt valdeltagande för utlandssvenskar. Under processen

har vi i utskottet fått intressant information från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, som har berättat om det arbete med informationssäkerhet och informationspåverkan som de håller på med inför valen 2018.

Motionerna reser intressanta frågor om demokrati och demokratins utveckling. När det gäller frågan om rösträtt från 16 år fanns det, som flera här redan har varit inne på, med ett förslag i Demokratiutredningens betänkande om just en försöksverksamhet med rösträtt från 16 år. Demokratiutredaren pekade på de försök som har gjorts i andra länder och som tydde på att om man får rösta för första gången när man bor hemma är det troligare att man sedan i en framtid, när man har flyttat hemifrån, fortsätter att rösta.

Jag har personligen sett hur det blev för ett av mina barn, som är född den 23 september. Hon hann nästan bli 22 år innan hon fick rösta för första gången. Hon hade då hunnit med att jobba, att studera, att flytta hemifrån och att bo utomlands. Men hon fick alltså vänta så länge med att rösta. Jag kan verkligen känna att detta vore bra på så många sätt. 16-åringar får ju också rösta i kyrkovalet. Jag kan alltså med emfas hålla med om att det finns goda argument för att driva på ett sådant försök.

Samtidigt är inte utredningens förslag fulländat. Det finns många remissvar som är intressanta att ta in. Det handlar om hur ett sådant här försök ska utvärderas. Hur ska man kunna förklara att det är vissa 16-åringar som får lov att rösta men inte andra i andra kommuner? Jag vet att regeringen verkligen brottas med många av dessa frågor. Därför tycker jag att det är bra att regeringen får ha den här tiden på sig att bereda frågorna så att man inte gör någonting förhastat.

Ett problem som varit uppmärksammat under en längre tid är den internationella kritik som har gällt svårigheten att ha valhemlighet när man måste plocka valsedlarna offentligt. Vi har ju haft en sådan ordning länge, och många har valt att ta med sig valsedlar hemifrån till vallokalen eller att ta en röstsedel från varje parti med sig in i båset. Det är ett system som inte har varit helt perfekt. Till nästa val kommer man i stället att få ha valsedlar inne i båset. Förhoppningsvis kommer detta att vara ett bra sätt att skydda valhemligheten, men även detta kommer att få utvärderas.

Till sist ska jag kommentera utskottets förslag till tillkännagivande. Vi står helt bakom förslaget om bland annat utökade öppettider och bättre information på ambassader för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar. Jag upplever att detta är en fråga som blir viktigare och viktigare i takt med att allt fler unga väljer att studera utomlands och att allt fler svenskar överlag väljer att arbeta eller vistas längre tid utomlands av olika anledningar.

Det är otroligt många ambassader som tar ett stort ansvar när det gäller de här frågorna. Jag har själv deltagit i en valdebatt som ambassaden i London anordnade för att uppmärksamma valdeltagandet och få fler att rösta. Jag vet att många partier väljer att ha sina egna partiorganisationer i olika kommuner utomlands där det finns många utlandssvenskar. Det är bra. Här kommer vi att gemensamt, både partiorganisationerna och ambassaderna, behöva göra mycket mer. Jag tycker dock att förslaget till tillkännagivande är ett steg i rätt riktning.

Det är viktigt att demokratin utvecklas, och det är viktigt att fler kan känna tillit till institutioner och offentlighet. Det motionsbetänkande vi behandlar i dag är ett steg i rätt riktning.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Valfrågor

Anf. 100 JONAS MILLARD (SD) replik:

Herr ålderspresident! Agneta Börjesson från Miljöpartiet nämnde lite grann om vår motion när det gäller gemensamma valsedlar. Hon talar om systemet med valsedlar och den utredning som nu har kommit fram till att man ska lägga valsedlarna samlade direkt i röstbåsen.

När jag läser utskottets betänkande försöker jag förstå argumentationslinjen gentemot vår motion. Man framhåller att det skulle vara ett bättre alternativ att samtliga valsedlar ligger dolt. Det medför vissa andra bekymmer, bland annat det som jag lyfte fram i mitt anförande om att det finns en ökad risk för att man i större utsträckning än tidigare stjäl valsedlar och att valsedlar försvinner.

Jag skulle gärna vilja ge Agneta Börjesson en chans att utveckla sitt resonemang kring detta och hur hon resonerar om vår motion.

Anf. 101 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jonas Millard lyfter en stor fråga. Det finns andra länder som har den här typen av valsedlar, men att införa samma system i Sverige är inte helt enkelt och skulle nog kräva en betydligt större utredning än den som behövde tillsättas så snabbt för att garantera valhemligheten till nästa val.

Det handlar om vilka partier som ska få lov att finnas med på den listan. Ska det bara vara de som sitter i riksdagen nu, eller ska det vara de partier som har uppnått ett visst procenttal? Det finns en rad olika frågor som en sådan utredning skulle behöva belysa, och det är ju ingenting som har gjorts. Jag tycker att det skulle vara väldigt förhastat om vi i utskottet nu skulle lyfta den typen av frågor.

Anf. 102 JONAS MILLARD (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Agneta Börjesson, för svaret! Jag finner att du ändå inte helt avfärdar idén om att i framtiden titta på frågan om gemensamma valsedlar. Precis som Agneta Börjesson säger har man det här systemet i andra länder. Jag vill minnas att man i Danmark har haft det sedan åtminstone 2002, och det fungerar uppenbarligen.

Jag har personligen mycket svårt att se någon som helst nackdelar med att alla partier helt enkelt har en valsedel som man delar på, eftersom det då blir omöjligt att kasta eller stjåla valsedlar samtidigt som valhemligheten garanteras eftersom det inte går att spåra vem någon röstar på när man tar med sig *en* valsedel för alla partier in i valbåset.

Det är ett system som jag tycker är en betydligt större garant för valhemligheten än det förslag som nu ligger på bordet och som för tillfället bereds i Regeringskansliet, som jag förstår det som. Huruvida det blir så till nästa val att man har valsedlarna i valbåsen är väl ännu inte helt klart, men eftersom jag ändå tolkar Agneta Börjessons svar som att hon inte helt avfärdar idén skulle jag vilja ställa en slutfråga. Den är om Agneta Börjesson kan tänka sig att åtminstone utreda frågan om gemensamma valsedlar.

Jag skulle gärna se att man tittar på det redan i den utredning som nu har presenterats, men skulle Agneta Börjesson vara beredd att utreda frågan?

Anf. 103 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan se fler svårigheter än förenkladen med att göra en sådan typ av valsedel i Sverige, så jag är inte i dag beredd att säga att jag skulle vilja utreda någonting sådant. Men jag utesluter inte att saker och ting kan förändras i framtiden.

Anf. 104 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr ålderspresident! Konstitutionsutskottets betänkande är grundat på 28 motioner om valfrågor. Som en del i beredningen har konstitutionsutskottet bjudit in Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Vi fick i konstitutionsutskottet den 21 mars information av MSB om myndighetens arbete med frågor om informationssäkerhet och informationspåverkan inför valen 2018. Det var viktig och intressant information.

Flera motioner i det här betänkandet berör frågor om valhemlighet och valsedlar. Det är frågor som nyligen utretts av 2015 års vallagsutredning. Jag har själv varit aktiv i kritiken när det gäller hur det fungerar i vallokaler. Jag har också deltagit i utredningsarbetet kring detta. Min bedömning är att det kan behövas fler valförrättare i lokalerna för att kunna hålla den ordning som behövs för att se till att valhemligheten kan upprätthållas och att valsedlarna kan tillhandahållas de väljande på ett bra sätt.

Konstitutionsutskottet vill inte föregripa regeringens beredning av Vallagsutredningens förslag. Vi räknar med att Vallagsutredningens förslag ska kunna beredas av regeringen och beslutas av riksdagen så att de kan gälla före valen 2018.

I en kommittémotion av Andreas Norlén med flera yrkas om tillkännagivanden om utökade öppettider för röstning på svenska ambassader, om förbättrad information till utlandssvenskar om reglerna för att få rösta, om att ett högt valdeltagande bland utlandssvenskar ska vara en högt prioriterad uppgift för utlandsmyndigheterna och dessutom om att brevröstning från Sverige ska bli möjlig.

Under beredningen har konstitutionsutskottet enhälligt kommit fram till att ställa sig bakom yrkandena i denna motion som ett tillkännagivande till regeringen. Jag välkomnar det. Det bör vara en grund för att regeringen genom UD och Valmyndigheten snarast förbereder dessa förbättringar för utlandssvenskarnas möjligheter att rösta i nästa års val.

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 105 SOFIA MODIGH (KD):

Herr ålderspresident! Det här är ett intressant betänkande om valfrågor. När det gäller punkt 5 föreslår utskottet ett tillkännagivande om åtgärder för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar. Det är mycket glädjande eftersom valdeltagandet bland utlandssvenskar är lågt. Ökad tillgänglighet skulle sannolikt leda till ett högre valdeltagande, och tillgängligheten bör därför förbättras inför kommande val.

Det känns onödigt att upprepa en hel del av de argument som Patrick Reslow från Moderaterna förde fram, så jag nöjer mig därför med att berätta att Kristdemokraterna tillstyrker utskottets förslag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

Prot. 2016/17:88

29 mars

Valfrågor

§ 14 Mervärdesskatt

Mervärdesskatt

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU25

Mervärdesskatt

föredrogs.

Anf. 106 PER ÅSLING (C):

Herr ålderspresident! Vi har nu att diskutera SkU25 *Mervärdesskatt*. Det är ett betänkande som har bäring på de motioner som lämnades under den allmänna motionstiden föregående höst. Momsfrågan står på agendan. Det är en stor fråga där vi ska förhålla oss dels till EU:s gemensamma momsdirektiv, dels till den svenska lagstiftningen.

Momsfrågan präglas av en rad olika lagstiftningar och tillämpningar som ibland kan upplevas som motsägelsefulla. Riksdagen har vid flera tillfällen uttryckt att skattereformen från 1990-talet ska förändras, och en rad förändringar har också gjorts just på momsområdet. Det här har skapat någon form av lapptäcke, skulle man kunna säga, när det gäller momsområdesfrågan.

Vi kan se i olika undersökningar att momsen tyvärr hamnar högt på företagens lista över rangordnade administrativa problem och bördor. Förenklas företagets vardag kan fler företag startas och fler jobb skapas, vilket i förlängningen också stärker välfärden.

I en tid där skattebaser blir mer och mer rörliga och där det blir svårare att hitta robusta och effektiva skatter kommer mervärdesskatten att utgöra en allt viktigare skattebas.

För Centerpartiet är det viktigt att vi kan utvidga förenklingsarbetet inom momsområdet. Därför är det angeläget att vi får en utredning på plats som syftar till att behålla och utvidga möjligheterna för fler enskilda företagare att redovisa sin moms årsvis. Dagens system måste utvidgas till att omfatta även mindre företag med gränsöverskridande handel.

Herr ålderspresident! Min bild är att den svenska skatteviljan är hög. Väljarna har gett oss ett förtroende som lagstiftare. Det är också vår skyldighet att se till att det är lätt att betala skatt. Det är dock mycket viktigt att skattesystemet uppfattas som legitimt och rättvist. Olika momssatser för snarlika varor och tjänster ger upphov till gråzoner, vilket leder till att skattesystemet uppfattas som godtyckligt och orättvist.

Skillnader i mervärdesskattenivåer är inte och har inte alltid varit logiskt motiverade. Momsnivån vid till exempel en musikkonsert där publiken enbart lyssnar till musiken är 6 procent. Så snart åhörarna utöver lyssnandet vill röra sig till musiken är moms nivån 25 procent. Ett annat exempel är när Alliansen på Centerpartiets initiativ införde samma momssats på

maten vid restaurangbesöket som i matvaruaffären. Det är bara att konstatera att det går att göra skillnad och göra rätt – det hänger på viljan.

Med detta sagt kan jag konstatera att momsen för biobesök höjdes vid årsskiftet, från 6 till 25 procent. Regeringens politik innebär därmed en ökad kostnad för biobesökare på omkring 240 miljoner kronor. Det slår hårt mot mindre biografer, företrädesvis på landsbygden. Detta är oacceptabelt.

Herr ålderspresident! Det sker stora och snabba förändringar inom medieområdet. Den digitala utvecklingen har många fördelar, men medi världen har drabbats. Det har inneburit att annonspengar har flyttat till andra ställen på internet. Nu krävs snabba åtgärder för att säkra tillgången till en professionell lokal journalistik. Reklamskatten, som enbart gäller annonser i tryckta kommersiella medier, behöver avskaffas så att skatten på tryckta och digitala medier likställs. Denna likabehandling av medier måste också gälla momsen.

Herr ålderspresident! De olika skattesatserna får reella konsekvenser för de företag som ska betala in skatterna och behöver administrera de olika skattesatserna. Svenska företag uppger att administration av olika skattesatser utgör stora hinder. De differentierade momssatserna utgör problem för företag, särskilt för de allra minsta. Ett genomsnittligt svenskt företag lägger 120 timmar varje år på att administrera skatter. Det är olyckligt att så mycket tid tas från företagets kärnverksamhet.

Transparens, enkelhet, effektivitet och förutsägbarhet måste vara ledord i skattesystemet. Det ska vara enkelt att betala skatt, och det ska stå klart vilka skatter som gäller på varor och tjänster. Administration av skatter ska inte hindra företag från att ägna sig åt sin kärnverksamhet. Mot den bakgrunden är det positivt att skatteutskottet i mångt och mycket har haft en samstämmig syn i dessa frågor.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till Centerns reservation nr 2. Jag backar givetvis upp alla Alliansens reservationer; talare efter mig kommer att yrka bifall till dessa.

Anf. 107 OLLE FELTEN (SD):

Herr ålderspresident! Jag börjar med att yrka bifall till vår reservation nr 1.

Mervärdesskatt eller moms, som vi vant oss att kalla denna skatteform, är en skatt på konsumtion, som betalas av den slutliga konsumenten av en vara eller en tjänst. Totalt beräknas mervärdesskatten inbringa ca 414 miljarder kronor till statskassan i år. Den är därmed statens näst största inkomstkälla efter arbetsgivaravgifterna, som inbringar ca 542 miljarder. Av statens totala skatteintäkter 2017 utgör mervärdesskatten således ca 33 procent om man räknar med avgifterna till ålderspensionssystemet, annars 41 procent.

Att mervärdesskatten är en mycket viktig källa för staten är därmed ställt utom varje tvivel. I det ljuset är det också viktigt att konstatera att vi inte själva råder över alla delar av vårt eget system för mervärdesskatt. EU reglerar medlemsländernas hantering av mervärdesskatt genom det så kallade mervärdesskattedirektivet. Syftet är att harmonisera skattebasen för mervärdesskatt i unionen för att skapa ett enhetligt förfarande och därigenom minska incitamenten för att felaktigheter uppstår avseende mervärdesskatt vid handel inom EU.

Mervärdesskattedirektivet reglerar hur mervärdesskatt får användas. Det är implementerat i svensk lag genom mervärdesskattelagen. Nivåerna på skattesatserna för mervärdesskatt avgörs dock av varje medlemsland. Det pågår just nu en översyn av mervärdesskattelagen för att förtydliga den och säkerställa att den följer EU:s direktiv.

Herr ålderspresident! Man kan alltså konstatera att Sverige, liksom övriga medlemsländer, inte råder över hur vi använder olika momssatser för olika verksamheter. Förutom att detta bakbinder Sveriges förmåga att besluta över sin egen beskattning ger det en hel del absurda effekter. Denna situation, tillsammans med många andra tendenser inom EU-byråkratin, utgör ett presumtivt hot mot vår nationella suveränitet.

EU har däremot en roll att fylla på detta område när det gäller att föreslå åtgärder för att minska bedrägerier på momsområdet. I det stycket pågår det ett arbete inom EU, och det är bra.

Herr ålderspresident! I betänkandet med riksdagsårets motioner om mervärdesskatt speglas dessa förutsättningar och effekter. Totalt har 34 motioner lämnats in avseende olika momsfrågor. Sverigedemokraterna svarar för 7 av dessa.

Många motioner berör samma eller likartade problem, och den vanligaste frågan handlar om våra möjligheter att åstadkomma jämlika villkor för moms inom turistnäringarna och på kulturområdet. Här handlar det om att Sverige inte har rätt att välja att sätta samma låga moms på till exempel tryckta böcker och e-böcker, eller att vi inte får ha samma låga moms på hyra av kajplatser i en gästhamn som för husvagnar på en camping. Men även andra frågor inom momsområdet berörs.

Våra motioner på mervärdesskatteområdet behandlar många viktiga aspekter. I utskottsarbetet har vi dock valt att koncentrera oss på vår kommittémotion om turismen och besöksnäringen, som är en mycket viktig utvecklingsbransch med stor potential att skapa väldigt många nya arbetstillfällen i Sverige.

Besöksnäringarna är redan väldigt viktiga för vårt land och ger många människor deras dagliga försörjning. Man levererar också betydande belopp till den svenska statskassan, inte minst genom att locka utländska turister till landet och därigenom starkt bidra till en positiv tjänstebalans. Vår natur skapar unika förutsättningar för naturturism, som inte minst utomlands betraktas som mycket intressant.

Intresset för Sverige är relativt stort i omvärlden. Enligt World Economic Forum har dock Sveriges attraktionskraft utomlands halkat ned från femte plats 2011 till plats nr 23 av ca 150 jämförda länder 2016.

Vi måste därför agera för att bygga de förutsättningar som gör att vår turistnäring kan utvecklas utan krångliga och ologiska skatteregler. Branschorganisationerna tror på Sverige, och i den nationella strategin för svensk besöksnäring har man satt upp som mål att till 2020 ha en omsättning på 500 miljarder kronor.

Intresset utomlands finns, den egna tilltron till framtiden finns och från Sverigedemokraternas håll agerar vi för att säkra den politiska viljan här i Sveriges riksdag. Momsfrågan är en del av det arbetet.

Herr ålderspresident! Vår reservation handlar om ett antal mycket ologiska situationer med differentierade momssatser som skapar onödiga skillnader i kostnader mellan olika varianter på likartade verksamheter. De skapar därmed en osund konkurrens.

Skillnaderna missgynnar bland annat småskalig natur- och kulturturism, vilken främst återfinns på landsbygden. Dagens system är krångligt och byråkratiskt och missgynnar de mest arbetsintensiva delarna av dessa branscher.

Några exempel på de begränsande och skadliga skillnader i moms-satser som vi adresserar i vår reservation är:

1. När man besöker en djurpark betalar man 6 procent i moms på inköpet av entrébiljetten, men man får betala hela 25 procent moms om man besöker en viltafari eller åker på en guidad paddeltur.
2. Vid ett besök på ett museum betalar man 6 procent i moms för inträdesbiljetten, men 25 procent om man går på en historisk stadsvandring med guide.
3. När man köper en vanlig tryckt bok betalar man 6 procent i moms, men om man väljer att lyssna på samma alster i form av en e-bok är moms-satsen 25 procent.
4. Musik utan tillgång till dansgolv – som Per Åsling var inne på – belastas med 6 procent i moms medan musik med dansgolv belastas med 25 procent.

Herr ålderspresident! Det här är absurditeter som inte borde finnas i ett skattesystem. Så kan vi inte ha det i Sverige, enligt vår mening. Vi måste se till att verksamheter av likartad karaktär beskattas lika, oavsett om man är ute eller inne, dansar eller bara lyssnar på musik eller om man läser en bok med texten tryckt på papper eller tillgodogör sig den i elektronisk form.

Sverigedemokraterna anser att det är hög tid att göra en översyn av dessa gränsdragningsproblem. En översyn av moms-satser pågår förvisso i EU:s regi, men givet att detta kan ta lång tid är det motiverat att skyndsamt göra en nationell översyn.

Anf. 108 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr ålderspresident! Låt mig börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 3 som handlar om att moms-satsen måste sänkas på e-böcker till 6 procent. Regeringens ambitioner är goda, men det går alldeles för långsamt och ambitioner räcker inte. Det krävs kraftfull handling från regeringens sida för att sätta press i EU.

Jag tror att vi alla möter människor i vår omgivning som säger sig vara ointresserade av politik, eller i varje fall inte lika intresserade som vi. Det kan vara argument som: Det rör inte mig och mitt liv. Man har mycket med barn, jobb, skola. Man kan tycka att det är för komplicerat och tekniskt och att politiker ofta pratar ett språk som går över vanliga människors huvuden. Man kan tycka att alla politiker är banditer, och visst finns det en och annan bandit också bland politikerna, men de flesta av oss är hederliga och sjysta och vill göra Sverige bättre.

Mervärdesskatten, moms-satsen, gör det inte direkt enklare för människor att intressera sig för politik. Den kan uppfattas som komplicerad, men är i grund och botten någonting som borde vara väldigt viktigt för människor att intressera sig för.

Momsen styr vad mjölken och maten kostar och vad det kostar att äta på restaurang. Momsen styr vem som betalar mer eller mindre i relation till sin inkomst för olika nödvändigheter för att överleva. Momsen styr också vad vi har råd med i vår gemensamma välfärdssektor.

Enligt budgeten för 2016 står momsen för närmare 380 miljarder kronor och över 20 procent av samhällets totala skatteinkomster. Det är nästan dubbelt så mycket som inkomsterna av skatt på kapital.

Ekonomer älskar momsen. De tycker att momsen är stabil, den betalas av alla, den ger stora intäkter till staten och den kan inte flyttas. Det är bra att det blir intäkter till staten att finansiera välfärden med.

Men det är klart att det också finns problem med momsen. Den är inte omfördelande och inte utjämnande. Den leder inte till ökad jämlikhet. Den slår hårdare mot människor med låga inkomster än mot människor med höga inkomster. Momsens betydelse är viktigare nu än innan de gigantiska sänkningar av inkomstskatterna som genomfördes under de borgerliga åren. Momsen slår också, som sagt, hårdast mot dem med tunnast plånbok.

Vi tar ut moms och andra skatter för att betala för allt som vi tycker är viktigt. Vi vill ha bra skolor, och vi vill att lärarna ska få mer betalt. Vi vill ha bra sjukvård, och vi vill att sjuksköterskorna ska få högre löner. Vi vill ha fina vägar. Vi vill att polisen ska komma när vi ringer, och vi vill att polisen ska tjäna tillräckligt bra.

När vi pratar om skatter måste vi prata om just detta och om relationen mellan skatteintäkter och vad vi kan få för dem. Vem gynnas, och vem missgynnas? Vems liv förenklas, och vems liv försvåras? Varför står just den här procentsatsen här och inte där? Vem får betala för allt det som vi vill ha?

Jag vill i sammanhanget säga några ord om Nordea – för ni har säkert inte missat den senaste skandalen – och den alltmer gynnade banksektorn. Även när det gäller momsen är banksektorn gynnad.

Finansiella aktiviteter och finansiella tjänster är momsbefriade, och det finns beräkningar som säger att det gynnar banksektorn med upp till 19 miljarder, enligt Torbjörn Hållö. Det är samma banker som slår vinstrekord på vinstrekord och har jättelika utdelningar. Det är samma banker som gynnas av den implicita garantin som gör att de kan ta billigare lån på marknaden. Värdet av detta är enligt Riksbanken upp till 26 miljarder per år. Bankerna gynnas av de återkommande bolagsskattesänkningar som vi har sett i Sverige.

En vinnare i systemet är alltså bankerna och Nordea därför att vi inte har kunnat momsbelägga finansiella tjänster. Vem tjänar på det? Vem drar in storkovan? Och vem får stå för fiolerna och betala för att bankerna inte betalar?

Jag brukar säga till dem som finns i min omgivning att det är det här som är politik. Det är det här som vi måste bestämma, och det är därför många fler av dem jag känner i grund och botten är intresserade av politik och pratar om politik hela tiden. Detta är sådant många pratar om vid frukostbordet, när de är ute och dricker öl eller när de hämtar sina barn på förskolan.

Som vänsterpartist kan jag lova alla dem som säger sig inte vara intresserade av politik att vi kämpar för att skatterna på kapital och fastigheter ökar och blir progressiva, så att också de med goda inkomster får vara med och betala.

Vi kämpar för att de stora företagen som med skatteplanering smiter undan skatten ska få betala mer.

Vi kämpar för att också de med höga inkomster ska bidra och bidra mer till vår gemensamma välfärd än de med låg inkomst eller ingen inkomst alls.

Vi kämpar för att hitta vägar för att de med låg inkomst ska få behålla mer i plånboken och så att också de kan få ett friare liv.

Vi kämpar för att Nordea ska betala en högre resolutionsavgift för att säkra den finansiella stabiliteten, som det heter på ekonomspråk.

Vi har i dag ett skattesystem som gynnar stora företag, dem med höga inkomster och arbete och dem som kan inkomstomvandla och skatteplanera. Det är ett riggat system där de rika kommer undan med låga skatter och stora avdragsmöjligheter.

Ska vi bygga ett rättvist och solidariskt samhälle med en ekonomi för alla måste vi ändra på det. Det vill vi i Vänsterpartiet. I det systemet ingår mervärdesskatten, och det är en viktig skatt att dra in.

Anf. 109 LARRY SÖDER (KD):

Herr ålderspresident! Ibland funderar jag på om vi människor har en förkärlek för system som är svåra att förstå och krångliga att efterleva. Helst verkar vi vilja att systemet i sig skapar en ny arbetsmarknad av människor som ska tolka det system som vi har skapat i alla dess delar.

Skattesystemet i allmänhet men mervärdesskatten i synnerhet är en materia som kräver sin person för att förstå. Varje del i sig kan vara tydlig, rak och enkel att följa. Men i ett större sammanhang av olika moms-satser, näringsgrenar, gränshandel med mera blir även den enklaste momsregel oerhört komplicerad när den ska jobba med övriga. Svenska företag bedriver alltmer handel på annan marknad än den svenska. Det betyder inte bara att de svenska momsreglerna utan även övriga länders momsregler ska beaktas av företagen.

Vi kristdemokrater har inriktat oss på att försöka förenkla momsen i en av de grenar som växer oerhört i dag: besöks-, turism- och mötesindustrin. Kristdemokraterna har länge ansett att dagens system med olika momssatser är krångligt och byråkratiskt och att det missgynnar de mest arbetsintensiva delarna av besöksnäringen. En viktig del i att stimulera tillväxt av turism och mötesindustri är att förenkla momsen och göra gränsdragningarna begripliga för människor som vill driva företag.

Om verksamheterna även från mervärdesskattesynpunkt kunde delas in i de fyra kategorierna mat, logi, aktiviteter och transport, som är grunden för turism, skulle momsen för den egna företagaren bli mer förståelig och enkel, eller i varje fall enklare, att hantera.

En rad åtgärder behövs för att stimulera tillväxt inom besöks- och konferensnäringen. Att minska regelbördan och förbättra skattesituationen för besöksnäringen är en viktig del i detta. Man bör se över hur momssatserna inom besöksnäringen kan harmoniseras. Turism och övrig besöksnäring uppmuntras på olika sätt över landet, men regelverket för moms underlättar inte arbetet.

Upplevelser har en moms på 25 procent. Kultur och transporter beläggs med 6 procent. Restaurangmomsen har halverats till 12 procent, men för mötesindustrin i övrigt har konferensarrangemang med tillhörande tjänster en moms på 25 procent medan logidelen för konferensdeltagarna beskattas med 12 procent. Viss mat som serveras till konferensdeltagare beskattas med 12 procent, annan med 25 procent. Särskilda regler gäller för ideella föreningar och företag samt studieförbund.

Min och Kristdemokraternas uppfattning är att momsen bör vara enkel att hantera för både företag och privatpersoner. Att få allt detta rätt kräver sin person. Och ja, vi har med detta system skapat minst ytterligare ett arbetstillfälle eftersom någon ska sätta sig in i allt och redovisa alla dessa olika momssatser. Men bördan för företagen ökar, och man kanske inte startar det företag som man tror på av rädsla för de kostnader det medför.

Det ska vara enkelt att starta, driva och utveckla företag, inte minst småföretag. Varje småföretag med sin idé som vi lyckas få igång och som skapar nya arbetstillfällen kräver en medalj och oerhört mycket stöd och förståelse från oss i denna kammare. Jag anser att en förståelse för mervärdesskattedelen saknas i denna kammare när vi ska fatta beslut. Vi tror att man bör se över detta. Jag tycker att man ska börja med turism-, besöks- och mötesindustrin, som är på uppgång och som är bra för Sverige. Men det finns gränsdragningar att göra.

Vi tar oss alla säkert till en bio ibland och ser en film. Det är ett nöje som vi delar med ungefär 2 ½ miljon andra besökare i Sverige. Biografer har en allt tuffare marknad att konkurrera på och behöver utveckla biobesökarnas upplevelse av filmen i en biograf. Detta arbete kräver framförhållning, uthållighet och stabilitet. Regeringen har däremot hjälpt till att skapa oro, försämra biografers möjlighet att konkurrera på marknaden och slå mot glesbygden, där underlaget för besökare är mindre, och oron bör vara större.

Regeringens politik innebär att momsen chockhöjs från 6 till 25 procent. Detta innebär en ökad kostnad för alla biobesökare på 240 miljoner kronor. Regeringens kompensation till biografer i glesbygden är på 25 miljoner kronor. Ja, ni hörde skillnaden: en ökning på 240 miljoner medan kompensationen ligger på 25 miljoner kronor. I detta perspektiv måste det anses vara otillräckligt.

Samtidigt visar regeringens politik på dess oförmåga att förstå att kultur och företagande hänger samman. Den höjda momsen slår hårt mot många biografer ute på landsbygden. Film är en del av kulturpolitiken och bör följaktligen ha samma momssats som annan kulturverksamhet. Allt annat är orimligt och orättvist. En slogan som regeringen annars brukar använda är "Rättvist och rimligt". Detta gäller inte biomomsen. Alliansen säger därför nej till momshöjningen.

Herr ålderspresident! Jag står givetvis bakom alla våra reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till Alliansens reservation nr 6.
(Applåder)

Anf. 110 JAMAL EL-HAJ (S):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkande SkU25 och därmed avslag på alla motionsyrkanden på området mervärdesskatt. Det innebär också att jag yrkar avslag på alla reservationer i betänkandet.

I budgetpropositionen för 2016 gjorde regeringen bedömningen att mervärdesskattelagen borde ses över för att göra lagen mer överskådlig samt anpassa lagens regler och begrepp till mervärdesskattedirektivet. Regeringen har under andra halvan av 2016 tillsatt en utredning för att göra denna översyn av momssystemet. Uppdraget ska redovisas efter nästa val och senast den 1 april 2019.

Som bekant styrs moms av EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv. Kommissionen presenterade den 7 april 2016 en handlingsplan för hur man vill modernisera moms inom EU. Kommissionen säger att handlingsplanen är ett första steg mot ett gemensamt mervärdesskatteområde i EU som ska bli bättre rustat för att bekämpa bedrägeri, stödja näringslivet och främja den digitala ekonomin och e-handeln.

Viktiga delar är

1. ett framtida EU-övergripande momssystem för gränsöverskridande handel för att minska möjligheterna till bedrägeri samt omedelbara åtgärder för att redan nu förhindra momsbedrägeri
2. ökad självständighet för medlemsstaterna att välja sin egen momspolitik
3. stöd för utvecklingen av e-handel till små och medelstora företag. Kommissionen vill 2017 lägga fram ett momsforenklingpaket som är utformat för att stödja tillväxten för små och medelstora företag och göra gränsöverskridande handel enklare för dem.

Jag tror inte, herr ålderspresident, att något parti eller någon ledamot i kammaren har något emot detta, inte ens de mer extrema brexitälskarna och EU-motståndarna.

Det blir sällan större strider om momsfrågorna, och det är bra. Vi bör söka mer av samverkan och mindre av strid kring skatterna liksom i andra långsiktiga frågor som är av vikt för Sverige som nation.

Det svenska skattesystemet är grunden för den svenska välfärden. Genom skatten kan staten ge alla lika möjligheter till utbildning och ett bättre liv. En stor del av Sveriges välfärdssystem betalas av skatter. Det är skatter som bekostar sjukvård, skola, äldreomsorg, försvar, polis, rättsväsen med mera.

Mervärdesskatten, eller moms som vi ofta säger, beräknades svara för ca 41 procent av statens skatteintäkter år 2016. Det fanns år 2015 ungefär 1 miljon företag som var registrerade för mervärdesskatt. Mervärdesskatten berör således ett stort antal företag, och dessa genomför åtskilliga transaktioner av olika slag som omfattas av mervärdesbeskattningen.

En rad motioner rörande momssänkningar har av olika ledamöter lämnats in från näringslivet och olika intresseorganisationer. Lobbyisttraditionen är på detta område skrämmande stark.

Varje nedsättning och undantag föder i regel nya krav på nedsättningar och undantag på närliggande områden. Det ska erkännas att inte heller regeringen och mitt eget parti är helt immuna mot denna sjuka. Ett förslag om sänkt moms för naturguider kommer att finnas med i budgeten för 2018. Olikartade momssatser på vissa närliggande områden är givetvis motsägelsefullt. Förhoppningsvis kan regeringens arbete och EU:s nya momsdirektiv räta ut sådana problem.

Herr ålderspresident! Grundfrågan är dock alltid: Hur ska skattesänkningen finansieras? Små skattesänkningssäcken växer gärna till stora floder, och skulle alla de aldrig så behjärtansvärda förslag som kommit i motionsväg beaktas skulle moms-systemet bli till en alltmer ihålig schweizerost och förr eller senare rasa ihop.

En utveckling mot en enhetlig moms, som i Danmark, vore nog bra på många sätt. Men dit är det långt kvar, och jag tror inte att det kommer att kunna åstadkommas på annat sätt än utifrån en större skatteutredning, som också måste ta hänsyn till och kopplas till de skatteintäkter som behövs med tanke på de demografiska utmaningar som Sverige står inför.

Till betänkandet hör också en rad andra motioner. Givetvis yrkar jag avslag på motionen om breddat ROT-avdrag. Även detta är ett exempel på hur avdrag och skatteavdrag föder nya och utvidgade krav – alltid mer och aldrig nog!

Herr ålderspresident! Jag ska nu upprepa Adnan Dibranis – det är egentligen hans debatt – väl valda avslutningsord från förra årets momsdebatt: ”Momsinkomsterna är centrala för välfärdens och andra gemensamma investeringars finansiering. Även hållbarhetsfrågan finns egentligen i momsen, som är en skatt på vår konsumtion. Diskussioner om momsen är en möjlig utgångspunkt för framväxten av en bredare skatteöverskottskommelse. I den finns mindre av ideologiska låsningar och en tydlig utmaning i den tekniska utvecklingen som alla partier måste besvara.”
(Applåder)

Anf. 111 RASMUS LING (MP):

Herr ålderspresident! Vi debatterar skatteutskottets betänkande om mervärdesskatt. Momsen är en väsentlig del av de skatteintäkter som staten får in för att bekosta välfärden. Inför det här året, 2017, sänktes momsen på enklare reparationstjänster. Att lämna in cykeln på lagning blir belagt med 12 procents moms i stället för 25. Det är en halvering. Samma sak gäller för kläder, textilier och skor. Samtidigt gjordes också en utvidgning av RUT-avdraget till att innefatta fler tjänster än tidigare.

Syftet med det här är tydligt. Dels vill vi främja en framväxt av arbetstillfällen, dels vill vi att det ska bli billigare att reparera och återvinna. Vi ska lämna slit-och-släng-samhället bakom oss och i stället eftersträva en cirkulär ekonomi, där vi återanvänder produkter och material i ökad utsträckning.

Det här är ett första steg. Det finns en enorm kraft och potential i återvinning och en cirkulär delningsekonomi, som vi hittills bara har påbörjat.

Förra veckan lämnades en utredning om cirkulär ekonomi till regeringen. Det är en utredning med många intressanta förslag. Förslagen handlar exempelvis om att stärka begagnathandel och delning och om att tillätta en tidsbegränsad delegation för cirkulär ekonomi med aktörer från både politik och näringsliv och andra aktörer för att formulera en nationell ambition på området.

Ett förslag är att införa ett ”hyberavdrag”, som går ut på att en skatte-reduktion får göras när man lämnar in konsumentprodukter för reparation. Enligt utredningen skulle det förslaget kunna leda till 15 000 nya arbetstillfällen.

Ett annat förslag är att främja bilpooler. Det kan göras på många olika sätt. Mycket av det handlar om kriterier och tydliga definitioner och inte minst möjlighet för kommuner att avsätta gatumark som bilpoolsparkering. Men det finns också momsrelaterade frågor i detta. Kollektivtrafiken är belagd med 6 procents moms, men bilpoolstjänster är i dag belagda med 25 procents moms. Bilpooler är ett alldeles ypperligt sätt att ha tillgång till bil med alla de fördelar det innebär, men samtidigt slippa många av de nackdelar det innebär. Vi kan framöver ha anledning att diskutera om vi ska se bilpooler som en form av kollektivtrafik.

Frågan om sänkt moms på digitala e-publikationer diskuterar vi ibland. Regeringen jobbar nu på att EU ska tillåta detta, vilket är positivt. Finansministern och kulturministern har i en debattartikel uttalat att detta är någonting som man vill genomföra så fort detta godkänns av EU. Det finns en logik i att man behandlar tryckta och digitala publikationer på samma sätt. Inte minst mot bakgrund av de problem som vi ser i mediebranschen är detta väldigt angeläget.

Herr talman! Regeringen har aviserat ett förslag om att momsen på naturguidningar ska sänkas till 6 procent. Det finns många positiva aspekter med ett sådant förslag. Det är en viktig näring som har potential att växa ännu mer. Det är också någonting som gör att människor får utökade möjligheter att ta del av naturupplevelser.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 112 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! De momsfrågor man kan debattera är verkligen många. Det har vi hört här i dag. Jag kommer att begränsa mig till fyra områden.

Den första fråga jag vill ta upp är biomomsen. Regeringen har valt att chockhöja biomomsen. Film är för oss moderater och Alliansen en utmärkt form av kultur, med biografier i nästan hela landet. Men genom sin filmpolitik vänder regeringen branschen såväl som biotittarna ryggen. Kultur har, som vi har hört i dag, en nedsatt moms, men av någon anledning som jag inte riktigt förstår ser inte regeringen biobesök som kultur. Det gör vi moderater. Därför står jag självklart också bakom Alliansens reservation.

Det finns sedan tidigare ett tillkännagivande när det gäller biomomsen som en majoritet av riksdagens ledamöter står bakom. Jag tycker därför att det är lite anmärkningsvärt i dag att Sverigedemokraterna har valt att vända landsbygden och bion ryggen – det handlar om synen på bio som kultur.

Den andra frågan, herr talman, som jag vill ta upp och där vi skiljer oss i förhållande till regeringens förslag gäller avdragsförbudet för stadigvarande bostad. I samband med det stora flyktningmottagandet har frågan aktualiserats. Privata företag som omvandlar lokaler till bostäder för flyktingar drabbas av en omodern lagstiftning. Den leder till högre hyror och en stor osäkerhet för fastighetsägarna. En fastighetsägare kan bli återbetalningsskyldig för moms tio år tillbaka i tiden när han omvandlar en lokal till flyktningbostäder. Här vill vi i Moderaterna tillsammans med övriga Alliansen se över lagstiftningen för att modernisera den. Därför vill jag yrka bifall till Alliansens reservation nr 6.

Den tredje frågan, herr talman, rör konsekvensbeskrivningar, som vi har diskuterat rätt många gånger i kammaren. Här brister det från regeringens sida. Mest brister det självklart från Finansdepartementets sida. Bland annat brast det när det gällde konsekvensanalysen av lagstiftningen om mervärdesskatt på posttjänster. Det fanns inte någon analys av konkurrensneutraliteten. I dag har vi ett statligt bolag, Postnord, som inte är moms-skyldigt och som i och med detta får konkurrensfördelar som de andra bolagen på marknaden inte har. Detta har bland annat Konkurrensverket reagerat på.

Situationen är ohållbar. Vi i Alliansen delar Konkurrensverkets åsikt. Detta kunde ha undvikits med en riktig konsekvensanalys – det är något som också framgår av Alliansens reservation.

Slutligen, herr talman, vill jag lyfta fram regelförenklningarna för de små företagen, de med under tio anställda. Regelbördan är som tyngst att bära för de minsta företagen. Moderaterna vill att de ska kunna fokusera mer på sin kärnverksamhet i stället för på blanketter och administration. Vi har inte råd att tappa tempo i förenklingsarbetet. Vi vet att fyra av fem jobb tillkommer i de små företagen. Det är därför vi moderater vill att det ska utredas hur dessa mindre företag kan undantas från administration. Vi vill även göra en översyn av höjda beloppsgränser för förenklad faktura för att underlätta företagens hantering av mervärdesskatt. Därför vill jag, herr talman, yrka bifall till Moderaternas reservation nr 8.

Ska man sammanfatta skillnaderna i detta betänkande kan man säga: Regeringens politik slår mot kulturen. Den slår mot biografägarna, som konkurrerar med statliga museer. Den slår mot företagare som konkurrerar med statliga företag. Och den slår mot småföretag, som drabbas av mer regelkrångel än om vi hade haft en moderatledd alliansregering. (Applåder)

Anf. 113 OLLE FELTEN (SD) replik:

Herr talman! Jag blev lite förvånad över Cecilie Tenfjord-Toftbys påhopp på oss i denna fråga, eftersom den motion som ligger till grund för vår reservation i huvudsak handlar om just turism och mervärdesskatt och mycket tydligt adresserar de problem som landsbygdsföretag och landsbygdsturism är behäftade med i detta sammanhang. Jag kan ge ett exempel. Jag ska citera en del av den motion som vi har väckt:

”Den differentierade momssatsen inom olika turistnäringar är problematisk, emedan den leder till onaturliga konkurrensfördelar och missgynnar småskalig natur- och ekoturism, vilket främst återfinns på landsbygden. Exempelvis betalar man 6 procent i moms vid ett besök på en djurpark, medan man vid viltskådning i det fria betalar 25 procent.”

Hur menar Cecilie Tenfjord-Toftby att detta skulle vara emot landsbygden? Jag vill gärna ha en förklaring till det.

Anf. 114 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Jag ifrågasatte inte vad som fanns i Sverigedemokraternas motion. Jag efterfrågade det som inte fanns, nämligen ett tydligt besked om att Sverigedemokraterna fortsatt står bakom att biobesökare ska ha samma moms som de som besöker andra kulturevenemang. Jag har inte gått in på vad som står i er reservation. Men jag efterfrågar, som sagt, herr talman, vad som inte står där.

Biobesökare ska i dag betala en högre moms än de som besöker andra kulturevenemang. Vi vet också att regeringen har gjort det gratis att besöka statliga museer, som finns i storstäder. Biograferna finns på landsbygden. Vi har tidigare varit överens i Sveriges riksdag om ett tillkännagivande om att biobesökare och biografer på landsbygden ska ha samma möjligheter. Det ska vara samma moms som för övrig kultur. Detta är en straffskatt för dem som bor på landsbygden och som inte har möjlighet att besöka de statliga museerna, som regeringen subventionerar.

Därför frågar jag återigen: Har Sverigedemokraterna svängt i frågan om nedsatt moms på biobesök, som ni tidigare stod bakom i ett gemensamt tillkännagivande i denna kammare?

(Applåder)

Anf. 115 OLLE FELTEN (SD) replik:

Herr talman! Nej, det har vi absolut inte gjort. Men vi har i detta betänkande inte reserverat oss till förmån för något sådant yrkande i någon motion. Vi har definitivt inte ändrat åsikt i just den frågan. Men vi har bedömt de andra bitar som vi har lyft upp i detta sammanhang i år som ännu större och ännu viktigare. Vi står naturligtvis fortfarande kvar vid de åsikter vi har haft tidigare kring biomomsen.

Jag förstår inte att man gör en så stor affär av att vi inte lyfter upp det just i detta sammanhang. Man kan inte ta med allting på en gång. I så fall skulle vi få diskutera detta i flera dagar här.

Anf. 116 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Olle Felten kanske tycker att det är konstigt av mig att jag tar upp just denna fråga. Men jag kan lova Olle Felten att de som finns där ute och som besöker biograferna inte förstår varför Sverigedemokraterna i dag inte kunde stå fast vid sin linje. Sverigedemokraternas agerande i denna fråga framstår som väldigt konstigt. Frågan är: Kan man lita på att Sverigedemokraterna inte svänger nästa gång de ska rösta om någonting som de tidigare har varit med om att ge regeringen ett tillkännagivande om?

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 15 Inkomstskatt

Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU22

Inkomstskatt

föredrogs.

Anf. 117 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Det går bra för Sverige – det är vi alla överens om. Men den uppgång i svensk ekonomi som vi nu ser kommer inte alla till del. Den ekonomiska och sociala tu delningen ökar. Skillnader mellan dem som har jobb och dem som inte har jobb blir allt tydligare.

Skatter är ett viktigt instrument för att förbättra utvecklings- och tillväxtpotentialerna för olika delar av landet men också för människor med svaga ekonomiska förutsättningar. En viktig reform är att regionalisera skattebaser så att resurser som finns i olika regioner kommer regionerna till del.

Det ska löna sig att arbeta, utbilda sig och starta företag. Denna princip följde Alliansen under åtta år vid makten.

Regeringen har höjt skatterna i en sådan omfattning att Sverige toppar marginalskatteligan med en marginalsatt på nästan 70 procent. Låt mig sätta Sveriges marginalsatt i en internationell kontext. Sverige har högst marginalsatt på arbete bland OECD-länder. I jämförelse med andra länder med höga marginalsatt är dessutom de svenska brytpunkterna väldigt låga.

Herr talman! Även statliga myndigheter ifrågasätter Finansdepartementets bedömning av resultat efter skatteförändringar.

Konjunkturinstitutet anser att Finansdepartementet ”överskattar förstärkningen av de offentliga finanserna på grund av avtrappat jobbskatteavdrag och begränsad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt. Detta eftersom regelförändringarna kan ge upphov till lägre beskattningsbara arbetsinkomster än vid oförändrade regler.”

Finanspolitiska rådet beräknar att regeringens skattehöjningar inte kommer att leda till ökade intäkter. Att regeringen nu blundar för dessa effekter riskerar att skapa hål i den offentliga ekonomin.

Jobb skapas inte här i kammaren. De skapas av små och medelstora företag runt om i landet. Vår uppgift här är att ge företagen de rätta förutsättningarna för att skapa dessa jobb. Centerpartiet vill se att skatteskalen görs mindre brant så att den inte bestraffar utbildning och arbete, som i så fall riskerar att utebli och aldrig komma samhället till del.

Herr talman! Centerpartiet vill se en grön skatteväxling, där föreningen betalar för sin miljöskada och resurserna används till att sänka skatten på jobb och företagande. På så vis sätts ett pris på miljöförstöring samtidigt som skatteintäkterna återförs för att sänka skattebördan på sådant som har stor samhällsekonomisk nytta, som jobbskapande i växande företag.

Detta bör vara en ledstjärna för skattepolitiken i tider av små marginaler i de statliga finanserna.

I regeringsställning bidrog Centerpartiet till skatteväxling. Skatten på arbete sänktes. Samtidigt höjdes miljöskatterna, och fordonsskatten miljödifferentierades. Detta kan stå som exempel. Skattebördan på arbete minskade, och skattebördan på föreningar ökade.

I den budgetmotion som Centerpartiet presenterade i höstas, alltså 2016, hade vi ytterligare konkreta förslag, och vi återkommer på området.

Herr talman! På grund av de kraftigt stigande bostadspriserna är det på många platser nästan omöjligt att köpa sin första bostad. Det är ofta kontantinsatsen som utgör ett hinder. Därför bör kravet om kontantinsats ses över. En förutsättning är att amorteringsgraden på bolånet ökar i motsvarande takt så att köparen har en realistisk bild av bostadskostnaderna. Ett särskilt riktat bosparande för ungdomar skulle skapa drivkrafter för unga människor att redan i tidig ålder sätta undan en del av den skattepliktiga inkomsten för framtida investeringar.

RUT-reformen firar 10 år i år. Det har varit en framgångssaga för jobben, för ekonomin och inte minst för integrationen. Centerpartiet har fått igenom en breddning av RUT-avdraget, men vi vill inkludera fler tjänster och höja avdraget till 75 000 kronor. Närmare hälften av alla anställda inom RUT-företagen är utlandsfödda. Vi vill utveckla RUT för att fler ska kunna få jobb. Det här är väldigt viktigt för integrationen.

Herr talman! Reseavdrag kan göras av den som använder bil för att resa mellan bostaden och arbetsplatsen utifrån vissa kriterier. Centerpartiet vill att systemet blir mer miljöstyrande och gynnar resor med låga utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar, samtidigt som det gynnar avdragets grundläggande syfte, nämligen att främja arbete och boende i hela landet. Reseavdraget bör ses över för att gynna miljövänligare resor samt boende och arbete på landsbygden.

Herr talman! Dagens medicuppgifter om att Skype flyttar 120 jobb från landet är ett exempel som visar på behovet av att våra skatter är konkurrenskraftiga gentemot omvärlden. Svenska företag flaggar för svårigheter i att rekrytera kompetens från andra länder. När nu Storbritannien och USA stänger sina gränser möjliggör det för Sverige att locka expertis från andra länder, men detta kan endast ske om vi gör det attraktivt för utländska företag och personer att välja att etablera sig i just Sverige.

Låt mig också lyfta fram Alliansens motion om personaloptioner som ett exempel. Ibland är det svårt för företag att i tidiga skeden attrahera nödvändig kompetens. I många andra länder löser man detta problem genom olika incitamentsprogram där personer med nyckelkompetens får optioner, det vill säga rätt att köpa aktier i företaget till ett förutbestämt pris.

För att skapa fler ägarledda företag och ge fler företag möjlighet att locka rätt kompetens är det viktigt att regelverket för personaloptioner förbättras. Alliansregeringen inledde ett sådant arbete.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till Centerpartiets reservation 2. Jag ställer mig givetvis bakom övriga reservationer från Centerpartiet och Alliansen, men för tids vinnande yrkar jag inte bifall här och nu.

(Applåder)

Anf. 118 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Det går bra för Sverige! Högkonjunktur råder, och våra företag har fullt i sina orderböcker – härligt! Det går så bra att företagen skriker efter kompetent arbetskraft. För att kunna möta detta behövs det att fler får den rätta kompetensen och att fler faktiskt väljer att arbeta fler timmar.

Det är inte bara företagen som behöver utbildad och kompetent personal. Det finns behov av fler poliser på stadens gator och torg, sjuksköterskor, läkare, lärare och socionomer, för att bara nämna några yrkesgrupper som det råder brist på. Socialstyrelsen lämnade en rapport häromveckan som visade att bristen på specialistsjuksköterskor är så stor att den riskerar patientsäkerheten. Var tredje kvinna känner sig otrygg på gator och torg, och antalet obehöriga lärare har aldrig varit så stort.

Vad gör då den rödgröna regeringen för att möta detta behov? Jo, man höjer skatterna så att det blir mindre lönsamt att utbilda sig och mindre lönsamt att jobba en extra timme. Får den rödgröna regeringen som den vill kommer den att ha höjt skatterna med 48,7 miljarder kronor, allt enligt

Finansdepartementet. Från finansministern hörs det att det är marginella skattehöjningar på jobb och tillväxt. Jag kan bara konstatera att skattehöjningarna motsvarar i princip hela försvarsbudgeten. Ska också den ses som marginell, kanske?

Totalt betalar nu 1,4 miljoner människor i Sverige den extrema marginalskatten, och fler blir det när man nu väljer att inte räkna upp skiktgränsen för statlig inkomstskatt i samma utsträckning. Regeringen aviserar nu att ytterligare 80 000 människor ska bli höginkomsttagare i Sverige.

Grattis till specialistsjuksköterskan, barnmorskan, polisen som nu tillhör denna grupp av Socialdemokraternas höginkomsttagare! Nu får ni behålla hela 40 kronor av den sist intjänade hundralappen. Det måste kännas fint efter ha kommit hem efter ett nattpass på akuten, en stökig fredagskväll utanför krogen eller en utdragen natt på förlossningsavdelningen.

Jag vet inte, herr talman, om barnmorskan ser sig som en höginkomsttagare, direkt; jag har i alla fall inte mött någon hittills. Vad jag däremot möter är att allt fler väljer tid med barn och familj i stället för att jobba för 40 kronor i timmen. Vad de rödgröna än säger går det inte att komma undan att skatter styr beteenden: Det vi vill ha mer av beskattar vi lägre, och det vi vill ha mindre av beskattar vi högre.

Med den rödgröna skattepolitiken, starkt påhejad av Vänsterpartiet, kan man inte annat än att dra slutsatsen att den sittande regeringen varken vill ha fler som väljer att utbilda sig eller fler arbetade timmar. Det lönar sig helt enkelt för dåligt. Det är fråga om lose-lose i stället för win-win, som professor John Hassler beskriver det. Det är skattehöjningar som enligt Finanspolitiska rådet leder till hål i statens budget i stället för en förstärkning.

Herr talman! Den rödgröna regeringen verkar inte heller uppskatta att människor över 65 fortsätter att arbeta vidare. Jag fick mitt egna pensionsbesked för ett tag sedan, och om ska jag få samma pension som 2017 års pensionärer vore det bra om jag jobbar vidare fram till dess att jag blivit drygt 67 år.

Mellan 2007 och 2015 steg antalet äldre som valde att arbeta vidare, men 2015 blev de färre. Alliansens borttagande av den särskilda löneskatten – som nu den rödgröna regeringen valt att återinföra – var en starkt bidragande faktor. Vi kunde se att inte minst kvinnor valde att arbeta vidare. Även här väljer regeringen att minska företagets incitament att anställa och behålla äldre också efter 65-årsdagen.

Trots ett skriande behov av fler som väljer att fortsätta arbeta högre upp i åldrarna möter regeringen detta behov med att helt enkelt göra det dyrare. Varför ska jag välja att stanna kvar efter 65 om det uppenbart inte uppskattas, när jag i stället kan njuta av en stund i solen, kanske Portugal i november till februari, lära mig det där språket jag inte lärde mig eller bara få en extra stund med mina barnbarn – något som småbarnsföräldrarna skulle uppskatta?

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att det går bra för Sverige nu, och det gör det. Och det är jättekul! Men det gör inte det för alla. Trots en högkonjunktur finns en stor grupp människor som står långt bort från arbetsmarknaden. Det är människor som många gånger kommit från ett annat land utan vare sig kunskaper i det svenska språket eller en egen utbildning – till och med inte ens en grundskoleutbildning. Att utbildningsmässigt möta dessa med krav på gymnasiebehörighet och yrkesutbildning

kan många gånger göra den sträckan in på arbetsmarknaden alldeles för lång för att få ett första jobb i det nya landet. För att denna grupp människor ska ta sig in på arbetsmarknaden behövs det jobb som inte kräver en längre skolgång.

RUT-branschen är en sådan bransch som erbjuder just sådana jobb. RUT-reformen, som Alliansen införde, har gjort att helt nya jobb har skapats. Svarta jobb har blivit vita, och ett nytt entreprenörskap, inte minst bland kvinnor och utrikes födda, har uppstått. Sysselsättningseffekterna av RUT-reformen är tydliga. Enligt Konjunkturinstitutet ger RUT-avdraget bestående högre sysselsättning och lägre arbetslöshet. Reformen har så här långt skapat mer än 20 000 nya jobb. Tre av fyra jobb har dessutom gått till människor som kommit direkt från arbetslöshet.

Enligt beräkningar från Svenskt Näringsliv skulle en RUT-vänlig politik leda till ytterligare 16 000 nya jobb. För en månad sedan fanns ca 120 000 inskrivna på Arbetsförmedlingen som tillhörde just den gruppen, och de lär inte bli färre utan tyvärr fler.

Då blir det extra svårt att förstå de rödgrönas halvering av just RUT-avdraget. Det första jobbet i det nya landet är det bästa sättet att snabbt komma in i det svenska samhället, det vill säga att gå från utanförskap till innanförskap och att vara med och bidra i stället för att belasta.

I en rapport som jag har beställt från riksdagens utredningstjänst framkommer det dessutom att om en person går från försörjningsstöd till ett arbete bidrar det i kommunkassan med 89 000 kronor. Det borde vara högtintressant även för socialdemokratiska kommunalråd. Även Arbetsförmedlingens generaldirektör är starkt kritisk till försämringen av RUT-avdraget eftersom det försvårar för de människor som står allra längst bort från arbetsmarknaden att komma in.

Vi moderater föreslår i stället att RUT-avdraget tripplas så att det blir möjligt att få göra avdrag med 75 000 kronor. I överenskommelsen med regeringen finns det nu fler tjänster som inbegrips. Tyvärr valde regeringen att samtidigt halvera avdraget. Fler tjänster som konkurrerar om avdraget och samtidigt halvera avdraget blir något av en paradox om tanken är att fler ska få ett första jobb. Dessutom är väl varken flyttjänster eller it-tjänster de jobb som gör att utrikes födda kvinnor som har det absolut tuffast att komma in på marknaden får det lättare.

På ett seminarium häromveckan var det väl ingen som inte förstod att Peter Persson inte var helt förtjust i RUT-sektorn. Jag undrar vad Peter Perssons svar är till de utrikes födda kvinnor som inte får ett första jobb. Regeringens jobbpolitik har ju inte direkt rosat marknaden. Satsningen på extratjänster har väl än så länge genererat *ett* helt jobb i Stockholm. Eller är det så att Peter Persson och hans regering hellre ser att människor är kvar i försörjningsstöd i stället för att gå till jobbet? Som det ser ut i dag är det inte alla gånger ens lönsamt att gå från bidrag till jobb eftersom även arbeten med lägre löner beskattas mycket högt. Till och med LO ser problemen.

Ja, herr talman, det går bra för Sverige nu. Det är bra. Det råder högkonjunktur, och det är glädjande! Många har ett jobb att gå till, men det finns också en stor grupp som inte har ett jobb att gå till. Det är också glädjande att vi blir allt friskare och lever längre. Detta sammantaget innebär, herr talman, att fler måste gå från bidrag till arbete, fler måste jobba

högre upp i åldrarna och det behövs fler arbetade timmar. Då behöver vi en regering som uppskattar i stället för beskattat jobb och tillväxt.

Jag vill yrka bifall till Moderaternas reservation 4 och Alliansens reservation 7.
(Applåder)

Anf. 119 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Sverigedemokraterna har en pragmatisk syn inom skattepolitiken och ser ingen betydelse av att låsa sig vid specifika skattenivåer av ideologiska skäl. Men vi har ambitioner inom välfärd och trygghet, vilka inte medger skatter som är låga ur ett globalt perspektiv. Dock har Sverige dåliga erfarenheter av att ha haft OECD-områdets högsta skattetryck under en tid.

Sverigedemokraterna delar för övrigt utskottets mening om att skattepolitiken ska finansiera den gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter samt skapa förutsättningar för en stabil och hållbar tillväxt och hög sysselsättning.

Gällande inkomstskatter – det vill säga dagens debatt om utskottets betänkande nr 22 – har Sverige i dag marginalskatter där de högsta nivåerna är i världstopp. Detta riskerar att verka hämmande på löntagares vilja att arbeta mer. Det är inte fel med en progressivitet i inkomstbeskattningen, men även om den högsta marginalskatten skulle sänkas med 10 procentenheter till 50 procent skulle Sverige fortfarande ligga betydligt högre än OECD-genomsnittet. Det borde inte vara en orimlig målsättning. Jag vill förtydliga att Sverigedemokraterna inte har föreslagit detta, så vi är inte heller fria från synd, men som ett inspel i debatten borde det inte vara ett orimligt mål.

För att spinna vidare på visioner för större förändringar av skattepolitiken har Sverigedemokraterna på senare tid börjat tala om låga skatter på låga inkomster. Detta kommer sig av att det pågått en debatt om huruvida de så kallade lägstalönerna ligger på en rimlig nivå i Sverige. På vissa håll förespråkas att lägstalönerna ska sänkas. Argumentet är att om vissa, inte minst många nyanlända som står långt ifrån arbetsmarknaden, har en lön som ligger under lägstanivån, och om lönerna bara sänks tillräckligt, skulle dessa individer hamna i sysselsättning i stället för i utanförskap, om än till en lägre lön. Motargumentet från inte minst arbetstagarorganisationerna gör i stället gällande att sänkta lägstalöner slår negativt mot samtliga löntagare och att personer riskerar att fastna i en så kallad låglönefälla.

Båda argumenten har en viss relevans. Forskningen tycks spreta en aning. Å ena sidan finns studier som visar att risken att människor fastnar i låglönefällan faktiskt existerar och att denna risk är betydligt mer påtaglig för kvinnor.

Å andra sidan finns det studier som i stället visar att det huvudsakligen är ungdomar som kommer i fråga för låglönejobb. I takt med att de blir äldre och skaffar sig arbetslivserfarenhet avancerar de också på löne marknaden och lämnar låglönejobben bakom sig.

I ett sådant fall, där det förvisso finns en viss andel låglönejobb men där också lönerörligheten är hyfsat stor, är det svårt att finna argument mot förekomsten av låglönejobb på såväl kollektiv som individuell nivå. Om det vid varje givet tillfälle finns ett antal individer som har relativt låg lön men det vid en jämförelse över tid visar sig att det inte är exakt samma

individer, då finns det uppenbart en hög grad av lönerörlighet som kompenserar för den lägre initiala lönen genom högre lön senare i livet, vilket också påverkar pensionen. Om lönerörligheten inte är påtaglig uppstår däremot problem.

Det är Sverigedemokraternas mening att det på vissa håll finns en överdriven tilltro till denna lönerörlighet. Vi vill därför låta utreda en modell där man i stället för att sänka lönerna sänker inkomstskatterna på de lägre arbetsinkomsterna. En utgångspunkt skulle kunna vara att ingen betalar inkomstskatt över huvud taget på taxerad arbetsinkomst upp till 150 000 kronor per år. Vår ambition att avskaffa skatteflyktan mellan inkomst av pension och inkomst av tjänst står också fast.

En sådan reform skulle kunna få tre konsekvenser.

För det första blir det mer attraktivt att acceptera en anställning till låg lön eller en deltidsanställning jämfört med exempelvis försörjningsstöd, a-kassa eller motsvarande eftersom man blir befriad från inkomstbeskattning. Det leder till ökat arbetskraftsutbud.

För det andra blir det billigare för företaget att anställa eftersom löntagaren är intresserad av sin nettolön snarare än av sin bruttolön. Det leder till ökad arbetskraftsefterfrågan.

För det tredje blir det en kraftig förbättring av den lägsta inkomstdecilens levnadsstandard. De 10 procenten med lägst inkomst får enligt beräkningar högre levnadsstandard, vilket också leder till ökad konsumtion.

Alla dessa parametrar borgar var för sig och tillsammans för en uppgång i sysselsättningen och skulle också göra det mer attraktivt att gå från en svart anställning till en vit sådan.

En sådan här skattereform skulle naturligtvis fordra en ganska rejäl och omfattande finansiering. Vad vi har föreslagit är alltså en utredning av det hela, en parlamentarisk kommitté.

I kommittén skulle man kunna utreda en finansieringslösning där nuvarande jobbskatteavdrag i praktiken blir ett riktigt avdrag i stället för en skattereduktion. Man skulle kunna se över momssatserna. Ränteavdraget skulle kunna slopas eller minskas i försvarbar takt, och arbetsmarknadspolitiska reformer som visat sig ineffektiva skulle kunna slopas.

Det behövs ett brett stöd i kammaren för att ens utreda frågan, och än så länge har vi inte märkt av något stort intresse från övriga partier. Men det behövs som sagt en parlamentarisk kommitté för att utreda detta.

Kommittédirektiven bör inriktas på att dels utreda de sysselsättningspolitiska konsekvenserna, dels involvera arbetsmarknadens parter, dels i detalj utreda de fördelningspolitiska aspekterna avseende såväl inkomstgrupper som andra grupper som kan bli negativt påverkade – exempelvis pensionärer, studenter och ensamstående småbarnsföräldrar – och dels föreslå eventuella kompensationer för det fall att någon grupp med svagare köpkraft blir särskilt negativt påverkad.

Att ta ut skatt från någon som har låg inkomst ökar risken för att personen i fråga blir beroende av andra typer av transfereringar från det offentliga, vilket är en viktig aspekt att ta med i det här fallet.

(forts. § 18)

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 16 Beslut om ärende som slutdebatterats den 23 mars

UU8 Riksrevisionens rapport om förutsägbarhet och långsiktighet inom biståndet

Punkt 1 (Ökad förutsägbarhet i biståndet)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 2 (V)
4. res. 3 (KD)

Förberedande votering 1:

18 för res. 2
6 för res. 3
267 avstod
58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Penilla Gunther, Sofia Modigh, Lars-Axel Nordell och Roland Utbult (alla KD) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Förberedande votering 2:

74 för res. 1
18 för res. 2
198 avstod
59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Jennie Nilsson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

191 för utskottet
73 för res. 1
28 avstod
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 39 SD, 23 MP, 18 C, 16 L, 1 -

För res. 1: 73 M

Avstod: 18 V, 10 KD

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FöU10 Skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor

Punkt 1 (Lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

252 för utskottet

40 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 23 MP, 18 C, 18 V, 16 L, 10 KD

För res. 1: 39 SD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 4 (Otillåten hantering av handgranater)

1. utskottet
2. res. 3 (L)

Votering:

236 för utskottet

16 för res. 3

40 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 23 MP, 18 C, 18 V, 10 KD

För res. 3: 16 L

Avstod: 39 SD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 5 (Innehav och användande av krigsmateriel)

1. utskottet
2. res. 4 (M, C, KD)
3. res. 5 (L)

Förberedande votering:

103 för res. 4

16 för res. 5

173 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Carin Jämtin (S) och Jan Lindholm (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:
174 för utskottet
102 för res. 4
16 avstod
57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 38 SD, 23 MP, 18 V, 1 -

För res. 4: 73 M, 1 SD, 18 C, 10 KD

Avstod: 16 L

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 6 (Fyrverkerier)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

273 för utskottet

19 för res. 6

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 72 M, 39 SD, 23 MP, 18 C, 16 L, 10 KD, 1 -

För res. 6: 1 M, 18 V

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Krister Hammarbergh (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU7 En handräkningsbestämmelse i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Punkt 1 (Lagförslaget)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

274 för utskottet

18 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 39 SD, 23 MP, 18 C, 16 L, 10 KD, 1 -

För res. 1: 18 V

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 2 (Resurser till Polismyndigheten)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

236 för utskottet

40 för res. 2

16 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 23 MP, 18 C, 2 V, 16 L, 10 KD

För res. 2: 39 SD, 1 -

Avstod: 16 V

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

SfU13 Ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiensionssystemet

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU18 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer

Punkt 1 (Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer)

1. utskottet
2. res. (C, KD)

Votering:

264 för utskottet

28 för res.

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 39 SD, 23 MP, 18 V, 16 L, 1 -

För res.: 18 C, 10 KD

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

NU15 Ombud vid stämma i kollektiva förvaltningsorganisationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Handelspolitik

Punkt 1 (Främjande av internationell handel)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, L, KD)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

118 för res. 1

40 för res. 2

134 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
135 för utskottet
117 för res. 1
40 avstod
57 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 23 MP, 18 V
För res. 1: 73 M, 18 C, 16 L, 10 KD
Avstod: 39 SD, 1 -
Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 3 (Tvistlösningsmekanismer i investeringsavtal)

1. utskottet
2. res. 7 (V)
Votering:
159 för utskottet
18 för res. 7
115 avstod
57 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 21 MP, 18 C, 16 L, 10 KD
För res. 7: 18 V
Avstod: 73 M, 39 SD, 2 MP, 1 -
Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 9 (Främjandet av EU:s inre marknad)

1. utskottet
2. res. 13 (M)
3. res. 14 (C)
4. res. 15 (L)
Förberedande votering:
Kammaren antog med acklamation res. 13 som motförslag i huvudvoteringen.
Huvudvotering:
185 för utskottet
72 för res. 13
35 avstod
57 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 1 M, 39 SD, 23 MP, 18 V, 10 KD, 1 -
För res. 13: 72 M
Avstod: 1 S, 18 C, 16 L
Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -
Hans Hoff (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.
Erik Ottoson (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

NU14 Energipolitik

Punkt 1 (En långsiktig energipolitik)

1. utskottet
2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

173 för utskottet

117 för res. 1

2 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 39 SD, 22 MP, 18 V, 1 -

För res. 1: 73 M, 18 C, 16 L, 10 KD

Avstod: 1 S, 1 MP

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Faradj Koliev (S) och Carl Schlyter (MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Vissa övriga frågor om energipolitikens inriktning)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
3. res. 3 (SD)
4. res. 5 (V)
5. res. 6 (L)

Förberedande votering 1:

18 för res. 5

16 för res. 6

258 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

40 för res. 3

18 för res. 5

234 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

73 för res. 2

38 för res. 3

180 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

117 för utskottet

73 för res. 2

102 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 23 MP

För res. 2: 73 M

Avstod: 39 SD, 18 C, 18 V, 16 L, 10 KD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 3 (Förnybar energi)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

116 för utskottet

18 för res. 11

158 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 23 MP

För res. 11: 18 V

Avstod: 1 S, 73 M, 39 SD, 18 C, 16 L, 10 KD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Laila Naraghi (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 6 (Energieffektivisering)

1. utskottet

2. res. 20 (C)

Votering:

206 för utskottet

18 för res. 20

68 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 23 MP, 16 L

För res. 20: 18 C

Avstod: 39 SD, 18 V, 10 KD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU19 Allmänna helgdagar

Återförvisningsyrkande (S)

Proposition ställdes först beträffande det under överläggningen framställda yrkandet om återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

För bifall räckte att *minst en tredjedel* av de röstande anslöt sig till detta.

Votering:

135 för bifall

157 för avslag

57 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst en tredjedel av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.

Kammaren hade således bifallit återförvisning av ärendet till utskottet för ytterligare beredning.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 94 S, 23 MP, 18 V

För avslag: 73 M, 39 SD, 18 C, 16 L, 10 KD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

KU22 Valfrågor

Punkt 1 (Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

272 för utskottet

20 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 38 SD, 23 MP, 18 C, 15 L, 10 KD, 1 -

För res. 1: 1 SD, 18 V, 1 L

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 3 (Valbarhet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

252 för utskottet

39 för res. 2

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 23 MP, 18 C, 18 V, 16 L, 10 KD

För res. 2: 38 SD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 9 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 4 (Valhemlighet och valsedlar)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

252 för utskottet

40 för res. 3

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 23 MP, 18 C, 18 V, 16 L, 10 KD

För res. 3: 39 SD, 1 -

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU25 Mervärdesskatt

Punkt 1 (Skattesatser)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (C)

4. res. 3 (V)

Förberedande votering 1:

19 för res. 2

18 för res. 3

255 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Jennie Nilsson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

42 för res. 1

18 för res. 2

231 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Peter Persson (S) och Elisabet Knutsson (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

206 för utskottet

40 för res. 1

46 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 73 M, 23 MP, 16 L

För res. 1: 39 SD, 1 -

Avstod: 18 C, 18 V, 10 KD

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Punkt 4 (Avdragsförbudet för stadigvarande bostad)

1. utskottet
2. res. 6 (C, M, L, KD)

Votering:

174 för utskottet

117 för res. 6

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 39 SD, 23 MP, 18 V, 1 -

För res. 6: 73 M, 18 C, 16 L, 10 KD

Frånvarande: 20 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Anna Vikström (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (Övriga frågor)

1. utskottet

2. res. 8 (M)

Votering:

220 för utskottet

72 för res. 8

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 1 M, 39 SD, 23 MP, 18 C, 18 V, 16 L, 10 KD, 1 -

För res. 8: 72 M

Frånvarande: 19 S, 11 M, 8 SD, 2 MP, 4 C, 3 V, 3 L, 6 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Inkomstskatt

§ 18 (forts. från § 15) **Inkomstskatt** (forts. SKU22)

Anf. 120 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Jag ska börja med att, något chockerande, hålla med både Per och Helena. Det är inte alltid det händer! Men det går ju riktigt bra för svensk ekonomi just nu. Alla kurvor pekar åt rätt håll, arbetslösheten minskar och människor är lyckliga. Sverige är fantastiskt!

Det kommer dock inte alla till del att det går så himla bra för Sverige. Det är en ekonomi för de rika. Det är ett system riggat för att göra vinnare till ännu större vinnare och rika ännu rikare. Vi saknar helt enkelt ett omfördelande skattesystem som bidrar till ökad jämlikhet och minskade klyftor.

Per och Helena lyfte fram att klyftan består mellan dem som har och dem som inte har jobb, och så är det ju till viss del – men inte enbart. För visst har ni väl hört talas om, och kanske till och med känner till, människor som har sms-jobb, som arbetar på en otrygg arbetsmarknad, som utsätts för hyvling? Det är människor som jobbar i taxibranschen, med handel, inom städ, som undersköterskor eller inom transportsektorn. Alla

dessa grupper har till stora delar otrygga arbeten, och många av dem är även lågavlönade.

Samtidigt som ekonomin växer ser vi alltså hur klyftorna växer. Samtidigt som fler får jobb ökar också pressen på arbetsplatserna, och allt fler tvingas till jobb på otrygga villkor – inte minst efter den olyckliga AD-dom som tillåter hyvling av arbetstiderna, vilket nu sätts i system på allt fler arbetsplatser. Samtidigt som inkomsterna har rakat i höjden för vissa står andra kvar och stampar med sina låga löner. Inom vissa utsatta branscher ser vi till och med lönesänkningar.

Ni har redan tagit upp låglönejobb i era inlägg. Låga löner leder till en låglönemarknad. Det leder till pressade villkor. Det leder till pressade arbetare. Det leder till ett hårdare klimat på arbetsmarknaden och till ökade klyftor.

Det finns mig veterligen inga studier som visar på ökad jämlikhet och rörlighet på arbetsmarknaden som en effekt av sänkta löner. Tvärtom skapas det på detta sätt en helt ny grupp av working poors, och det är ingenting som vi vill ha i Sverige.

Det skattesystem som vi talar om här i dag är ett viktigt styrinstrument för att öka jämlikheten och för att förändra fördelningen av de rikedomar som skapas i samhället.

Frågan för mig är varför regeringen Löfven inte vill göra något åt de orättvisa skatterna, som lever kvar från högerregeringen. Det är en skattepolitik som inte angriper orättvisorna och som inte omfördelar. Det är en skattepolitik som behåller alla avdragsmöjligheter, mest utnyttjade av dem som har det bäst ställt. Det är en skattepolitik som på område efter område låter alla dem som bor i förorter och bruksorter betala för höginkomsttagares RUT- och ränteavdrag – en skattepolitik som gynnar höginkomsttagarna i de rika moderatkommunerna.

Det bästa svaret Stefan Löfven gett hittills är att lagt kort ligger. Denna logik rimmar illa med att skapa ett Sverige som håller ihop för alla.

Frågan om skatter är inte svår. Det handlar helt enkelt om vilket samhälle vi vill ha, om fördelningspolitik och om hur de rikedomar som skapas i vårt samhälle ska användas. Vilken typ av välfärd vill vi ha? Hur ska den finansieras? Hur ska den fördelas – efter behov eller efter plånbok?

För Vänsterpartiet är jämlikhetspolitiken central. Jämlika samhällen minskar klyftorna. Jämlika samhällen gör att människor lever längre. Jämlika samhällen har visat sig vara överlägsna alla andra samhällen. En förutsättning för jämlika samhällen är en gemensam och stark välfärd och en aktiv fördelningspolitik med omfördelade skatter.

Herr talman! En av de viktiga utgångspunkterna för Vänsterpartiet när vi diskuterar skattepolitik är att det totala skatteuttaget behöver öka – inte minska. Vi behöver mer pengar till välfärden – inte mindre. Vi behöver ökade resurser för att sjukvården ska fungera, för att lärare ska kunna få höjda löner och för att forskollärare ska kunna anställas, så att barngrupperna kan bli mindre.

Den kraftigt och strukturellt underfinansierade och underbemannade välfärden bärs i dag upp av exempelvis Kommunals underbetalda medlemmar och av Vårdförbundets sönderstressade sjuksköterskor.

En annan viktig utgångspunkt för Vänsterpartiet är att skatterna ska vara omfördelande och betalas efter bärkraft. Detta innebär att de som har det bäst ställt ska betala mer i skatt och att de som har det sämst ställt ska betala mindre i skatt. De som har de högsta inkomsterna ska bidra till vår gemensamma välfärd i stället för att genom avdrag drastiskt minska sin skatt.

I vårt generella välfärdssamhälle ska vård, skola, omsorg, kultur med mera betalas med skatten och inte fördelas efter plånbokens tjocklek och de möjligheter som denna ger. I ett sådant samhälle måste skatten vara omfördelande och progressiv för att minska klyftorna och för att vi ska nå målet om ökad jämlikhet.

Vi måste bort från en borgerlig skattepolitik med alla möjliga typer av avdragsmöjligheter för dem som har det bäst förspänt. RUT behöver avskaffas, jobbskatteavdragen fasas ut och ränteavdragen kraftigt reduceras. Vi måste bort från en borgerlig skattepolitik som fungerar som tvångströja. Vi vill återinföra förmögenhetsskatten, fastighetsskatten och arvs- och gåvoskatten.

Pengarna används bättre för att skapa högre sysselsättning, som ger alla människor en chans att komma i arbete, för att genomföra kraftfulla investeringar i den eftersatta infrastrukturen och för mångmiljardsatsningar på att utbilda människor utanför arbetsmarknaden.

Herr talman! Ett annat – mycket bättre – sätt att använda exempelvis de miljarder som i dag spenderas på RUT-avdraget, som Helena Bouveng hyllar, är att höja barnbidraget med 180 kronor per barn och månad. Det skulle innebära ett välkommet tillskott på närmare 4 500 kronor per år för många fattiga barnfamiljer med två barn. I stället för att ge ett bidrag som utnyttjas allra mest av den rikaste tiondelen i Sverige skulle vi kunna stimulera hela ekonomin.

För mig är det obegripligt att Socialdemokraterna inte för länge sedan har aviserat att man ska ta bort detta överklassbidrag, som i huvudsak går till de rikaste kranskommunerna runt Stockholm – Danderyd, Lidingö och Täby – men också till Lomma och Vellinge. Det är osund fördelningspolitik, och det är mycket få låginkomsttagare som ens kan använda sig av detta bidrag.

Även om jag står bakom samtliga de reservationer som Vänsterpartiet gjort i detta betänkande vill jag nu passa på att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 16, om reseavdragen. Jag tror att många av oss är överens om att detta avdrag inte fungerar, och Skatteverket har om och om igen konstaterat att det har ett stort skattefel på flera miljarder.

Detta är ett avdrag som i huvudsak görs av bilister i storstadsregioner och som görs av män i mycket högre grad än kvinnor. Avdraget gynnar på ett tydligt sätt bilåkande framför kollektiva transporter.

Det är med andra ord motsatsen till avdragets tanke i grund och botten. Det behövs en utredning som ser över systemet i syfte att ta fram ett avståndsbaserat förslag som gynnar resor med kollektivtrafik och cykel men samtidigt ser till att glesbygden inte missgynnas utan blir vinnare i ett helt nytt förslag.

Herr talman! Det finns mycket att göra på skattepolitikens område. I dag är det ett av de fält som allra tydligast visar på vilket samhälle vi vill skapa – ett samhälle med en ekonomi som fungerar för alla, eller ett sam-

hülle med ett skattesystem riggat för de rika. Det är dags för Socialdemokraterna att komma in i matchen och som största regeringsparti sätta ned foten och visa riktningen.

Prot. 2016/17:88
29 mars

Inkomstskatt

Anf. 121 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Till att börja med kan jag konstatera att Daniel Sestrajcic har väldigt svårt för att vi inte kan uttala hans efternamn. Jag konstaterar att Daniel Sestrajcic väljer att inte uttala vare sig Per Åslings eller Helena Bouvengs efternamn över huvud taget. Detta var bara ett litet konstaterande, herr talman.

Jag kan också konstatera att detta ska vara den sittande regeringens så kallade samarbetspartner, eller samarbetsparti, i riksdagen. Det finns ju ingen hejd på det hela! Finns det någon skatt som Vänsterpartiet inte vill återinföra eller höja?

Jag har en fråga till Daniel Sestrajcic: Finns det någon smärtgräns över huvud taget för hur högt skatteuttaget kan bli i Sverige?

Under Alliansens tid ökade intäkterna till kommuner och landsting med över 25 procent, samtidigt som busschaufförer, sjuksköterskor och lärare fick en extra månadslön att leva på.

Tror Daniel Sestrajcic att det blir fler eller färre arbetade timmar om det lönar sig mindre att arbeta? Tror Daniel Sestrajcic att det gynnar välfärden att färre väljer att arbeta fler timmar?

(Applåder)

Anf. 122 DANIEL SESTRAJIC (V) replik:

Herr talman! Jag får väl be om ursäkt för att jag inte uttalade Helena Bouvengs och Per Åslings efternamn. Jag menade inget illa med att säga att jag själv tog flera år på mig att lära mig eget efternamn. Det är ett svårt efternamn, Sestrajcic, men det är ett väldigt fint efternamn!

Så här är det: Efter hårda besparingar på kommuner och landsting och efter de skattesänkningar som de borgerliga partierna genomförde under åtta år finns det ett ganska stort utrymme för, och behov av, att höja skatterna för att omfördela resurser dit de behövs.

Helena Bouveng talade i sitt inlägg mycket om fler arbetade timmar, om att man ska välja att jobba mer och om att vår justering av skiktgränserna skulle ha betydelse. Denna justering är ytterst marginell för de allra flesta som berörs. Det är de med högst inkomster som får bära någon eller några hundralappar. Ingen tror egentligen att detta påverkar deras vilja att jobba en, två, tre eller tio timmar extra.

Däremot träffar jag många barnmorskor som talar om stressen i arbetet, dåliga scheman, för långa arbetspass och behovet av fler anställda. Med de skattehöjningar som vi vill genomföra och med vår satsning på exempelvis förlossningsvården, med ytterligare 400 miljoner, kan vi se till att anställa fler människor i till exempel förlossningsvården.

Helena Bouveng undrade om det finns någon skatt som vi vill sänka och om det finns någon hejd på de skatter som vi vill höja. Det finns många skatter att höja, till exempel förmögenhetsskatten, som jag talade om. Det finns skatter att höja som belastar dem som har fått det mycket bättre i samhället.

Men det är klart att det också finns skatter att sänka. Det gör vi ju med regeringen, som med pensionärsskatten. Vi genomför också en hel del sänkningar vad gäller den orättvisa skatten för sjukskrivna och hur den slår.

Anf. 123 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Jag vill upprepa att under Alliansens tid ökade välfärdens intäkter med 25 procent. Detta är väl någonting som leder till att det blir fler sjuksköterskor, fler lärare och fler poliser, vilket vi behöver. Om man talar om stress är det kanske just denna väg man behöver gå, så att kommuner och landsting faktiskt har de pengar som behövs.

Daniel Sestrajcic tog upp pensionärsskatten. Vad är det som egentligen påverkar våra äldres pensioner? Jo, det är att fler människor betalar in till ålderspensionssystemet. Detta är precis vad som händer när människor går från försörjningsstöd till ett stadigvarande arbete.

Då måste jag återigen fråga Daniel Sestrajcic: Tror Daniel Sestrajcic att det blir fler eller färre som väljer att gå från bidrag till arbete om det lönar sig väldigt dåligt?

Den andra frågan som jag vill ställa till Daniel Sestrajcic är: Är det värre att ha ett jobb inom RUT-branschen som inte är lågavlönat – man har en marknadsmässig lön, man är med och bidrar och betalar in till ålderspensionssystem – än att en alldeles vanlig barnfamilj i Hudiksvall får ett rent hus och vardagspusslet att gå ihop?

Anf. 124 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Det är helt klart och tydligt att den politik som Vänsterpartiet driver handlar om att sätta fler människor i arbete, för fler arbetade timmar ger givetvis högre skatteintäkter. Men de fler arbetade timmarna behöver inte alltid utföras av dem som redan arbetar mycket. Det är inte heller så att de som arbetar mycket, och som har de höga inkomsterna som påverkas av justeringen av skiktgränserna, får en speciellt stor justering som gör att de kommer att sluta arbeta. Det finns inte något sådant samband.

Fler ska i arbete, men de ska också ha rimliga löner och rimliga jobb. Det är ett faktum att nedskärningar har behövt göras ute i kommuner på grund av statens minskade bidrag under de borgerliga regeringsåren.

Nu har vi tillsammans med regeringen sett till att det har tillkommit fler miljarder till kommunsektorn. Moderaterna kör alltid med siffertricket att skatteintäkterna ökar. Ja, självklart ökar de. När det blir fler människor i samhället ökar skatteintäkterna. År från år ökar skatteintäkterna per automatik. Men de ökar inte i den omfattning som de behöver för att tillfredsställa behoven då vi blir fler, så ni får sluta med det siffertricket.

När vi ska se till att det blir fler jobb är det rimligt att det blir jobb som fyller de verkliga behoven, inte att du, som har råd med RUT-tjänster, ska få en välstädad villa. I stället kanske det ska anställas någon i äldreomsorgen, där det saknas människor. Det är det som är skillnaden mot vår politik, där man får tillgång efter behov och inte tillgång för att man kan betala ur plånboken.

Min mamma är själv städerska. Hon var städerska i 15 år. Det är inget dåligt jobb, det är ett jättebra jobb. Men du ska betala hela hennes kostnad. Det är det som är grejen. Hon ska inte med sin lön behöva betala för att du ska få ett rent hem. Det är det som är poängen. Den politik ni driver är en djupt orättvis klasspolitik.

Anf. 125 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! En fråga som jag ställer mig är hur det i vårt samhälle kan ha blivit något fult, konstigt och krångligt att ge gåvor. Att ge borde vara något som är naturligt. Att ge gåvor till något som vi tror hjälper till att forma en bättre värld borde vi som medmänniskor, medborgare och politiker understödja så mycket som möjligt.

Regeringen däremot anser att det är ett problem att du som medmänniska väljer att ge till en ideell organisation. Regeringen anser att de är bättre skickade att välja vilka ideella organisationer som bör få bidrag och understöd. På grundval av detta valde regeringen att ta bort gåvoskatteavdraget, vilket vi kristdemokrater tycker är ett feltänk. Ett samhälle där vi hjälper varandra är att eftersträva. Om hjälpen kommer i form av engagemang i ideella organisationer eller om man med ekonomiska medel stöder en organisation borde vi som politiker anse är upp till den enskilde, och staten borde understödja detta.

Kristdemokraterna anser att civilsamhället spelar en viktig roll i samhällsutvecklingen och att det därför behövs åtgärder som skapar bättre förutsättningar för civilsamhället att fungera och utvecklas. De senaste åren har väl ändå visat att civilsamhället har en stor betydelse för vår samhällsutveckling och hjälper till att klara de utmaningar vi har.

Civilsamhället har många viktiga verksamheter. Till exempel anordnar man sommaraktiviteter för barn i ekonomiskt utsatta familjer, tar hand om flyktingar eller driver härbärgen för hemlösa. Det bygger på människors ideella engagemang och tid samt gåvor från människor som vill stödja verksamheter ekonomiskt.

Alliansregeringen införde på initiativ av Kristdemokraterna gåvoskatteavdraget för att uppmuntra givande till ideella organisationer. Ett år efter att avdraget infördes ökade det totala givandet till landets 90-kontoorganisationer från 5,2 till 5,8 miljarder kronor.

Under samma period ökade den genomsnittliga månadsgåvan från 131 kronor per månad till 170 kronor per månad. Kristdemokraterna ser därför mycket allvarligt på att regeringen tagit bort möjligheten för den som skänker pengar till välgörande ändamål att göra skatteavdrag för gåvan. Gåvoskatteavdraget bör återinföras i sin tidigare utformning, och ansöknings- och årsavgifterna för organisationer som tar emot gåvor bör avskaffas. På sikt bör även takbeloppet för avdragsrätten höjas, och frågan om att utveckla skatteavdraget till att även omfatta juridiska personer bör ses över.

Nu vill jag be er att lyssna riktigt noga, för det kommer en fråga alldeles efteråt.

Regeringens politik håller inte ihop. Nu försöker man minska skattegapet eftersom man närmar sig en valrörelse. Det innebär att pensionärer fortfarande får betala högre skatt. Men nu säger man att gapet måste minska. Antagligen gör man det nu eftersom man närmar sig en valrörelse.

Vi har varit väldigt tydliga från start med att pension är uppskjuten lön och därför ska beskattas lika.

Vem var det som sa dessa ord före mig? Det var Stefan Löfven när Socialdemokraterna satt i opposition. Då var det stora ord om pensionärerna, stora ord om att de minsann ville stänga gapet mellan skatt på löneinkomst och skatt på pension. Nu när Socialdemokraterna sitter i regering har man glömt löftet och satsar 2,1 miljarder i nästkommande budget, vilket gör att man inte ens kommer i närheten av att stänga gapet.

Vi kristdemokrater kommer att satsa närmare 14 miljarder för att göra det som Socialdemokraterna bara pratar om: stänga gapet mellan löneinkomst och skatt på pension. Pension är uppskjuten lön och ska beskattas utifrån det. Har Socialdemokraterna glömt det?

Regeringen har nu chansen här i dag att säga ja till Kristdemokraternas förslag och infria löftet som man gav till 2,5 miljoner av Sveriges pensionärer. Att stänga gapet kostar 14 miljarder, och regeringen har aviserat en satsning på 2,1 miljard. 14 miljarder mot 2,1 miljard – tycker ni att pensionärerna ska vara glada över det? Av Socialdemokraternas löften och de stora orden blev det bara en tummetott. De stora löftena försvann när man satte sig i Rosenbad.

Kristdemokraterna har varit drivande för att sänka skatten för pensionärer, och alliansregeringen sänkte skatten på pensioner i fem steg. Det innebär att en garantipensionär tillsammans med höjningen av bostadstilägget har ca 1 900 kronor mer i plånboken varje månad jämfört med den skattenivå som gällde 2006. Det innebär att man har en månads pension mer varje år. Vi kristdemokrater anser att pension är uppskjuten lön och ska beskattas utifrån det. Kan Socialdemokraterna i denna talarstol säga det igen och gå med på Kristdemokraternas förslag?

Vi kristdemokrater anser att skatten på pensioner bör ligga på samma nivå som skatten på förvärvsinkomster. Det finns fortfarande en skillnad i beskattning till pensionärernas nackdel. Vi kan inte riktigt förstå att regeringen inte kan infria detta löfte som man har givit till 2,5 miljoner av Sveriges pensionärer.

Sedan kan man inte annat än reagera på Vänsterpartiets skattepolitik. Ibland skulle man önska att man var vänsterpartist. Världen är ganska enkel. Om vi höjer alla skatter och låter staten fördela blir det så enkelt och så bra. Vi tror dock inte på det samhället. Vi tror på ett samhälle där man har kvar så stor del som möjligt för att kunna göra egna val. Vi tror att människan är kapabel att fatta egna beslut.

Vi tycker dock att man ska ha höga skatter på det man vill fasa ut, till exempel miljöförstörande saker. Men vi tycker också att man ska ha låga skatter på det man vill stimulera, det vill säga att få människor i arbete. Fler jobb ger mer skatteintäkter, mer till välfärden. Vänsterpartiets skattepolitik är enkel, men tyvärr är även den en vision som inte fungerar.

Jag skulle vilja avsluta med att yrka bifall till Alliansens reservation 7. (Applåder)

Anf. 126 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag yrkar inledningsvis bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

I år är det hundra år sedan klubban föll för att införa demokrati i vårt land, för att alla män och alla kvinnor vid myndig ålder skulle få vara med och besluta om samhällseliga angelägenheter. De förvägrades förr av en överhet som bestämde dagordningen.

Med den allmänna och lika rösträtten kom en annan dagordning att skrivas i vårt land. Det fattiga samhället, det brutala klassamhället, som försvarades av de besuttna, började långsamt förändras till ett annat. Ord som solidaritet och jämlikhet blev centrala i politiken. Ekonomiska och sociala reformer befriade människor. Friheten är som störst när vi ser att vi människor hör ihop och är beroende av varandra.

Herr talman! Den politiska demokratin är kärnan och grunden för den sociala demokratin, eller välfärdsstaten, som idé. Tänk vilken känsla och frihet som den gamla kvinnan kände när folkpensionen började komma.

Barn hade förvägrats utbildning på grund av att föräldrarna inte hade råd. Begåvningar stängdes länge ute från studiemöjligheter. Steg för steg revs hindren ned av nya reformer inom utbildningspolitikens område.

Jag skulle kunna fortsätta uppräknigen med förskolan, den utbyggda högskolan, sjukvården och biblioteken.

Visst finns det brister. Samhällsbygget är inte färdigt. Men vi kan med stolthet säga att vi har byggt en svensk modell. Det är ett samhälle där solidariteten ska vara bärande. Den som tjänar bra ska dela med sig till den som har det sämre. Den friske ska visa solidaritet med den sjuke, och det ska finnas ett solidaritetsband över generationerna. Det är jämlikheten som är politikens mål. Skatter är ett medel.

Herr talman! För den politiska högern är det omvänt. Skatten är ett mål, och målet är alltid att sänka skatten. Jag har studerat politisk historia. När skattetrycket var 8 procent av bnp och skulle höjas sa högern: Fasansfullt! Samhället raseras!

Så har det låtit. Det har varit illvrål från högern varje gång som solidariteten har utsträckts för att vi behöver mer gemensamma resurser för att bygga upp sjukvård, skola eller förskola.

Skilda moderater föreslår i betänkandet följande: avskaffad värnskatt, nytt jobbskatteavdrag, skatteavdrag för bostadsbyggande, skatteavdrag för idrottsledare, startjobbavdrag, sänkta arbetsgivaravgifter för äldre, RUT-avdrag för massage, RUT-avdrag för biltvätt, höjt tak till 75 procent i RUT, RUT-avdrag för ridning, golf och motionslopp, lägre beskattning på personaloptioner, BOT-avdrag och avdragsrätt för gåvor.

Allt är sänkta skatter. Jag har med förstoringsglas och lupp systematiskt gått igenom handlingarna. Det finns inget från de moderata pennorna som säger att skatt kan vara något bra. Det är alltid sänkta skatter. De får aldrig nog.

Jag såg också när ni på era Sverigedagar i Karlstad lade fram målet för den framtida ekonomiska politiken: Det går att spara 23 miljarder på äldreomsorgen, 8 miljarder på grundskolan och 3 miljarder på gymnasieskolan.

Här är den stora konflikten, och jag återkommer till den.

Men jag ska självfallet besvara Larry Söders fråga. Drar du lite i pulpeten ser du att det finns två knappar där, Larry Söder. En står det ja på, och en står det nej på. Fem gånger under åtta år voterade Sveriges riksdag om de så kallade jobbskatteavdragen, som varje gång ökade gapet mellan löneinkomst och pensionsinkomst. Varje gång tryckte KD ja. Det är ni som

har skapat denna klyfta. Jag och Socialdemokraterna tryckte nej, Larry Söder.

Nu har vi inlett en politik för att när ekonomin tillåter sluta gapet fullständigt.

När du var uppe och orerade om detta, Larry Söder, tänkte jag på en gammal historia. I en mellansvensk stad var det ett företag som sysslade med klottersanering. De gjorde lysande affärer och hade alltid full sysselsättning. De åkte oavbrutet ut och tvättade klotter – ända tills en kommunal tjänsteman kom på att firman gick före och klottrade för att sedan kunna komma och ta bort klotret.

Jag tyckte att det fanns en förnimmelse av detta i ditt tal, Larry Söder. Först genomför ni något, och sedan säger ni att det är fasansfullt. Fem gånger röstade ni för att det skulle bli en skatteklyfta, Larry Söder. Det kommer ni inte undan.

Herr talman! Egentligen är det en klassisk debatt mellan höger och vänster när vi diskuterar skattefrågor. Ytterst handlar det om: Ska vi ha resurser till samhället, eller ska vi klara oss själva? Ska vi ha ett samhälle som bygger på solidaritet eller ett samhälle som bygger på egoism?

Herr talman! Den svenska modellen står sig stark. Den bygger på solidaritet och med jämlikhet som mål. Den ska inte avvecklas utan utvecklas. (Applåder)

Anf. 127 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru ålderspresident! Det är spännande att höra Peter Persson. Vi har också mötts ett antal gånger i debatter.

Jag kan inte tycka annat än att det är hyckleri att stå i talarstolen och kritisera jobbskatteavdragen. Peter Persson säger att Socialdemokraterna gång på gång tryckte nej. Men ni har inte gjort något för att ta bort dem. Jag kan inte se något annat än att jobbskatteavdragen finns kvar, om än försämrade.

Både jag och Peter Persson vet att det faktiskt har lett till att fler människor har fått ett jobb, att fler människor har gått från försörjningsstöd till arbete och att fler människor har valt att jobba några extra timmar.

Peter Persson talar om solidaritet. Jag håller med. Vi som har lite mer ska absolut vara med och bidra till dem som inte har riktigt lika mycket. Vi har en betydligt bättre social rörlighet än vad man kan se i exempelvis USA. Det tycker jag är bra. Men det handlar också om frihet och att låta den enskilde förfoga över det som den har tjänat in alldeles på egen hand.

I Socialdemokraternas Sverige kallar man sjuksköterskan, barnmorskan och polisen för höginkomsttagare. Jag tror faktiskt inte att sjuksköterskan på Ryhov hemma i Jönköping ser sig själv som en höginkomsttagare när hon kommer hem klockan två på natten.

Min fråga till Peter Persson är: Tror Peter Persson att det blir fler eller färre barnmorskor som jobbar fler eller färre timmar? Tror Peter Persson att det blir fler eller färre poliser som väljer att ta ett extraskift hemma i Jönköping om det är 40 kronor kvar på lönebeskedet?

Anf. 128 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Helena Bouveng vet mycket väl att vi var emot jobbskatteavdragen. Vi har skalat ned effekten av dem. Vi gör det ännu

mer nu för dem som har sjukpenning, och vi tar ett andra steg när det gäller det så kallade gapet till pensionärerna. Det är en riktig politik.

Ni sprider ett slags myt om att det blir fler jobb, men sanningen är att när Reinfeldt och Borg styrde landet steg arbetslösheten från 260 000 till 400 000. Jag frågade Borg gång på gång. Han satt med sin räkneapparat här någonstans i kammaren, men han kunde aldrig svara i replikerna. Det är sanningen.

Jag hörde Helena Bouveng säga i talarstolen att det går bra för Sverige, att företagens orderböcker är fyllda och att människor kommer i arbete. Jag läste i dagens Jönköpingsposten en debattartikel av hennes partivän Sotiris Delis, som i princip skrev att länets befolkning ligger på taggtråd och svälter och att allt går utför med Sverige.

Nu måste ni moderater lära er vilken hållning ni ska inta. Går det bra för Sverige, eller går det sämre? Är det inte så att vi nu har den högsta förvärvsfrekvens som vi någonsin haft i Sverige? Ni ska skära ned välfärden med 23 miljarder. Vad innebär det för undersköterskorna, sjuksköterskorna och poliserna? Svara på frågan!

Anf. 129 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska svara på frågan, Peter Persson. Det går bra för Sverige, trots en rödgrön politik som är både jobb- och tillväxthämmande.

När vi frågar arbetsmarknadsminister Ylva Johansson hur många jobb som har kommit till trots eller tack vare henne är det svårt att få ett svar, men det blev ett helt jobb i Stockholm, om jag inte kommer ihåg fel.

Jag kan konstatera att Peter Persson vägrar att svara på frågan om han tror att det blir fler eller färre arbetade timmar om det lönar sig väldigt dåligt.

Peter Persson pratade om klyftor, men kan han ändå hålla med om att den största klyftan i Sverige är den mellan människor som har ett jobb att gå till och de som inte har det? Nu har den rödgröna regeringen valt att halvera RUT-avdraget samtidigt som fler tjänster ska konkurrera om potentialen. Varken flyttjänster eller it-tjänster lär leda till att den utomeuropeiska kvinnan får sitt första jobb på arbetsmarknaden. Jag hörde Peter Persson på förra veckans seminarium, och kritiken var inte nådig. Det var knappt att RUT-avdraget skulle finnas kvar över huvud taget.

Peter Persson fokuserar gärna på barnfamiljen som får vardagspusslet att gå ihop, men han talar aldrig om den utrikesfödda kvinnan som aldrig får sitt första jobb att gå till. Jag måste fråga Peter Persson: Vilka enklare jobb med marknadsmässiga löner tror Peter Persson ska komma fram?

Anf. 130 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag noterar att Helena Bouveng inte över huvud taget vill beröra frågan om diskussionen i Karlstad. Ambitionen är att spara 23 miljarder kronor inom välfärden. Det är klart – det måste man ju för att klara alla skattesänkningar man har utfäst sig att göra. Det kommer att bli en verklig chock för barnmorskor, undersköterskor och andra. Det är en självklarhet.

Visst är det så att en av de största skiljelinjerna och orättvisorna finns mellan dem som har ett arbete och dem som saknar ett arbete. Om ni nu tycker att arbetslösheten är en sådan plåga är det obegripligt för mig att ni

vill plåga de arbetslösa genom att sänka ersättningsnivåerna så att man i många fall inte kan klara sig utan får gå på försörjningsstöd.

Tala inte om att bekämpa arbetslösheten! Det ni gjorde var att bekämpa de arbetslösa, och det var inte anständigt.
(Applåder)

Anf. 131 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Socialdemokraternas tal handlar mycket om demokrati, forntid och historia. Jag skulle helst vilja att Socialdemokraterna pratar mer om nutid och framtid. Det var vad jag försökte göra i mitt anförande. Jag försökte ställa en del frågor till Socialdemokraterna, men jag fick inte så många svar.

Socialdemokraterna pratar om jobbskatteavdraget. Ja, det var alliansregeringen som införde det, fem gånger, precis som Socialdemokraterna säger. Jag tycker att det är konstigt att Socialdemokraterna drar upp detta varje gång. De har ju accepterat att jobbskatteavdraget har införts och finns på den nivån.

Jag tycker att Vänsterpartiet har en bra del i det när de kritiserar er för att ni bara säger att lagt kort ligger, för det är vad ni gör, Peter Persson. Ni accepterar en sak som alliansregeringen genomförde och som ni kanske själva ville göra, men inte ville ta ansvar för.

Sanningen är att vi sänkte skatten för pensionärerna fem gånger. Kostnaden för det var 16 miljarder kronor. Kristdemokraterna förslår att man ska ta bort skillnaden mellan löneskatt och pensionskatt. Det betyder att vi lägger till 14 miljarder, och det blir 30 miljarder sammanlagt.

Som jag ser det har Socialdemokraterna lagt 2,1 miljarder. Ni lovade väljarna före valet att ta bort skillnaden. Ni har inte genomfört det, men nu kommer ni med en liten sänkning för att ni ska ha lite valfläsk, precis som Stefan Löfven hävdade att alliansregeringen gjorde.

Jag fick inte svar på min fråga. Varför sviker ni Sveriges 2 ½ miljoner pensionärer? Ni genomför inte det ni sa.

Anf. 132 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Larry Söder pratar faktiskt strunt. Han var ju med och såg till att klyftan vidgades, år efter år. Det är korrekt med jobbskatteavdragen – fem gånger tryckte han på knappen. Socialdemokraterna gjorde inte det.

När vi fick tillbaka regeringsmakten tillsammans med Miljöpartiet var ambitionen att klara välfärden och bekämpa orättvisor. Det vi har utfäst oss när det gäller gapet mellan löneinkomst och annan inkomst är att det ska slutas, och vi har tagit två steg nu.

Det ska bli mycket intressant att se vilka ni har tänkt regera med. Larry Söder sa inledningsvis att Socialdemokraterna tycker om att prata om demokrati och forntid. Om det är något som vi behöver tala om 2017 är det demokrati.

När jag ser de krafter och rörelser i vårt land, i andra europeiska länder och på andra sidan Atlanten som inte tycker att man ska tala om demokrati, då tycker jag att man ska tala om demokrati. Demokratin kan hållas levande bara om man vårdar den och ständigt talar om den. Det borde du också inse, Larry Söder.

Anf. 133 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru ålderspresident! Jag kan återigen konstatera att Socialdemokraterna inte på något sätt hävdar att de vill förändra jobbskatteavdraget utan att de har accepterat det. Då tycker jag att vi kan avsluta den diskussionen direkt och i nästa debatt gå in på det som är viktigt, det vill säga att det finns en skillnad i skatt på löneinkomster och på pensioner.

I mitt anförande läste jag upp ett citat från Stefan Löfven, som var partiledare vid den tidpunkten, där han lovade att gapet skulle försvinna. Han skrädde inte orden, utan talade om att han tyckte att det var hemskt att alliansregeringen inte gjorde detta.

Nu står vi snart med den sista budgeten före valet 2018, och det har inte aviserats att ni ska stänga gapet i fråga om skatter mellan löneinkomster och pensioner. Det betyder att ni har svikit 2 ½ miljoner pensionärer. Däremot har Kristdemokraterna lovat att ta fram ett förslag som innebär att vi tar bort denna skillnad. Det har vi levererat.

Det enda som ni behöver göra är faktiskt att trycka på ja-knappen denna gång. Ni behöver inte ens ta fram ett eget förslag. Ni kan acceptera det som finns.

Skillnaden mellan er och mina allianskamrater är att de faktiskt inte har lovat samma sak som ni lovade före valet 2014. De kan ha gott samvete. Vi för vår politik. Men tyvärr är ert samvete inte rent när det gäller 2 ½ miljoner pensionärer som ni sviker.

(Applåder)

Anf. 134 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Man kan inte å ena sidan säga att Socialdemokraterna har accepterat jobbskatteavdragen som de är och å andra sidan säga att det som vi gör är skadligt – skala ned jobbskatteavdragets effekt och höja skiktgränserna, så att fler betalar statlig inkomstskatt. Det är fördelningpolitiska korrigeringar. Då kan ni inte säga emot det.

Sedan säger jag lycka till. Jag ser framför mig Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna – som ni ska regera med – när jätten KD reser sig upp och säger: Nu gör ni som vi säger!

Jag tror inte att de gör det, Larry.

(Applåder)

Anf. 135 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag tycker alltid att det är spännande och roligt att höra på dig Peter, eftersom du är en historieberättare av rang som också kan din historia. Det är också sanningen du talar om. Du talar om det som har byggt upp vårt samhälle – solidariteten och den svenska modellen – och som vi till stor del har arbetarrörelsen att tacka för.

Problemet är att ni i dag behåller en borgerlig skattepolitik. Jag hoppades i början av denna mandatperiod att det bara var början när vi tillsammans kunde se till att skala ned jobbskatteavdraget. Vi har nu budget för budget sett till att justera skiktgränserna. Det har varit Vänsterpartiets förslag mot en mycket motvillig socialdemokrati.

Men jag är helt övertygad om att om Peter Persson var finansminister skulle vi kunna skaka hand i fråga om en bra mycket bättre politik än vi kan i dag.

Min fråga är: Varför kan inte den socialdemokratiskt ledda regeringen gå snabbare fram och se till att ta bort denna skadliga borgerliga skattepolitik? Varför kan ni inte ta fram förslag eller åtminstone acceptera de förslag om exempelvis en höjning av förmögenhetsskatten som Vänsterpartiet har?

Anf. 136 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag kan inte direkt säga att de borgerliga debattörerna visar en så stor välvilja gentemot det som socialdemokratin föreslår på skattepolitikens område. Jag hör tvärtom en ganska tydlig aggression.

Daniel Sestrajcic, möjligen retade jag dig lite grann när du kom tillbaka till bänken efter ditt anförande och jag sa: Du låter som en gammal folkpartist.

Nu får jag väl igen här.

Anf. 137 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag vet inte riktigt var jag ska börja. Liberal är jag i många avseenden. Men i skattepolitiken är jag inte liberal. Det tror jag att Mats Persson kommer att hålla med om.

Frågan kvarstår, eftersom beviset för att den socialdemokratiska skattepolitiken är bra när man har bevarat en så stor del av den borgerliga skattepolitiken är att vi har ett gäng borgerliga ledamöter som är lite sura och aggressiva. Det må så vara. Men du, Peter Persson, har visat hur de vill bli efter värre. De vill nämligen ta det några steg till ned i helvetesgapet och skära bort ytterligare pengar och sänka ytterligare skatter. Men det är väl för sjutton inget argument för att behålla den skattepolitik som de har genomfört under åtta år?

Nu måste vi börja öka takten. Det är inte så lång tid kvar. Vi måste se till att öka rättvisan och jämlikheten – den politik som du, Peter, står för. Du behöver också de extra skattepengarna. Och du med din historia och din bakgrund förstår också behovet av omfördelning och behovet av att rulla tillbaka de skattesänkningar som i grund och botten har gynnat de allra rikaste och som i grund och botten har gynnat storbolagen. Håller du inte med om det?

Vilket är nästa steg i den socialdemokratiska skattepolitiken för att rulla tillbaka den borgerliga skattepolitiken? Jag vet ju att du har många sådana förslag. Kan du inte få din regering att gå åt det hållet?

Anf. 138 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Vi hade en gång en finansminister som hette Per Edvin Sköld. Det kom då in en ny ung socialdemokratisk riksdagsledamot vid namn Hans Hagnell. Hagnell lät ungefär som du, Daniel. Varför har ni inte gjort det, och varför har ni inte gjort det?

Då tittade Per Edvin Sköld på Hans Hagnell, som var skåning, och sa på skånska: Nej, vi har väntat på dig.

Tiden är inte slut, men riktningen är tydlig. Vi minskar skatteorättvisorna. Och när jag hör skallet från höger känner jag mig trygg med att politiken går åt rätt håll.

(Applåder)

Anf. 139 RASMUS LING (MP):

Fru ålderspresident! Det blev en spännande diskussion här till sist. Det var glädjande för oss som har följt detta.

Vi debatterar skatteutskottets betänkande 22 om inkomstskatter. Det är ett engagerande ämne. Det gäller inte bara det som vi har hört här hittills utan även de omkring 150 motioner som behandlas i detta betänkande.

I en tid av politisk instabilitet på alltför många håll i världen tycker jag att det är glädjande att vi emellanåt kommer överens om breda uppgörelser också här i riksdagen. Det är uppgörelser som tar Sverige åt rätt håll. Vi har kommit överens om ett antal sådana uppgörelser under denna mandatperiod på olika områden. Det gäller inte minst energin och försvaret, som vi har debatterat tidigare i dag i kammaren, och om överskottsålet, som har debatterats tidigare. Detta gäller också på miljö- och klimatområdet. Vi kommer att fatta beslut om att införa en klimatlag. Det är ett regelverk som likt det finanspolitiska ramverket sätter en ram för hur utsläppen ska minska över tid för att åstadkomma den omställning som vi behöver.

I Miljömålsberedningen och i Landsbygdskommittén har våra partier i riksdagen brett kommit överens om att reseavdraget ska ses över. Det är glädjande. Det reseavdrag som vi har i dag är utformat så att det gynnar pendling med bil, och trots att tanken är att det ska gynna lands- och glesbygden och möjligheten för dem som bor där att ta sig till jobbet är det inte så dagens system träffar. Det är i huvudsak pendlare i storstadsregioner som ofta har kollektivtrafikalternativ som drar nytta av det. Att det finns en sådan här samsyn är därför väldigt positivt.

Regelverket för tjänstebil, som man kan få som en förmån, är i dag väldigt gynnsamt. Det har gjorts en del aviseringar från regeringen, bland annat häromdagen, som innebär att den som får en tjänstebil ändå ska betala trängselavgift när man åker in i Stockholm och Göteborg, vilket är positivt för att fylla trängselavgifternas syfte.

Fru ålderspresident! Det behövs reformer för att vi ska klara Sveriges utmaningar. Det gäller på miljöområdet, men det gäller också på arbetsmarknadssidan och på näringslivssidan. Frågan om att göra en bred skatteöversyn, en skattereform, diskuteras allt oftare, och skatteutskottet hade också en hearing om detta i januari i år. En sådan översyn borde ha en inriktning på miljöomställning, etablering av nyanlända, digitalisering, delningsekonomi och fördelningspolitik. Det är alla relevanta ingångar som borde ingå i en sådan översyn, och jag tror att det vore väldigt bra för Sverige om vi kunde få till en sådan på sikt. Det skulle skapa en stabilitet som skulle vara positiv för landet.

Slutligen tycker jag att det är en väldigt raljant beskrivning när man från Moderaternas sida säger att det som kan hända med höga marginalskatter är att folk kan träffa sina barn mer. Jag tycker att man borde debattera detta på ett annat sätt.

(Applåder)

Anf. 140 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag tror att det finns en hel del saker som Miljöpartiet och Vänsterpartiet är överens om, i alla fall historiskt när ni också definierade in er lite mer av ett vänsterparti än vad ni gör i dag. En av de saker som jag tror att Rasmus Ling och jag är överens om är att vi vill ha

ett skattesystem som leder till ökad jämlikhet och omfördelning. Han får gärna svara på om vi är överens om det.

Peter Persson sa i sitt förra inlägg att vi går åt rätt håll, och jag antar att Rasmus Ling håller med honom om det. Jag kan väl också hålla med om att vi tar små myrsteg åt rätt håll i skattepolitiken; tack vare Vänsterpartiet gör vi ju några bra justeringar i skattepolitiken vad gäller till exempel skiktgränserna och tillbakarullning av jobbskatteavdraget.

Om vi uppehåller oss vid jämlikhet och omfördelning i skattepolitiken vill jag ställa samma fråga till Rasmus Ling, givet att vi är överens om det: Varför är Miljöpartiet med och bevarar ett skattesystem som de borgerliga har skapat och som inte gynnar jämlikhet och omfördelning utan går åt andra hållet? Varför är inte ni i Miljöpartiet beredda att gå med på de förslag som Vänsterpartiet presenterar i förhandlingar med regeringen om att justera skattesystemet i en riktning mot ökad jämlikhet och omfördelning?

Anf. 141 RASMUS LING (MP) replik:

Fru ålderspresident! Ja, jag tycker att Sverige på många sätt går åt rätt håll, även om det förstås finns väldigt många problem som vi behöver ta tag i, inte minst dem som jag framförde att en framtida skattereform och en översyn borde ta upp.

Fördelningspolitik och ekonomiska skillnader mellan människor är högst relevant. Det var också något som jag nämnde. Men svaret är inte att gå med på de skattehöjningar som Daniel Sestrajcic tog upp i sitt huvud-anförande. Det skulle sammantaget få helt orimliga konsekvenser.

Frågan hur vi ska ta oss an detta förtjänar dock en diskussion på ett seriöst sätt. Vi har tagit steg som har varit bra. Vi har höjt skatter under den här mandatperioden på ett sätt som jag tycker har varit bra och nödvändigt. Men det är klart att vi har olika aspekter att ta hänsyn till när det gäller detta, till exempel den internationella situationen. Beskattar vi företag på ett alltför radikalt sätt vet vi att det riskerar att få negativa konsekvenser, till exempel att företag väljer att flytta till andra länder. Det kan jag känna är aspekter som Vänsterpartiet inte tar hänsyn till alla gånger.

Anf. 142 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Fru ålderspresident! Det är klart att om man ser ökad jämlikhet som en orimlig konsekvens, som det verkade som om Rasmus Ling tyckte, då får många av Vänsterpartiets förslag orimliga konsekvenser. Men om man nu tycker att ökad jämlikhet och ökad omfördelning är bra för samhället, eftersom det minskar klyftorna och ökar möjligheterna att sätta fler människor i arbete vilket skapar tryggare samhällen, då är våra förslag inte alls orimliga.

Rasmus Ling behöver inte ens gå med på *alla* förslag, men ni skulle väl åtminstone kunna gå med på *några* fler förslag för att öka skatteintäkterna? Ska vi använda oss av ekonomer så finns det flera ekonomer som säger att Sverige i dag näst intill är ett skatteparadis – Stefan de Wylde, Kenneth Hermele och Agneta Stark, bara för att nämna några ekonomer. Det finns också flera ekonomer på den borgerliga sidan som säger: Återinför fastighetsskatten!

Ni behöver inte ta alla de förslag som vi har, men ni kan ju ta några. Ni kan ju tycka någonting mer om att leda skattesystemet i en jämlik riktning utan att hålla på och svamla om att företagen eventuellt flyttar. Det är ju

så, vilket Rasmus Ling vet, att ett tryggt samhälle som har råd att investera i skolan, i sjukvården och i olika vägar också gynnar företagen och gör att de vill placera sig här.

Låt mig i stället ställa en fråga till Rasmus Ling: Givet att du åtminstone säger dig vilja företräda en skattepolitik för ökad jämlikhet och omfördelning men inte kan tänka dig att acceptera några av Vänsterpartiets förslag, vilka egna förslag har Miljöpartiet och regeringen för en skattepolitik som ökar jämlikheten och omfördelningen?

Låt mig då påminna om att de förslag som regeringen hittills har genomfört har genomförts efter förslag och kamp från Vänsterpartiet vid förhandlingsbordet, inte tack vare att Miljöpartiet har varit för dem.

Presentera dina förslag för ökad jämlikhet och ökad omfördelning i skattepolitiken, Rasmus Ling!

Inkomstskatt

Anf. 143 RASMUS LING (MP) replik:

Fru ålderspresident! Jag kan konstatera att S- och MP-regeringen i samarbete med Vänsterpartiet under den här mandatperioden har ökat satsningarna på välfärden väldigt mycket, och det har varit bra. Vi har utjämnat de skillnader som funnits. Vi har gått i rätt riktning.

Det finns mer att göra här. Jag tycker att vi behöver ta fler steg. Vi behöver gå vidare med den gröna skatteväxling som vi har gjort där vi sänker skatter på arbete för att fler ska kunna få arbete och nyttja hållbara tjänster, samtidigt som vi höjer skatterna på det som förstör miljön och klimatet. Det är en väg som vi ska gå.

Den fråga som jag vill skicka tillbaka för svar vid senare tillfälle är om det för Daniel Sestrajic finns någon gräns för skattekvoten. Ibland låter det som om det inte gör det, och det, fru ålderspresident, tror jag faktiskt inte är vare sig möjligt eller önskvärt.

Anf. 144 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag måste säga att jag nästan blir lite glad när jag hör att också Rasmus Ling och Miljöpartiet ifrågasätter om det faktiskt finns en gräns för skatteuttaget för Vänsterpartiet. Man kan ju börja undra. Jag kan starkt rekommendera boken *Animal Farm*. Där får man ett ganska bra svar på frågan.

Rasmus Ling sa i sitt anförande att han anser att vi borde göra en översyn av våra skatter. I den regering som Rasmus nu ingår i har man valt att höja skatterna ordentligt på både jobb och tillväxt. Därför tycker jag att det är bra att Rasmus Ling för fram att vi kanske måste göra en översyn. Vi kan konstatera att för varje krona regeringen satsar på näringslivet tar man 10 kronor tillbaka. Det är varken bra för jobben eller för tillväxten.

Jag är glad för att Rasmus Ling för inte så länge sedan stod upp ordentligt för att motsätta sig den utredning som föreslog fruktansvärda regler beträffande 3:12-reglerna. Det var inte bra för jobben, och det var inte bra för tillväxten. All heder åt Rasmus Ling!

Sedan blev jag inte riktigt lika glad åt din slutkläm på anförandet om att jag skulle vara raljant beträffande marginalskatterna. Jag kan konstatera att vi har 1,2 miljoner människor som i dag anses vara höginkomsttagare och som alltså får ut 40 kronor av den sista tjänade hundralappen.

Jag måste därför ställa frågan till Rasmus Ling: Tror Rasmus Ling att det blir fler eller färre som väljer att jobba över klockan tre på natten på våra sjukhus med sådana marginalskatter?

Anf. 145 RASMUS LING (MP) replik:

Fru ålderspresident! De förändringar som regeringen har föreslagit gällande den statliga inkomstskatten gör att man får en skattehöjning med mellan 2 och 200 kronor i månaden. Jag vill kalla det för en marginell justering, som inte får de drastiska konsekvenser som Helena Bouveng och Moderaterna pekar på.

Jag ska ta upp frågan om vilka konsekvenser det får om man har dessa marginalskatter jämfört med dem Helena Bouveng vill ha. Om man tittar på de förslag som Moderaterna har sammantaget och som Peter Persson tidigare räknade upp – värnskatten och sänkta skatter i flera olika delar – ser man att det finns en möjlighet att människor som skulle få drastiska skattesänkningar skulle välja fritid i stället för att jobba. Och det verkar vara det värsta som Helena Bouveng kan tänka sig – att folk skulle föredra att umgås med sina egna barn eller barnbarn framför att jobba en extra timme. Den beskrivningen tycker jag är konstig. Det borde även i en moderat värld finnas fler värden här i livet än att jobba en sista timme. Barnen är inte oviktiga.

Eftersom vi ofta för en diskussion där Moderaterna vill framstå som arbetarpartiet vill jag passa på att fråga hur det var under de åtta åren med alliansregeringen. På vilket sätt utvecklades det försörjningsstöd som Helena Bouveng talade om? Jo, per invånare ökade kostnaderna för kommunerna i genomsnitt från omkring 1 000 kronor till 1 300 kronor. Det var alltså en ökning med 30 procent, och denna utveckling skedde i så gott som alla kommuner.

Jag kan bolla över denna fråga till Helena Bouveng. Varför skedde den utvecklingen?

Anf. 146 HELENA BOUVENG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska erkänna en sak: Jag har inte läst betänkan- det riktigt lika noggrant som Peter Persson. Men om jag skulle rada upp alla skattehöjningar som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet hade tillsammans skulle vi nog ha haft ett ganska högt skattetryck. Det är nästan så att Vänsterpartiet har nått taket totalt, skulle jag vilja säga.

Jag vill gå tillbaka till min fråga som jag absolut inte fick något svar på. All forskning visar att det måste finnas incitament för att utbilda sig och för att det ska löna sig att jobba en extra timme. Jag måste ställa min fråga till Rasmus Ling återigen. Om en barnmorska får ut 40 kronor på en lördagsnatt och om en polis får ut 40 kronor av den sista intjänade pengan – tror Rasmus Ling att det blir fler eller färre människor som väljer att jobba extra? Tror han då inte att man kanske väljer att ta ut detta i fritid i stället för lön? Tror Rasmus Ling verkligen inte att skatter styr beteendet?

Han var ganska tydlig i sitt anförande med att man vill göra en skatteväxling så att det blir bättre för miljön. Det har jag absolut inga problem med. Jag kan bara se att den rödgröna regeringen vill håva in så mycket skatter som möjligt. Man använder miljön, och den är i princip fiskal. Tänk om vi skulle nå alla miljömål! Hur ska vi då få in några skattepengar?

Återigen: Tror Rasmus Ling att det blir fler eller färre som väljer att arbeta över när det lönar sig så otroligt dåligt?

Prot. 2016/17:88
29 mars

Anf. 147 RASMUS LING (MP) replik:

Fru ålderspresident! För mig kommer skattesänkningar för låginkomsttagare att vara mer prioriterat än skattesänkningar för de grupper som Helena Bouveng riktar sig till. Jag tycker inte att det största samhällsproblem som vi har i det här landet är att de som ligger över nivån för att betala statlig inkomstskatt får en höjning på mellan 2 och 200 kronor per månad. Jag har svårt att förstå hur man kan se det som det största samhällsproblem som vi har.

Jag konstaterar också att Helena Bouveng inte alls berörde den fråga jag hade om utvecklingen av försörjningsstödet under de åtta år som Moderaterna tillsammans med de andra borgerliga partierna styrde. Det var en 30-procentig ökning, och det var massiva kostnader för kommuner, men framför allt för enskilda som hamnade i denna situation. Jag vill inte att denna utveckling ska återuppträffa, och därför är jag glad för att Moderaternas politik inte ser ut att få genomslag.

(Applåder)

Anf. 148 MATS PERSSON (L):

Fru ålderspresident! Jag ska fatta mig väldigt kort. Jag vill yrka bifall till Liberalernas reservation 9 under punkt 5.

Anf. 149 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Mats Persson var koncis men inte så innehållsrik i sitt anförande. Jag skulle därför vilja ställa två intressanta frågor.

Delar Liberalerna den ståndpunkt och det synsätt där man säger att det är en skattechock som nu slår mot vanliga löntagare?

Den andra frågan är: Hur ser du på det Moderaterna skissar på – att skära 23 miljarder i välfärden? Ser du det som en möjlig politik?

Anf. 150 MATS PERSSON (L) replik:

Fru ålderspresident! Den första frågan gällde om jag tycker att regeringen nu går fram med skattehöjningar som slår mot vanligt folk. Svaret är ja. Det slår mot barnmorskor, mot poliser och mot småföretagare runt om i vårt land. De kommer nu att få högre skatt. Grundfrågan man behöver ställa sig är: Vilket samhällsproblem är detta en lösning på? Vilket samhällsproblem löser man genom att en småföretagare får högre skatt? Vilket samhällsproblem löser man genom att en barnmorska, en polis eller en förstelärare får högre skatt?

Jag brukar utgå från att vi politiker här i kammaren ska lösa de problem människor har i sin vardag och försöka göra samhället bättre utifrån de ideologiska utgångspunkter vi har. Min ideologiska utgångspunkt är att vi ska uppmuntra flit och strävsamhet och att den som utbildar sig och avstår från en inkomst under ett antal år för att investera i en utbildning också ska få behålla frukterna av denna investering i utbildning och av den strävsamhet man visar upp. Eller den som startar ett företag och från början inte har en enda kund men som efter ett tag får kunder och efter ett antal år har fyllda orderböcker och ligger sömlös på natten för att räkningarna ska

Inkomstskatt

betalas – det är klart att han eller hon ska få skörda frukterna av att man investerar och tar den risk som det innebär att starta ett företag.

När man gör det tror jag att man bygger Sverige starkt. I det sträv-samma Sverige ska utbildning, flit och entreprenörskap löna sig, och det är en förutsättning för att kunna bygga välfärden stark och se till att vi har barnmorskor som vill gå till jobbet, tycker att de har en rimlig arbetsmiljö och tycker att det är värt att gå dit så att det också betalas in skatt till den gemensamma skattekistan.

Min utgångspunkt – vi har möjligen olika ideologiska utgångspunkter – är att det regeringen gör nu är dåligt och skadligt för Sverige.
(Applåder)

Anf. 151 PETER PERSSON (S) replik:

Fru ålderspresident! Hur många av löntagarna i vårt land tjänar över 37 125 kronor i månaden, Mats Persson? Kan du svara på det? De som tjänar 37 125 kronor får en skattehöjning på 2 kronor. Vilken chock! Den där tvåkronan vet jag inte hur de ska kunna använda ens, för man kan inte växla in den eller använda den över huvud taget.

De som tjänar över 55 000 kronor får en höjning på 200 kronor. Hur många i vårt land tjänar över 55 000 kronor? Det är ren skrämselfpropaganda ni bedriver. Vad det handlar om, från regeringens sida och från de partier som ingår i regeringen, är att minska orättvisorna och få in resurser till det som alla pratar om: försvar, polis och välfärd. Då måste man också ta ett ansvar i finansieringen.

Svara på frågan, Mats Persson. Hur många i vårt land tjänar över 37 125 kronor? Jag tror att åtskilliga poliser, barnmorskor och andra skulle jubla om de närmade sig en sådan summa.

Den andra frågan, som är mycket intressant för oss eftersom ni har den allians som ni har, är: Vad tycker du om förslaget från Moderaterna om att skära ned med 23 miljarder på skola och äldreomsorg?

(Applåder)

Anf. 152 MATS PERSSON (L) replik:

Fru ålderspresident! Det är väl bättre att du ställer den frågan till Moderaterna än att jag ska svara för andra partiers politik.

Det är uppenbart att vi har olika ideologiska utgångspunkter. Du manifesterar en socialistisk rättvisesyn – det blir tydligt när du beskriver detta med det, jag ska inte säga föraktfulla utan känslomässiga, tonfall som du har när det gäller dessa yrkesgrupper – som handlar om att jämlikhet är att alla människor har lika mycket. Socialistisk rättvisa är att alla människor har lika mycket.

Jag tror på liberal rättvisa som innebär att alla människor har samma förutsättningar, men den som investerar i en utbildning eller startar ett företag utan en enda kund ska också få skörda frukterna av det arbete, den investering och det risktagande man gör. Det är en annan rättvisesyn.

Är det då så att det är få människor som får betala för de här skattehöjningarna? Sanningen är ju att det är fyra av tio barnmorskor och fyra av tio poliser. Jag trodde att vi behövde fler barnmorskor och poliser och att de barnmorskor och poliser vi har jobbar mer i stället för att göra annat. Då tänker jag att det är bättre att vi gör allt vi kan för att fler ska utbilda

sig till de här yrkena och för att de som redan har utbildat sig till de här yrkena jobbar med det de har utbildat sig till i stället för att göra annat.

Av ideologiska skäl låter Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vanligt folk betala för detta. Vänsterpartiet skriver till och med i en debattartikel om hur bra detta är och hur nöjd man är när dessa grupper nu ska betala högre skatt. Vilket samhällsproblem är det som detta ska lösa?

Ni representerar i den här kammaren hur det blir när de ideologiska skygglapparna får stå över vanliga människors vardag. Det är beklämmande.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 mars

2016/17:1118 Norrbotniabanan

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1119 Skillnader i andel kejsarsnitt och allvarliga bristningar

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1120 Felaktiga siffror om inbrott

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1121 Sällsynta diagnoser

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1122 Telias konkurrensmetoder på landsbygden

av *Boriana Åberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:1123 Tågstoppen i Knivsta och Märsta

av *Niclas Malmberg* (MP)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:1124 Arbetskraftsinvandring och spetskompetens till Sverige

av *Lars Hjälmered* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1125 Rättssäker prövning för alla

av *Cecilia Widegren* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1126 Tillvaratagande av allas arbetskraft

av *Cecilia Widegren* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 28 mars

2016/17:1060 Nordisk forskning inom välfärd för unga
av *Cassandra Sundin* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 29 mars

2016/17:1070 Nya villkor för nystartsjobben
av *Annika Qarlsson* (C)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1063 Övningskörning under studier
av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Anna Ekström (S)

2016/17:1098 Samhällsorientering för nyanlända
av *Tina Ghasemi* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 17.45.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 10 anf. 35 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 75 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Eskil Erlandsson därefter till och med
§ 14 anf. 111 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 18 anf. 126 (delvis) och
av tjänstgörande ålderspresidenten Beatrice Ask därefter till dess slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 5 Skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor.....	2
Försvarsutskottets betänkande 2016/17:FöU10.....	2
Anf. 1 MATS GREEN (M)	2
Anf. 2 MIKAEL JANSSON (SD).....	3
Anf. 3 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	4
Anf. 4 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	4
Anf. 5 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	6
Anf. 6 PETER JEPPSSON (S)	6
Anf. 7 ANDERS SCHRÖDER (MP)	7
(Beslut fattades under § 17.).....	8
§ 6 En handräkningsbestämmelse i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.	8
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU7	8
Anf. 8 JENNIE ÅFELDT (SD)	8
Anf. 9 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	9
Anf. 10 KERSTIN NILSSON (S)	11
(Beslut fattades under § 17.).....	12
§ 7 Ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet	12
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU13	12
(Beslut fattades under § 17.).....	12
§ 8 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer	12
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU18	12
Anf. 11 KRISTINA YNGWE (C).....	12
Anf. 12 MARIANNE PETTERSSON (S).....	13
(Beslut fattades under § 17.).....	13
§ 9 Ombud vid stämma i kollektiva förvaltningsorganisationer	13
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU15	13
(Beslut fattades under § 17.).....	13
§ 10 Handelspolitik	14
Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU13	14
Anf. 13 HANS ROTHENBERG (M).....	14
Anf. 14 JOHAN NISSINEN (SD).....	16
Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V).....	17
Anf. 16 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	20
Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik	20
Anf. 18 HANS ROTHENBERG (M) replik.....	21
Anf. 19 HÅKAN SVENNELING (V) replik	21
Anf. 20 SAID ABDU (L)	22
Anf. 21 PENILLA GUNTHER (KD).....	23
Anf. 22 ANNA WALLÉN (S).....	25

Anf. 23	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	27
Anf. 24	ANNA WALLÉN (S) replik	27
Anf. 25	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	28
Anf. 26	ANNA WALLÉN (S) replik	28
Anf. 27	HÅKAN SVENNELING (V) replik	29
Anf. 28	ANNA WALLÉN (S) replik	29
Anf. 29	HÅKAN SVENNELING (V) replik	29
Anf. 30	ANNA WALLÉN (S) replik	30
Anf. 31	JOHAN NISSINEN (SD) replik	31
Anf. 32	ANNA WALLÉN (S) replik	31
Anf. 33	JOHAN NISSINEN (SD) replik	31
Anf. 34	ANNA WALLÉN (S) replik	31
Anf. 35	JONAS ERIKSSON (MP)	32
Anf. 36	HÅKAN SVENNELING (V) replik	33
Anf. 37	JONAS ERIKSSON (MP) replik	33
Anf. 38	HÅKAN SVENNELING (V) replik	34
Anf. 39	JONAS ERIKSSON (MP) replik	34
Anf. 40	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	35
Anf. 41	JONAS ERIKSSON (MP) replik	35
Anf. 42	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	36
Anf. 43	JONAS ERIKSSON (MP) replik	36
Anf. 44	CARL SCHLYTER (MP).....	37
Anf. 45	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	39
Anf. 46	CARL SCHLYTER (MP) replik.....	39
Anf. 47	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	39
Anf. 48	CARL SCHLYTER (MP) replik.....	39
Anf. 49	HÅKAN SVENNELING (V) replik	40
Anf. 50	CARL SCHLYTER (MP) replik.....	41
Anf. 51	HÅKAN SVENNELING (V) replik	41
Anf. 52	CARL SCHLYTER (MP) replik.....	42
Anf. 53	PENILLA GUNTHER (KD) replik	42
Anf. 54	CARL SCHLYTER (MP) replik.....	43
Anf. 55	PENILLA GUNTHER (KD) replik	43
Anf. 56	CARL SCHLYTER (MP) replik.....	44
Anf. 57	HELENA LINDAHL (C).....	44
	(Beslut fattades under § 17.)	45
§ 11	Energipolitik	45
	Näringsutskottets betänkande 2016/17:NU14	45
Anf. 58	SOFIA FÖLSTER (M).....	45
Anf. 59	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	47
Anf. 60	RICKARD NORDIN (C).....	49
Anf. 61	BIRGER LAHTI (V)	51
Anf. 62	SOFIA FÖLSTER (M) replik	53
Anf. 63	BIRGER LAHTI (V) replik	53
Anf. 64	SOFIA FÖLSTER (M) replik	54
Anf. 65	BIRGER LAHTI (V) replik	54
Anf. 66	MARIA WEIMER (L).....	55
Anf. 67	PENILLA GUNTHER (KD).....	57
Anf. 68	ÅSA WESTLUND (S).....	58
Anf. 69	SOFIA FÖLSTER (M) replik	61
Anf. 70	ÅSA WESTLUND (S) replik.....	61

Anf. 71	SOFIA FÖLSTER (M) replik.....	62
Anf. 72	ÅSA WESTLUND (S) replik.....	62
Anf. 73	RICKARD NORDIN (C) replik.....	63
Anf. 74	ÅSA WESTLUND (S) replik.....	63
Anf. 75	RICKARD NORDIN (C) replik.....	64
Anf. 76	ÅSA WESTLUND (S) replik.....	64
Anf. 77	LISE NORDIN (MP).....	65
Anf. 78	RICKARD NORDIN (C) replik.....	67
Anf. 79	LISE NORDIN (MP) replik	68
Anf. 80	RICKARD NORDIN (C) replik.....	68
Anf. 81	LISE NORDIN (MP) replik	69
Anf. 82	MARIA WEIMER (L)	70
	(Beslut fattades under § 17.).....	70
§ 12	Allmänna helgdagar	70
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU19	70
Anf. 83	ANNICKA ENGBLOM (M).....	70
Anf. 84	FREDRIK ERIKSSON (SD).....	72
Anf. 85	ALLAN WIDMAN (L).....	74
Anf. 86	SOFIA MODIGH (KD).....	75
Anf. 87	VERONICA LINDHOLM (S)	76
Anf. 88	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	76
Anf. 89	VERONICA LINDHOLM (S) replik.....	77
Anf. 90	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	77
Anf. 91	VERONICA LINDHOLM (S) replik.....	77
Anf. 92	TJÄNSTGÖRANDE ÄLDERSPRESIDENTEN	77
Anf. 93	PER-INGVAR JOHNSSON (C)	77
Anf. 94	ALLAN WIDMAN (L).....	79
	(Beslut fattades under § 17.).....	79
§ 13	Valfrågor	79
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU22	79
Anf. 95	JONAS MILLARD (SD).....	79
Anf. 96	MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	80
Anf. 97	HANS EKSTRÖM (S)	81
Anf. 98	PATRICK RESLOW (M)	82
Anf. 99	AGNETA BÖRJESSON (MP).....	83
Anf. 100	JONAS MILLARD (SD) replik	85
Anf. 101	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik.....	85
Anf. 102	JONAS MILLARD (SD) replik	85
Anf. 103	AGNETA BÖRJESSON (MP) replik.....	86
Anf. 104	PER-INGVAR JOHNSSON (C)	86
Anf. 105	SOFIA MODIGH (KD).....	86
	(Beslut fattades under § 17.).....	87
§ 14	Mervärdesskatt	87
	Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU25	87
Anf. 106	PER ÅSLING (C).....	87
Anf. 107	OLLE FELTEN (SD)	88
Anf. 108	DANIEL SESTRAJCIC (V).....	90
Anf. 109	LARRY SÖDER (KD).....	92
Anf. 110	JAMAL EL-HAJ (S)	93
Anf. 111	RASMUS LING (MP).....	95

Anf. 112 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	96
Anf. 113 OLLE FELTEN (SD) replik.....	97
Anf. 114 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	97
Anf. 115 OLLE FELTEN (SD) replik.....	98
Anf. 116 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	98
(Beslut fattades under § 17.)	98
§ 15 Inkomstskatt	98
Skatteutskottets betänkande 2016/17:SkU22	98
Anf. 117 PER ÅSLING (C)	98
Anf. 118 HELENA BOUVENG (M).....	100
Anf. 119 DAVID LÅNG (SD).....	103
(forts. § 18).....	104
Ajournering.....	105
Återupptaget sammanträde.....	105
§ 16 Beslut om ärende som slutdebatterats den 23 mars	105
UU8 Riksrevisionens rapport om förutsägbarhet och långsiktighet inom biståndet.....	105
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	106
FöU10 Skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor	106
SfU7 En handräkningsbestämmelse i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.	107
SfU13 Ny lag om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet.....	108
MJU18 Offentliggörande av uppgifter om ekologiska aktörer	108
NU15 Ombud vid stämma i kollektiva förvaltningsorganisationer.....	108
NU13 Handelspolitik	108
NU14 Energipolitik.....	110
KU19 Allmänna helgdagar.....	112
KU22 Valfrågor	112
SkU25 Mervärdesskatt	113
§ 18 (forts. från § 15) Inkomstskatt (forts. SkU22)	114
Anf. 120 DANIEL SESTRAJCIC (V)	114
Anf. 121 HELENA BOUVENG (M) replik.....	117
Anf. 122 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik.....	117
Anf. 123 HELENA BOUVENG (M) replik.....	118
Anf. 124 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	118
Anf. 125 LARRY SÖDER (KD).....	119
Anf. 126 PETER PERSSON (S).....	120
Anf. 127 HELENA BOUVENG (M) replik.....	122
Anf. 128 PETER PERSSON (S) replik.....	122
Anf. 129 HELENA BOUVENG (M) replik.....	123
Anf. 130 PETER PERSSON (S) replik.....	123
Anf. 131 LARRY SÖDER (KD) replik	124
Anf. 132 PETER PERSSON (S) replik.....	124
Anf. 133 LARRY SÖDER (KD) replik	125
Anf. 134 PETER PERSSON (S) replik.....	125

Anf. 135 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	125
Anf. 136 PETER PERSSON (S) replik	126
Anf. 137 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	126
Anf. 138 PETER PERSSON (S) replik	126
Anf. 139 RASMUS LING (MP).....	127
Anf. 140 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	127
Anf. 141 RASMUS LING (MP) replik	128
Anf. 142 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	128
Anf. 143 RASMUS LING (MP) replik	129
Anf. 144 HELENA BOUVENG (M) replik	129
Anf. 145 RASMUS LING (MP) replik	130
Anf. 146 HELENA BOUVENG (M) replik	130
Anf. 147 RASMUS LING (MP) replik	131
Anf. 148 MATS PERSSON (L)	131
Anf. 149 PETER PERSSON (S) replik	131
Anf. 150 MATS PERSSON (L) replik	131
Anf. 151 PETER PERSSON (S) replik	132
Anf. 152 MATS PERSSON (L) replik	132
(Beslut skulle fattas den 30 mars.).....	133
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	133
§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	134
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 17.45.....	134